

**Κέντρο Έρευνας, Μελέτης και Εφαρμογών
στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (ΚΕΜΕΠΕ)**

ΤΜΗΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ (ΤΕΑΠΗ)
ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Διεθνής Επιστημονική Συνάντηση

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΕΙΦΟΡΙΑ ερευνητικές διαστάσεις

Αθήνα, **19-20** Μαΐου 2006

Αμφιθέατρο: Ιωάννη Δρακόπουλου
Πανεπιστήμιο Αθηνών
Πανεπιστημίου 30

ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΕΣ ΔΙΑΤΡΙΒΕΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Επιστημονική υπεύθυνη
Ευγενία Φλογαΐτη

Επιμέλεια
Μαρία Δασκολιά

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Όνοματεπώνυμο: Ευαγγελία Αγγελίδου

Τίτλος ερευνητικής εργασίας: «Σχηματοποίηση των εννοιών - Μία διδακτική στρατηγική στη διάθεση της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης-Εφαρμογή σε διδακτική ενότητα του νερού- Γ' Τάξη Γυμνασίου»

Είδος ερευνητικής εργασίας: Διδακτορική διατριβή

Διάρκεια υλοποίησής της: Έναρξη το 1991- Ολοκλήρωση το 1996

Φορέας (τμήμα και ακαδημαϊκό ίδρυμα): Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Πολυτεχνική σχολή. Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών. Τομέας Υδραυλικής και Τεχνικής Περιβάλλοντος.

Επιβλέπων καθηγητής: Γεώργιος Μπαλαφούτας

e-mail: eva8@otenet.gr

B. Κείμενο περίληψης

Η μελέτη αυτή εξετάζει την επίδραση μίας διδακτικής στρατηγικής στις πρότερες αναπαραστάσεις και την ικανότητα δόμησης σχέσεων αιτιότητας των μαθητών τρίτης τάξης Γυμνασίου. Για το σκοπό αυτής της μελέτης, απαιτήθηκε (α) η οργάνωση, (β) η διεξαγωγή και (γ) η αξιολόγηση μιας διδακτικής παρέμβασης. Η διδασκαλία βασίστηκε στη διδακτική στρατηγική «Σχηματοποίηση των Εννοιών» και είχε ως θέμα της «Το νερό και οι αλληλεπιδράσεις του με τη Φύση και το Σύγχρονο Άνθρωπο - Το πρόβλημα του πόσιμου νερού μιας σύγχρονης πόλης, της Αθήνας».

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε δημόσια σχολεία της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, σύμφωνα με το μοντέλο «Πριν - Μετά», κατά το σχολικό έτος 1994-5 με τη συμμετοχή 171 μαθητών, τρίτης τάξης Γυμνασίου. Οι μαθητές της πειραματικής ομάδας (N=84) δέχτηκαν διδακτική παρέμβαση, ενώ οι μαθητές της ομάδας ελέγχου (N=87) δεν δέχτηκαν. Οι συμμετέχοντες μαθητές και των δύο ομάδων, συμπλήρωσαν γραπτό ερωτηματολόγιο (34) συνολικά ερωτήσεις, πριν και μετά τη διδακτική παρέμβαση.

Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι:

Πριν τη διδακτική παρέμβαση

Η πλειοψηφία των μαθητών, αναπαριστά το νερό ως μαγικό υγρό, τον κύκλο του νερού με ελλιπή τρόπο και τις αλληλεπιδράσεις του νερού με το σύγχρονο άνθρωπο με περιορισμένο και απλοϊκό τρόπο. Η ικανότητα δόμησης σχέσεων αιτιότητας των μαθητών, είναι περιορισμένη.

Μετά τη διδακτική παρέμβαση

1. Υπό την επίδραση της διδακτικής παρέμβασης, οι αρχικές αναπαραστάσεις των μαθητών για «Το νερό και τις σχέσεις του με τη Φύση και το Σύγχρονο Άνθρωπο», άρχισαν να βελτιώνονται: εξελίχτηκαν από ελλιπείς, περιορισμένες, απλοϊκές και μη επιστημονικές σε πιο ολοκληρωμένες, σύνθετες και επιστημονικές.

2. Υπό την επίδραση της διδακτικής παρέμβασης, άρχισε να βελτιώνεται η αρχική ικανότητα δόμησης σχέσεων αιτιότητας των μαθητών: (α) σχέσεων αιτιότητας μίας σύνδεσης, (β) διαδοχικών γραμμικών σχέσεων αιτιότητας περισσοτέρων της μιας σύνδεσης και (γ) σύνθετων σχέσεων αιτιότητας.

Από τα ευρήματα της έρευνας συμπεραίνουμε ότι η «σχηματοποίηση των εννοιών» είναι μία αποτελεσματική διδακτική στρατηγική σε θέματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η κατανόηση των σύνθετων Περιβαλλοντικών Προβλημάτων προϋποθέτει την ανεπτυγμένη ικανότητα δόμησης σύνθετων σχέσεων αιτιότητας εκ μέρους των μαθητών, θεωρούμε ότι είναι σκόπιμο κατά τη διδασκαλία της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης να εφαρμόζεται η Σχηματοποίηση των Εννοιών.

Αθανασάκης Αρτέμιος

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Όνοματεπώνυμο: Αρτέμιος Αθανασάκης

Τίτλος ερευνητικής εργασίας: «Η Περιβαλλοντική Αγωγή στη Δημοτική Εκπαίδευση και οι τάσεις των Δασκάλων»

Είδος ερευνητικής εργασίας: Διδακτορική διατριβή

Διάρκεια υλοποίησής της: Ολοκλήρωση το 1993

Φορέας (τμήμα και ακαδημαϊκό ίδρυμα): Πανεπιστήμιο Κρήτης. Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης.

B. Κείμενο περίληψης

Η διατριβή αυτή αποτελείται από δύο μέρη. Στο α΄ μέρος οριοθετείται το πρόβλημα της εφαρμογής της Περιβαλλοντικής Αγωγής (Π.Α.) στη Δημοτική Εκπαίδευση, μέσα από την επισκόπηση των επιδιώξεων, αρχών, προϋποθέσεων και πρακτικών της. Επίσης, στο μέρος αυτό διερευνάται το θεματικό και μεθοδολογικό πλαίσιο δραστηριοτήτων που εμπεριέχονται σε όλες τις γνωστικές περιοχές του σχολικού προγράμματος του Δημοτικού Σχολείου και κυρίως του μαθήματος της Μελέτης του Περιβάλλοντος.

Στο β΄ μέρος της διατριβής διατυπώνεται μια σειρά υποθέσεων οι οποίες ελέγχονται με στοιχεία που αντλήθηκαν από απόψεις, θέσεις και στάσεις των εκπαιδευτικών οι οποίοι μετεκπαιδεύτηκαν στο Μαράσλειο Διδασκαλείο Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αθηνών και αφορούν τις σχέσεις των σκοπών, μέσων και μεθόδων της Μελέτης του Περιβάλλοντος με τις μεθοδολογικές – κυρίως – διαδικασίες Π.Α., αλλά και τις συνθήκες που επηρεάζουν την εφαρμογή της.

Έτσι μετά την παρουσίαση, ανάλυση, ερμηνεία και σύγκριση των αποτελεσμάτων της έρευνας εξάγονται συμπεράσματα και διατυπώνονται προτάσεις για τη βελτίωση της όλης οργάνωσης και εφαρμογής της Π.Α. στο εκπαιδευτικό μας σύστημα.

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Όνοματεπώνυμο: Νίκος Αναστασάτος

Τίτλος ερευνητικής εργασίας: «Πόσο πράσινο είναι το σχολείο, το σπίτι και η γειτονιά μας; Εκπόνηση, Εφαρμογή και αξιολόγηση ενός Προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Π.Π.Ε.) στη ΣΤ΄ Τάξη του Δημοτικού Σχολείου για την οικολογικοποίηση της σκέψης των μαθητών.»

Είδος ερευνητικής εργασίας: Διδακτορική διατριβή

Διάρκεια υλοποίησής της: Έναρξη το 1998 - Ολοκλήρωση το 2003

Φορέας: Τμήμα Προσχολικής Αγωγής και Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού, Πανεπιστημίου Αιγαίου.
Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Μαρία Καϊλα

e-mail: nanastas@rhodes.aegean.gr

B. Κείμενο περίληψης

Στο πλαίσιο της έρευνάς μας αποφασίστηκε η Εκπόνηση, η Εφαρμογή και η Αξιολόγηση ενός Προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Π.Π.Ε.), σε πειραματικό επίπεδο με βασικούς σκοπούς: α. τον αναλυτικό σχεδιασμό, τη συστηματική εφαρμογή και την κριτική ανάλυση ενός Π.Π.Ε. σε μαθητές του Δημοτικού Σχολείου της ΣΤ΄ Τάξης και β. την αξιολόγηση της εφαρμογής του Π.Π.Ε. με τη συγκριτική μελέτη μιας πειραματικής ομάδας (Π.Ο.) μαθητών που συμμετείχε στο πρόγραμμα, με μια αντίστοιχη ομάδα μαθητών που χρησιμοποιήθηκε ως ομάδα ελέγχου (Ο.Ε.).

Η εργασία, κατά τη γνώμη μας, εμπλουτίζει την υπάρχουσα βιβλιογραφία για τις μελέτες περίπτωσης εξετάζοντας σ' ένα πρόγραμμα, τις περισσότερες πτυχές των περιβαλλοντικών προβλημάτων. Τα πειραματικά μαθήματα και οι αντίστοιχες δραστηριότητες είναι άμεσα εφαρμόσιμες στους μαθητές της ΣΤ΄ Τάξης των Δημοτικών σχολείων σε Π.Π.Ε. Παράλληλα εξετάζονται μεταβλητές που επηρεάζονται από την παιδαγωγική παρέμβαση, κάτι το οποίο έχει μεγάλη σημασία στο χώρο της τυπικής εκπαίδευσης.

Οι ερευνητικές στρατηγικές που ακολουθήθηκαν ήταν: η μέθοδος project, η μελέτη περίπτωσης, η πειραματική μέθοδος, η εθνογραφία, η έρευνα-δράσης, η μελέτη πεδίου. Η ανάλυση των ερωτηματολογίων περιελάμβανε: κατανομές συχνοτήτων, μέτρα κεντρικής τάσης και διασποράς, συντελεστές γραμμικής συσχέτισης, παραμετρικούς ελέγχους δυο μέσων ανεξάρτητων δειγμάτων, παραμετρικούς και μη παραμετρικούς ελέγχους δυο μέσων εξαρτημένων δειγμάτων, πίνακες συνάφειας και μη παραμετρικούς ελέγχους ανεξαρτησίας.

Από την επεξεργασία των στοιχείων της έρευνας διαπιστώνουμε ότι το γνωστικό επίπεδο των μαθητών για τα περιβαλλοντικά ζητήματα ήταν χαμηλό και επικρατούσε άγνοια ή σύγχυση σε πολλά από αυτά. Οι στάσεις ήταν υψηλότερες από τις γνώσεις, ενώ η παρατηρητικότητα τους ήταν στα επίπεδα των γνώσεων. Δεν καταγράφηκε συσχέτιση μεταξύ γνώσης και στάσης, στατιστικά σημαντική, αλλά μόνο μεταξύ στάσης και παρατηρητικότητας. Στη Β΄ Φάση τα αποτελέσματα στην Ο.Ε. παραμένουν παρόμοια. Στην

Π.Ο. αυξάνονται όλοι οι γενικοί και οι επιμέρους δείκτες. Η γνώση προηγείται της στάσης και ακολουθεί η παρατηρητικότητα. Καταγράφεται συσχέτιση μεταξύ στάσης και παρατηρητικότητας, ενώ οι άλλοι συνδυασμοί των συσχετίσεων δεν είναι στατιστικά σημαντικές. Όπως διαφάνηκε κρίνεται απαραίτητη η οικολογικοποίηση των σχολικών εγχειριδίων, η επαφή με τοπικούς φορείς, η χρήση νέων τεχνολογιών, το άνοιγμα στην τοπική κοινωνία, ο εμπλουτισμός των σχολικών μονάδων με εποπτικό υλικό, καθώς και η συστηματική και ουσιαστική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών που εμπλέκονται με τα Π.Π.Ε.

Αναστόπουλος Χρήστος

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Όνοματεπώνυμο: Χρήστος Αναστόπουλος

Τίτλος: «Στάσεις των μαθητών του Δημοτικού Σχολείου απέναντι στο θαλάσσιο περιβάλλον»

Είδος εργασίας: Διδακτορική Διατριβή

Διάρκεια υλοποίησης: Έναρξη το 1998- Ολοκλήρωση το 2005

Φορέας: Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών, Τμήμα της Προσχολικής Αγωγής και του Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Μαρία Καϊλα

e-mail: politimi@otenet.gr

B. Κείμενο περίληψης

Ο γενικός σκοπός της έρευνας, η οποία διεξήχθη στα πλαίσια συγγραφής διδακτορικής διατριβής, είναι η διερεύνηση της στάσης των μαθητών σχετικά με το θαλάσσιο περιβάλλον. Ειδικούς στόχους αποτελούν: η διερεύνηση του γνωστικού επιπέδου, της συναισθηματικής στάσης, της δήλωσης πρόθεσης δράσης και της δήλωσης πράξης των μαθητών, απέναντι σε ζητήματα που άπτονται του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Η συσχέτιση των παραπάνω αξόνων με δημογραφικά χαρακτηριστικά, όπως το φύλο, ο τόπος κατοικίας, η συμμετοχή σε προγράμματα περιβαλλοντικής αγωγής, η σχολική επίδοση των μαθητών, καθώς και το επάγγελμα και το εκπαιδευτικό επίπεδο των γονέων, αποτελεί επιμέρους στόχο της έρευνας.

Η παρούσα έρευνα κατατάσσεται στις ποσοτικές και συγκεκριμένα στις περιγραφικές – συσχετιστικές. Τον πληθυσμό της έρευνας αποτελούν οι μαθητές των Δημοσίων Δημοτικών Σχολείων της χώρας που φοίτησαν στην ΣΤ΄ τάξη, το σχολικό έτος 2000-01, κατά το οποίο πραγματοποιήθηκε η πανελλήνια έρευνα. Η επιλογή του δείγματος έγινε με διαστρωματική τυχαία δειγματοληψία. Ως ερευνητικό εργαλείο επελέγη το ερωτηματολόγιο και η έρευνα πραγματοποιήθηκε με την παρουσία του ερευνητή. Προέκυψαν 2.191 έγκυρα ερωτηματολόγια, από 90 Δημοτικά Σχολεία, σε 69 Δήμους, 33 Νομών και από τις 13 Περιφέρειες της χώρας. Από τη συλλογή των δεδομένων προέκυψαν πο-

σοτικές και κατηγορικές μεταβλητές. Για την ανάλυση των δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν στατιστικές μέθοδοι από το χώρο της περιγραφικής και της επαγωγικής στατιστικής.

Το γενικό συμπέρασμα της έρευνας, αναφορικά με τη συνολική στάση των μαθητών απέναντι στο θαλάσσιο οικοσύστημα, δεν είναι ενθαρρυντικό. Το επίπεδο του άξονα της γνώσης είναι εξαιρετικά χαμηλό και δείχνει ότι συσχετίζεται με τη συμμετοχή σε προγράμματα περιβαλλοντικής αγωγής, τη σχολική επίδοση, αλλά και το κοινωνικο-οικονομικό status των γονέων. Ο συναισθηματικός άξονας των στάσεων, παρά τη μέτρια επίδοσή του, βρίσκεται υψηλότερα από όλους τους άξονες και συσχετίζεται με όλες τις ανεξάρτητες μεταβλητές, εκτός από τον τόπο κατοικίας. Η δήλωση πρόθεσης, αλλά και η δήλωση πράξης, απέναντι σε ζητήματα του θαλάσσιου περιβάλλοντος, δεν συσχετίζονται με καμία από τις χρησιμοποιούμενες μεταβλητές, ούτε καν με αυτές της συμμετοχής σε προγράμματα περιβαλλοντικής αγωγής ή της σχολικής επίδοσης.

Βασάλα Παρασκευή

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Όνοματεπώνυμο: Παρασκευή Βασάλα

Τίτλος ερευνητικής εργασίας: «Η Διάβρωση του εδάφους ως παράδειγμα διδασκαλίας στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση»

Είδος ερευνητικής εργασίας: Διδακτορική εργασία

Διάρκεια υλοποίησης: Έναρξη το 1990- Ολοκλήρωση το 1994

Φορέας: Τμήμα Φιλοσοφίας Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Επιβλέπων καθηγητής: Αντώνιος Δαναασής - Αφεντάκης

e-mail: bvasala@hol.gr

B. Κείμενο Περίληψης

Σκοπός της έρευνας ήταν η οργάνωση, η διεξαγωγή και η αξιολόγηση μιας διδασκαλίας με θέμα το περιβαλλοντικό πρόβλημα της διάβρωσης του εδάφους ικανής να επιτύχει ορισμένους από τους στόχους της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΠΕ) και να λειτουργήσει ως παράδειγμα για τη διδασκαλία θεμάτων ΠΕ.

Οι ερευνητικές υποθέσεις ήταν οι εξής:

1. Η διδασκαλία μπορεί να αναπτύξει τις γνωστικές ικανότητες των μαθητών ως προς το περιβαλλοντικό πρόβλημα της διάβρωσης του εδάφους.
2. Η διδασκαλία μπορεί να επηρεάσει θετικά τη συμπεριφορά των μαθητών ως προς τη χρήση ποικίλων πηγών περιβαλλοντικής ενημέρωσης.
3. Η διδασκαλία μπορεί να επηρεάσει θετικά τη συμμετοχή των μαθητών σε περιβαλλοντικές δραστηριότητες.

Ο σχεδιασμός της έρευνας έγινε με τη χρησιμοποίηση του μοντέλου «πριν-μετά» με πειραματική ομάδα και ομάδα ελέγχου. Οι μετρήσεις και στις δύο ομάδες έγιναν με ερωτηματολόγιο, το οποίο διαμορφώθηκε ειδικά για την έρευνα, μετά από 3 προκαταρκτικές έρευνες που έγιναν το προηγούμενο σχολικό έτος σε μαθητές ίδιας τάξης. Η διδασκαλία πραγματοποιήθηκε το σχολικό έτος 1991-1992 σε τελειόφοιτους μαθητές των Γυμνασίων του Νομού Κεφαλληνίας. Είχε δίμηνη διάρκεια και περιελάμβανε 15 ευέλικτες παιδαγωγικές δραστηριότητες.

Χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό πακέτο SPSS-X. Οι στατιστικοί έλεγχοι για τη διερεύνηση των υποθέσεων ήταν: χ^2 -κριτήριο, δείκτης Pearson r , το απαραμετρικό κριτήριο του Wilcoxon για εξαρτημένα δείγματα, το απαραμετρικό κριτήριο του Kruskal-Wallis και η στατιστική μέθοδος της διπαραγοντικής ανάλυσης διασποράς για επαναλαμβανόμενες μετρήσεις.

Ανάμεσα στα συμπεράσματα της έρευνας ήταν τα ακόλουθα:

Η διδασκαλία ανέπτυξε τις γνωστικές ικανότητες των μαθητών ως προς το περιβαλλοντικό πρόβλημα της διάβρωσης του εδάφους, επέδρασε θετικά στη συμπεριφορά τους ως προς τη χρήση πηγών περιβαλλοντικής ενημέρωσης και επηρέασε θετικά τη συμμετοχή τους σε περιβαλλοντικές δραστηριότητες. Τα σχολικά μαθήματα θα πρέπει να εμπλουτιστούν με θέματα ΠΕ και οι εκπαιδευτικοί να επιμορφωθούν στην ΠΕ για να καταστούν ικανοί να διδάσκουν θέματα ΠΕ με επιτυχία. Η έρευνα θα μπορούσε να αποβεί χρήσιμη σε εκπαιδευτικούς, σε φορείς που προωθούν την ΠΕ, καθώς και στα κέντρα λήψης εκπαιδευτικών αποφάσεων.

Βασιλοπούλου Μαρία

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Όνοματεπώνυμο: Μαρία Βασιλοπούλου

Τίτλος εργασίας: «Διερεύνηση και Διδακτική αντιμετώπιση των πρότερων αντιλήψεων των μαθητών του Γυμνασίου για τη βιοποικιλότητα.»

Είδος εργασίας: Διδακτορική Διατριβή.

Διάρκεια υλοποίησης: Έναρξη το 1993 - ολοκλήρωση το 1998.

Φορέας (ακαδημαϊκό ίδρυμα): Τμήμα Φιλοσοφίας Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Επιβλέπων καθηγητής: Αντώνιος Δανασσής-Αφεντάκης.

e-mail: ekfexal@otenet.gr

B. Κείμενο περιήληψης

Η εργασία αυτή αφορά το σχεδιασμό και τη μελέτη της επίδρασης μιας διδακτικής

ενόπτας για τη βιοποικιλότητα στις πρότερες αντιλήψεις μαθητών Γυμνασίου. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με το μοντέλο «πριν-μετά» με πειραματική ομάδα και ομάδα ελέγχου σε 184 μαθητές της Γ΄ Τάξης Γυμνασίων της Αθήνας και του Πειραιά. Κατασκευάστηκε ερωτηματολόγιο για τις ανάγκες της έρευνας με 30 ερωτήσεις κλειστού και ανοικτού τύπου και δύο χάρτες εννοιών. Επιπλέον οι μαθητές της Π.Ο. απάντησαν και σε ένα ερωτηματολόγιο μελέτης στάσεων με 6 ερωτήσεις τύπου κλίμακας Likert για τη γνώμη τους απέναντι στους χάρτες εννοιών. Οι μαθητές της Π.Ο. (N=91) δέχθηκαν την επίδραση της διδακτικής ενόπτας συνολικής διάρκειας 7 διδακτικών ωρών με θέμα: «η βιοποικιλότητα και η σημασία της τοπικά και παγκόσμια». Η διδασκαλία σχεδιάστηκε με συνδυασμό του εποικοδομητικού και του αλλοστερικού μοντέλου μάθησης. Εφαρμόστηκαν οι στρατηγικές της γνωστικής σύνδεσης και της γνωστικής σύγκρουσης. Ως βασικό εργαλείο αξιολόγησης και διδασκαλίας χρησιμοποιήθηκε ο χάρτης εννοιών. Από την ποσοτική ανάλυση των ευρημάτων με τη μέθοδο 2-way ANCOVA προκύπτει η σημαντική επίδραση της διδακτικής παρέμβασης προς την κατεύθυνση της εννοιολογικής αλλαγής. Η διδασκαλία είχε στατιστικά σημαντική επίδραση στους παράγοντες που μελετήθηκαν: 1) στις αντιλήψεις των μαθητών της Π.Ο. γενικά για την έννοια της βιοποικιλότητας ($p < 0,000$) 2) στις αντιλήψεις τους για την ελληνική βιοποικιλότητα ($p < 0,000$) και 3) στην αντίληψή τους για το ρόλο του σύγχρονου ανθρώπου στην προστασία της βιοποικιλότητας ($p < 0,001$). Από την ποιοτική ανάλυση και ερμηνεία των ευρημάτων προκύπτει ότι οι πρότερες αντιλήψεις των μαθητών για τη βιοποικιλότητα είναι εμπειρικές, εξαιρετικά περιορισμένες και ασύμβατες με το επιστημονικό πρότυπο. Μετά τη διδασκαλία οι αντιλήψεις των μαθητών της Π.Ο. εξελίχθηκαν σε πιο ολοκληρωμένες ειδικά ως προς τη γενετική και οικολογική ποικιλότητα. Τα ευρήματα της έρευνας μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η χαρτογράφηση εννοιών είναι ένα αποτελεσματικό και αξιόπιστο εργαλείο διδασκαλίας και διερεύνησης των εναλλακτικών αντιλήψεων στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Επιπλέον η στάση των μαθητών για τη χαρτογράφηση εννοιών είναι εξαιρετικά θετική.

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Όνοματεπώνυμο ερευνητή: Αναστάσιος Βατρικός

Τίτλος ερευνητικής εργασίας: «Η εφαρμογή των Βάσεων Δεδομένων στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση.»

Είδος ερευνητικής εργασίας: Διδακτορική εργασία

Διάρκεια υλοποίησής της: Χρονολογία έναρξης 2002 - σε εξέλιξη

Φορέας (τμήμα και ακαδημαϊκό ίδρυμα): Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Ευγενία Φλογαΐτη

e-mail: foibos@ath.forthnet.gr, vatrikas@sch.gr, avatrik@ecd.uoa.gr

B. Κείμενο περίληψης

Ο βασικός σκοπός της εργασίας αυτής είναι να καταδείξει πως με την χρησιμοποίηση των Βάσεων Δεδομένων, ενός ισχυρότατου εργαλείου καταγραφής, αποθήκευσης, σύνθεσης, ανάλυσης και συσχέτισης δεδομένων, μπορούμε να ερευνήσουμε και να κατατάξουμε τα άρθρα τα οποία έχουν γραφεί για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Η πρωτοτυπία της έρευνας έγκειται στη μελέτη των άρθρων με τέτοιο τρόπο ώστε ο ερευνητής να ανακαλύψει το είδος της έρευνας βάσει του οποίου έχει συγγραφεί το άρθρο (π.χ. ποσοτική, ποιοτική, συμμετοχική, οικοφεμινιστική κ.α.). Για την πραγματοποίηση αυτής της ποιοτικής έρευνας, μελετήθηκαν και ταυτοποιήθηκαν δώδεκα (12) διαφορετικές ομάδες κριτηρίων έρευνας μη έχουσες απαραίτητως μία ιεραρχική σχέση. Ένα άρθρο μπορεί να καταταγεί σε περισσότερες της μίας κατηγορίας, δηλαδή τα κριτήρια δεν είναι αλληλοαποκλειόμενα. Αυτά προέκυψαν μετά από ενδελεχή μελέτη άρθρων και βιβλίων όχι μόνο της Π.Ε., αλλά και γενικότερα της εκπαιδευτικής και κοινωνικής έρευνας. Ένα άρθρο μελετάται ως εξής: Αρχικώς ερευνούμε εάν είναι καθαρά θεωρητικό ή ερευνητικό. Στη συνέχεια, εάν είναι ερευνητικό, καθορίζουμε το επιστημονικό παράδειγμα το οποίο ακολουθείται, τη μεθοδολογία και το είδος της έρευνας, τον ρόλο της Π.Ε. στο πόνημα καθώς και την σχέση ερευνητή-συμμετεχόντων. Τα υπόλοιπα κριτήρια είναι τα εξής ανεξαρτήτως του είδους του άρθρου: Γλώσσα, χρονολογία, αντικείμενο/θεματολογία έρευνας, γεωγραφική περιοχή, μορφή/στόχευση εκπαιδευτικής διαδικασίας και τέλος ιδεολογικές κατευθύνσεις. Τα εξεταζόμενα άρθρα βρίσκονται στα αγγλόφωνα και γαλλόφωνα περιοδικά της Π.Ε., καθώς επίσης και σε επιλεγμένα ελληνικά, γαλλικά και αγγλοσαξονικά περιοδικά της Εκπαίδευσης. Η εξέταση των άρθρων γίνεται από το 1995 και μετά για δύο λόγους: Πρώτον, τότε παρατηρείται μία έντονη στροφή από τις ποσοτικές/θετικιστικές προς τις ποιοτικές/εναλλακτικές έρευνες και δεύτερον, τα διαθέσιμα περιοδικά στη βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Αθηνών, στα άλλα Πανεπιστήμια, καθώς και στο Διαδίκτυο αρχίζουν από

αυτό το έτος. Τα άρθρα μελετώνται προσεκτικά και βάσει της τεθείσας δομής κριτηρίων, αναλύονται και εν συνεχεία κατατάσσονται στη Βάση Δεδομένων. Τα βασικά συμπεράσματα στα οποία στοχεύει η έρευνα, είναι η κατάδειξη των πλεονεκτημάτων της χρήσης των Βάσεων Δεδομένων στην έρευνα για την Π.Ε., καθώς και η ανάδειξη της στροφής των ερευνητικών εργασιών στην Π.Ε. προς μία ερμηνευτική/κοινωνικά κριτική προσέγγιση, με πλείστα ποιοτικά στοιχεία σε σχέση με το πρόσφατο παρελθόν.

Βορέαδου Αικατερίνη

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Συμμετέχοντες:

ΕΛΛΑΔΑ	ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ-ΜΟΥΣΕΙΟ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ
ΕΛΛΑΔΑ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΝΟΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ
ΕΛΛΑΔΑ	5 ^ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ
ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	THE NATURAL HISTORY MUSEUM , ΛΟΝΔΙΝΟ
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	UNIVERSITY OF EVORA
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	"DR. RUI GR_CIO" TEACHER TRAINING CENTRE
ΠΟΛΩΝΙΑ	UNIVERSITY OF __D_
ΠΟΛΩΝΙΑ	THE CENTRE OF TEACHERS' EDUCATION AND PRACTICAL TRAINING ENHANCEMENT
ΚΥΠΡΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ-ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΛΙΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΚΥΠΡΟΣ	ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΑΓΙΑΣ ΒΑΡΒΑΡΑΣ-ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Τίτλος: CONFRESH: Διδακτικές Μέθοδοι και Παιδαγωγικές Στρατηγικές για την Προώθηση στα σχολεία της Προστασίας και της Αειφόρου Ανάπτυξης των Οικοσυστημάτων των Γλυκών Νερών.

Είδος εργασίας: Ερευνητικό πρόγραμμα

Διάρκεια υλοποίησης: 2005-2008

Φορέας υλοποίησης: Πανεπιστήμιο Κρήτης-Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης

Επιστημονική Υπεύθυνος: Δρ. Βορέαδου Αικατερίνη

e-mail: voreadou@nhmc.uoc.gr

B. Κείμενο περίληψης

Τα οικοσυστήματα του γλυκού νερού αποτελούσαν ανέκαθεν βασικά οικοσυστήματα για την στήριξη της ζωής. Οι συνεχώς όμως αυξανόμενες ανθρώπινες ανάγκες και η υποβάθμιση της ποιότητας του νερού από την ανθρώπινη χρήση, έχουν θέσει σε κίν-

δυνο τα παραπάνω οικοσυστήματα. Έτσι δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι, το έτος 2003, κηρύχθηκε ως το Διεθνές Έτος του Γλυκού Νερού. Η γνώση της λειτουργίας των οικοσυστημάτων αυτών, θα μας βοηθήσει να αντιληφθούμε, πόσο άμεσα είναι συνδεδεμένη η ποιότητα του νερού, με την ανθρώπινη ποιότητα ζωής και θα αποδείξει πόσο κρίσιμη και αναγκαία είναι η προστασία και η αιεφόρος ανάπτυξη των οικοσυστημάτων αυτών.

Στόχος του προγράμματος είναι να προωθήσει την προστασία και την αιεφόρο ανάπτυξη των οικοσυστημάτων του γλυκού νερού στα σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, μέσω της κατάρτισης του εκπαιδευτικού προσωπικού τους. Η ανάλυση της υπάρχουσας κατάστασης στις χώρες εταίρους (αναλυτικά προγράμματα, εκπαιδευτικά υλικά που χρησιμοποιούνται, εκπαιδευτικές μεθοδολογίες), αλλά και η ισχύουσα Ευρωπαϊκή πολιτική στα θέματα των γλυκών νερών, θα καθοδηγήσουν το σχεδιασμό και την ανάπτυξη του έντυπου και ηλεκτρονικού εκπαιδευτικού υλικού για τους μαθητές και τα σεμινάρια επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών, που θα είναι τα κύρια προϊόντα αυτής της συνεργασίας. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στη διαδικασία αξιολόγησης, καθώς, στο πλαίσιο του προγράμματος, θα πραγματοποιηθούν πιλοτικές εφαρμογές των προϊόντων σε σχολικές μονάδες. Θα ακολουθήσει η διαδικασία της διάδοσης των τελικών προϊόντων του προγράμματος, ενώ μελλοντικός στόχος είναι επίσης, μετά τη λήξη του προγράμματος, το επιμορφωτικό σεμινάριο των εκπαιδευτικών που θα έχει προκύψει, να εξακολουθήσει να πραγματοποιείται για αρκετά χρόνια, από τα εταιρικά εκπαιδευτικά ιδρύματα αυτής της σύμπραξης.

Γαβριλάκης Ι. Κώστας

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Ονοματεπώνυμο: Κώστας Ι. Γαβριλάκης

Τίτλος εργασίας: «Σχεδιασμός, Ανάπτυξη και Διαμορφωτική Αξιολόγηση ενός Εικονικού Περιβάλλοντος Εργασίας για το Σχεδιασμό Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης»

Είδος εργασίας: Διδακτορική Διατριβή.

Διάρκεια υλοποίησης: Έναρξη το 2001- ολοκλήρωση 2007

Φορέας (ακαδημαϊκό ίδρυμα): Τμήμα Περιβάλλοντος – Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Επιβλέπων καθηγητής: Κώστας Σοφούλης

e-mail: cgav@aegean.gr

B. Κείμενο περίληψης

Σκοπός της διατριβής είναι η ανάπτυξη ενός διαδικαστικού και συνάμα υποστηρικτικού συστήματος, το οποίο μπορεί να συμβάλει στην αντιμετώπιση μεθοδολογικών δυ-

σκολιών που συναντούν οι εκπαιδευτικοί κατά το σχεδιασμό και εφαρμογή προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Π.Ε.). Ο σκοπός αυτός αναλύεται στους εξής στόχους: (α) διαμόρφωση ενός νοηματικού μοντέλου για το σχεδιασμό προγραμμάτων Π.Ε., (β) ανάπτυξη ενός διαδικαστικού και υποστηρικτικού συστήματος, το οποίο ενσωματώνει το νοηματικό μοντέλο, (γ) διαμορφωτική αξιολόγηση του συστήματος αυτού.

Η πρωτοτυπία της διατριβής έγκειται στην ανάπτυξη μιας καινοτόμου διαδικτυακής εφαρμογής που λειτουργεί ως ανοικτό και δυναμικό πρότυπο curriculum. Η εφαρμογή αυτή υποστηρίζει δημιουργικά τον εκπαιδευτικό στο σχεδιασμό προγραμμάτων Π.Ε., χωρίς να στερεί την ελευθερία επιλογών σύμφωνα με τις ανάγκες και τις προσδοκίες της ομάδας.

Στο πρώτο μέρος της διατριβής διαμορφώθηκε το νοηματικό μοντέλο, με την κριτική αξιοποίηση της διεθνούς φιλολογίας που αναφέρεται στα πεδία της Θεωρίας Σχολικών Προγραμμάτων και της Π.Ε. Συγκεκριμένα, αναπτύχθηκε η δομή του μοντέλου και ο τρόπος σύνδεσης των επιμέρους τμημάτων (βημάτων) του σε μια δυναμική διαδραστική διαδικασία. Επιπλέον, διερευνήθηκε το περιεχόμενο αυτών των τμημάτων (στοχοθεσία, διδακτική μεθοδολογία κτλ.) υπό το πρίσμα της θεωρίας της Π.Ε. Στο δεύτερο μέρος αναπτύχθηκε η διαδικτυακή εφαρμογή (βλ. <http://alkaios.aegean.gr/epesppe>). Ο ιστότοπος αυτός αποτελείται από τρία συμπληρωματικά μέρη: (α) την Πύλη της Π.Ε. που περιέχει πληροφορίες και υλικό για την Π.Ε., (β) ένα Forum για την επικοινωνία των εκπαιδευτικών και (γ) τον Βοηθό Σχεδιασμού Προγραμμάτων. Ο Βοηθός Σχεδιασμού ενσωματώνει το νοηματικό μοντέλο σχεδιασμού προγραμμάτων Π.Ε. Πρόκειται για μια αλληλουχία ιστοσελίδων οι οποίες τροφοδοτούν με πληροφορία και υλικό ενώ καθοδηγούν δημιουργικά τον εκπαιδευτικό ώστε να σχεδιάσει με την ομάδα του ένα πρόγραμμα Π.Ε. Τέλος, πραγματοποιήθηκε μια τοπική έρευνα διαμορφωτικής αξιολόγησης για την εκτίμηση της ευχρησίας και της δυναμικής ωφέλειας της εφαρμογής (διερευνητική-περιγραφική στρατηγική). Η αξιολόγηση πραγματοποιήθηκε με τη συνδρομή 28 εκπαιδευτικών που επιλέχθηκαν με κριτήρια την εμπειρία τους στη χρήση διαδικτυακών εφαρμογών και στο σχεδιασμό προγραμμάτων και την εκπαιδευτική τους βαθμίδα. Αξιοποιήθηκαν συμπληρωματικά οι μέθοδοι Thinking Aloud Protocol, Co-Discovery Learning, Ερωτηματολόγιο, Focus Groups και αντλούνται κυρίως ποιοτικά, αλλά και ποσοτικά δεδομένα. Τα αποτελέσματα της έρευνας αναδεικνύουν τις λειτουργικές αδυναμίες της εφαρμογής, καθώς επίσης τις απόψεις των εκπαιδευτικών για την ωφέλεια που μπορεί να έχει στο έργο τους.

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Όνοματεπώνυμο: Άγγελος Γιαννούλας

Τίτλος εργασίας: «Οι Νέες τεχνολογίες της Πληροφορίας ως μέσο διδασκαλίας και μάθησης της Περιβαλλοντικής Αγωγής στη Β΄θμια Εκπαίδευση»

Είδος εργασίας: Διδακτορική Διατριβή

Διάρκεια υλοποίησης: Έναρξη το 2002 - ολοκλήρωση 2007

Φορέας (ακαδημαϊκό ίδρυμα): Τομέας Παιδαγωγικής του Τμήματος Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Επιβλέπων καθηγητής: Αντώνιος Δαναασής-Αφεντάκης

e-mail: agiann@ceed.uoa.gr

B. Κείμενο Περίληψης

Η έρευνα επικεντρώνεται στην ανάπτυξη δραστηριοτήτων με τη χρήση των Νέων Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ΝΤΠΕ), και ειδικότερα με τη χρήση των εκπαιδευτικών λογισμικών, που οδηγούν το μαθητή της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στην εφαρμογή και στη δημιουργία των νοητικών εκείνων εργαλείων που θα τον καταστήσουν ικανό να αντιλαμβάνεται, να κατανοεί, να διαχειρίζεται και να επιλύει τα περιβαλλοντικά ζητήματα. Από την παρούσα έρευνα αποδεικνύεται ότι, όταν τα πληροφοριακά συστήματα τίθενται στην υπηρεσία των μαθητών και του εκπαιδευτικού της περιβαλλοντικής ομάδας, θα οικοδομηθούν, θα κατανοηθούν και θα διαδοθούν τα μηνύματα, οι αρχές και οι αξίες της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και της Αειφόρου ανάπτυξης.

Η συγκεκριμένη έρευνα σχεδιάστηκε σύμφωνα με το «ημιπειραματικό σχέδιο μη ισοδύναμης ομάδας ελέγχου». Στο παρόν σχέδιο χρησιμοποιήθηκαν δύο ομάδες, η πειραματική και η ελέγχου, στις οποίες διεξήχθη προέλεγχος (*pretest*) και στη συνέχεια, στη μεν πρώτη, την πειραματική ομάδα, έγινε η διδακτική παρέμβαση σύμφωνα με το μεθοδολογικό σχεδιασμό που αναλύεται στην παρούσα ερευνητική εργασία «*Οι Ν.Τ. στην Π.Ε. Ένας νέος Διδακτικός – Μαθησιακός χώρος*», ενώ στη δεύτερη, την ομάδα ελέγχου, ακολουθήθηκε ο συμβατικός τρόπος διδασκαλίας. Ακολούθησε ο μετέλεγχος (*posttest*) και των δύο ομάδων. Το θέμα του προγράμματος Π.Ε. που υλοποιήθηκε είχε ως θέμα «Ανακύκλωση και Φυσικοί Πόροι» και εφαρμόστηκε σε μαθητές της Α΄ και Β΄ Γυμνασίου και της Α΄ Λυκείου. Το χρονικό διάστημα της εφαρμογής της έρευνας ήταν 13 εβδομάδες και το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 135 μαθητές. Επειδή για τη συγκεκριμένη έρευνα δεν υπήρχε έτοιμο μέσο συλλογής δεδομένων που να καλύπτει το θεματικό περιεχόμενο του προγράμματος Π.Ε. δημιουργήθηκε ειδικό ερωτηματολόγιο με ερωτήσεις όσο το δυνατόν περισσότερο αντιπροσωπευτικές για τους σκοπούς της έρευνας. Στο συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο οι εξαρτημένες μεταβλητές είναι η γνώση (σχετικά με τους φυσικούς πόρους, την ανακύκλωση υλικών, τις απει-

λές από τα απορρίμματα, τη διαχείριση των απορριμμάτων και τις σχέσεις αυτών με το περιβάλλον), η στάση (ως προς την καταναλωτική τους συμπεριφορά και γενικότερα τις ευθύνες του ατόμου ως προς το περιβάλλον) και η δράση (πρόθεση του ατόμου για δράση στα περιβαλλοντικά ζητήματα).

Η έρευνα έδειξε ότι το πρόγραμμα Π.Ε. είχε θετική επίδραση στις γνώσεις, τις στάσεις και την πρόθεση για δράση του συνόλου των μαθητών. Ειδικότερα για τους μαθητές της Π.Ο., μετά την εφαρμογή της διδακτικής παρέμβασης, τα επίπεδα των εξαρτημένων μεταβλητών βελτιώνονται σημαντικά, διαπιστώνοντας διαφορές στατιστικά σημαντικές με τα επίπεδα πριν τη διδασκαλία, σε αντίθεση με τα αντίστοιχα επίπεδα των μαθητών της Ο.Ε..

Δαϊκόπουλος Γιάννης

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Όνοματεπώνυμο: Γιάννης Δαϊκόπουλος

Τίτλος εργασίας: «Οι περιβαλλοντικές αξίες στα σχολικά εγχειρίδια του Δημοτικού Σχολείου και αξιολόγηση της επίδρασης διαφορετικών διδακτικών προσεγγίσεων στην προώθησή τους»

Είδος εργασίας: Διδακτορική Διατριβή

Διάρκεια υλοποίησης: σε εξέλιξη, αρχικό στάδιο

Φορέας (ακαδημαϊκό ίδρυμα): Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας - Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Ευαγγελία Μαυρικάκη

e-mail: idaikopoulos@uowm.gr

B. Κείμενο Περίληψης

Οι αξίες βρίσκονται στο επίκεντρο μιας βιώσιμης κοινωνίας, όχι μόνο επειδή επηρεάζουν τη συμπεριφορά, αλλά επειδή προσδιορίζουν τις προτεραιότητές της και με τον τρόπο αυτό την ικανότητα επιβίωσης.

Η έρευνά μας επικεντρώνεται σε δυο άξονες: α) στην αναζήτηση της ταυτότητας των περιβαλλοντικών αξιών (υπονοούμενων και κατηγορηματικών) των επίσημων σχολικών εγχειριδίων του δημοτικού σχολείου (ως το σημαντικότερο μέσο διδασκαλίας στην Ελλάδα, αντικατοπτρίζοντας το αναλυτικό πρόγραμμα και με τη δυνατότητα να προτείνει αξίες στους μαθητές) και β) στην αναζήτηση μιας διδακτικής προσέγγισης που θα επιτρέψει τη μετάβαση σε ένα ολιστικό τρόπο σκέψης των μαθητών αναφορικά με το κοινωνικό και το φυσικό τους περιβάλλον και κατά συνέπεια στο μετασχηματισμό των περιβαλλοντικών αξιών τους.

Για την αξιολόγηση μιας τέτοιας διδακτικής προσέγγισης διερευνώνται οι περιβαλλοντικές αξίες των μαθητών πριν και μετά την εφαρμογή της, με στόχο τη μετακίνηση αν-

θρωποκεντρικών αξιών προς το χώρο του βιοκεντρισμού. Ειδικότερα διερευνάται αν είναι δυνατόν οι μαθητές να αιτιολογήσουν ηθικά την σχέση τους με τη φύση, ποιες είναι δηλαδή οι αξιολογικές κρίσεις που υιοθετούν πριν και μετά τις προσεγγίσεις απέναντι στους τύπους των οντοτήτων (εμβίων, αβίων ή συλλογικών). Για παράδειγμα, μπορούν να αντιλαμβάνονται την ηθική διάσταση που δικαιολογεί τις ανθρώπινες δραστηριότητες οι οποίες ευθύνονται για τη ρύπανση του νερού ή του εδάφους; Ενδιαφέρονται αν ορισμένα ζώα πεθάνουν εξαιτίας της ρύπανσης; Πιστεύουν ότι τα ζώα ή τα φυτά κατέχουν εσωτερική αξία ή δικαιώματα; Πώς αντιλαμβάνονται τις ενδεχομένως συγκρουόμενες περιβαλλοντικές ηθικές κρίσεις; Τι σημαίνει η αρμονία με τη φύση ή ποια ενέργεια ή φαινόμενο θεωρείται κάτι το «φυσικό»; Διερευνάται επίσης, η εμπιστοσύνη των μαθητών στη δύναμή τους να επηρεάσουν καταστάσεις (εσωτερικό σημείο ελέγχου).

Η ανάλυση περιεχομένου επιλέχθηκε για τη διερεύνηση των περιβαλλοντικών αξιών στα ισχύοντα σχολικά εγχειρίδια, ενώ η ημιδομημένη συνέντευξη, η παρατήρηση και το ημερολόγιο για την αξιολόγηση των περιβαλλοντικών αξιών των μαθητών πριν και μετά την εφαρμογή διδακτικών προσεγγίσεων στα πλαίσια μιας έρευνας δράσης. Μαθησιακές προσεγγίσεις μετασχηματιστικού χαρακτήρα, που αφορούν ζητήματα μιας μετανεωτερικής εποχής, όπως για παράδειγμα: αλληλοσυσχετίσεις οντοτήτων και φαινομένων (πολυπλοκότητα), γρήγορες αλλαγές, κοινωνικές και φυσικές απεικονίσεις (patterns) κ.ά., θα αξιολογηθούν και θα συγκριθούν με τον παραδοσιακό τρόπο μάθησης, αναφορικά με την πρόωθηση των περιβαλλοντικών αξιών.

Μαρία-Καλομοίρα Δασκολιά

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Όνοματεπώνυμο: Μαρία-Καλομοίρα Δασκολιά

Τίτλος ερευνητικής εργασίας: «Οι επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση»

Είδος ερευνητικής εργασίας: Διδακτορική διατριβή

Διάρκεια υλοποίησής της: Έναρξη το 1995 - Ολοκλήρωση το 2000

Φορέας (τμήμα και ακαδημαϊκό ίδρυμα): Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Φιλοσοφική Σχολή. Τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας.

Επιβλέπων καθηγητής: Αντώνιος Δαναασσής-Αφεντάκης

e-mail: mdaskol@ceed.uoa.gr

B. Κείμενο περίληψης

Σκοπός της παρούσας ερευνητικής εργασίας ήταν ο εντοπισμός και η διερεύνηση των επιμορφωτικών αναγκών των Ελλήνων εκπαιδευτικών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

σης στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (ΠΕ). Ακολουθώντας μια πολυμεθοδολογική προσέγγιση (συνδυασμός ερευνητικών προσεγγίσεων και μεθόδων συλλογής δεδομένων) επιδιώχθηκε αφενός να εξεταστεί η ύπαρξη επιμορφωτικών αναγκών στους εκπαιδευτικούς που ασχολούνται με την ΠΕ αφετέρου να εντοπιστεί σε ποιες περιοχές γνώσεων και ικανοτήτων αυτές επικεντρώνονται. Ως επιμέρους ερευνητικοί στόχοι τέθηκαν: (α) η διερεύνηση των επιδράσεων μιας σειράς προσωπικών παραγόντων στις επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών και (β) η σύνθεση και ο εμπειρικός έλεγχος ενός υποθετικού εννοιολογικού μοντέλου για τις γνώσεις και τις ικανότητες των εκπαιδευτικών στην ΠΕ.

Διαπιστώθηκε η ύπαρξη πολλών και σε μεγάλη κλίμακα διαφοροποιούμενων επιμορφωτικών αναγκών στους εκπαιδευτικούς για την ΠΕ. Οι βασικές τους προτεραιότητες εντοπίζονται στο παιδαγωγικό σκέλος και κυρίως σε θέματα γνώσεων και ικανοτήτων που σχετίζονται με τη διδακτική εφαρμογή και την αξιολόγηση στην ΠΕ. Ανάμεσα στους παράγοντες που επηρεάζουν τις επιμορφωτικές ανάγκες ενός εκπαιδευτικού σε γνώσεις για την ΠΕ είναι: το φύλο, η ειδικότητα, η εμπειρία του από την εφαρμογή της ΠΕ και η προηγούμενη συμμετοχή του σε σχετική επιμόρφωση. Αντίστοιχα, οι επιμορφωτικές ανάγκες ενός εκπαιδευτικού σε ικανότητες στην ΠΕ επηρεάζονται από το φύλο και τη διδακτική εμπειρία του.

Τέλος, ο έλεγχος του υποθετικού μοντέλου ανέδειξε την ύπαρξη τριών βασικών περιοχών γνώσεων ενός εκπαιδευτικού στην ΠΕ: (α) γνώσεις για τη διδακτική εφαρμογή και την αξιολόγηση στην ΠΕ, (β) βασικές οικολογικές γνώσεις και γνώσεις σχετικά με τη διαχείριση περιβαλλοντικών προβλημάτων, και (γ) γνώσεις για τις κοινωνικο-πολιτισμικές διαστάσεις του περιβάλλοντος. Αντίστοιχα, η βασική δομή κατηγοριοποίησης των ικανοτήτων ενός εκπαιδευτικού αναλύεται στις ακόλουθες περιοχές: (α) ικανότητες διαχείρισης διαπροσωπικών σχέσεων με τους μαθητές και αξιολόγησης της προσωπικής πρακτικής του εκπαιδευτικού, (β) ικανότητες σχεδιασμού, οργάνωσης και υλοποίησης προγραμμάτων ΠΕ, και (γ) ικανότητες αναζήτησης της πληροφορίας γύρω από περιβαλλοντικά θέματα και προβλήματα.

Προτάσεις διατυπώνονται σε σχέση με τις δυνατότητες αξιοποίησης των συμπερασμάτων της έρευνας στο πλαίσιο του σχεδιασμού της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στην ΠΕ, τη συνέχιση και διεύρυνση της εφαρμογής της έρευνας επιμορφωτικών αναγκών των εκπαιδευτικών στην ΠΕ και την περαιτέρω ερευνητική και πρακτική αξιοποίηση του προτεινόμενου μοντέλου των γνώσεων και των ικανοτήτων των εκπαιδευτικών.

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Όνοματεπώνυμο ερευνητή: Αναστασία Δημητρίου

Τίτλος ερευνητικής εργασίας: «Ο καταϊγισμός ιδεών και η κατασκευή χάρτη εννοιών ως εργαλείων για την καταγραφή των στάσεων νηπιαγωγών απέναντι στο πρόβλημα της ατμοσφαιρικής ρύπανσης»

Είδος ερευνητικής εργασίας: Ερευνητικό πρόγραμμα «ΕΠΕΑΚ / ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ». ΜΕΤΡΟ 2.6. Ενέργεια 2.6.1 Κατηγορία Πράξεων 2.6.1.ιγ. «Παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού για την από απόσταση εκπαίδευση εκπαιδευτικών και μαθητών σε περιβαλλοντικά θέματα ».

Φορέας: Εργαστήριο Έρευνας και Επικοινωνίας για το Περιβάλλον και την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης.

Επιστημονική υπεύθυνος: Αναστασία Δημητρίου

e-mail: anadim@otenet.gr

B. Κείμενο περίληψης

Η εργασία αυτή αποτελεί μέρος ερευνητικού προγράμματος με σκοπό την παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού για τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για περιβαλλοντικά προβλήματα. Για το σχεδιασμό και την ανάπτυξη του εκπαιδευτικού υλικού διερευνώνται οι στάσεις των εκπαιδευτικών και των μαθητών απέναντι στα περιβαλλοντικά προβλήματα ως σημαντικού παράγοντα για τον προσανατολισμό της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στην πράξη. Η παρούσα έρευνα επιδίωκε να απαντήσει στα ακόλουθα ερωτήματα:

- ποιες είναι οι αντιλήψεις και γνώσεις των νηπιαγωγών για το πρόβλημα της ατμοσφαιρικής ρύπανσης;
- αναγνωρίζεται και σε ποιο βαθμό η πολυπλοκότητα του προβλήματος και ποιες είναι οι σχέσεις μεταξύ των βασικών εννοιών που το χαρακτηρίζουν;
- αναγνωρίζεται και σε ποιο βαθμό η ατομική συμβολή στη δημιουργία και αντιμετώπιση του;
- αναδεικνύονται και ποια είναι τα συναισθημάτων τους απέναντι στο πρόβλημα αυτό;
- αναδεικνύονται και ποιες είναι οι προθέσεις και πράξεις τους που αφορούν το προς μελέτη περιβαλλοντικό ζήτημα ;
- συνδέονται και με ποιο τρόπο οι αντιλήψεις και γνώσεις των ερωτώμενων για το προς μελέτη ζήτημα, τα συναισθήματα τους απέναντι σε αυτό και οι προθέσεις και πράξεις τους που το αφορούν;

Η έρευνα έγινε στο διάστημα 2003-2005. Συμμετείχαν 110 τεταρτοετείς φοιτητές νηπιαγωγοί. Η συλλογή των δεδομένων έγινε με την τεχνική του καταϊγισμού ιδεών και την κατασκευή χάρτη εννοιών. Η προσέγγιση που υιοθετήθηκε για την ανάλυ-

ση των δεδομένων ήταν ποιοτική. Καταγράφηκαν οι απαντήσεις του κάθε ερωτώμενου και συγκρίθηκαν μεταξύ τους για την ανάδειξη ομοιοτήτων και διαφορών. Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων φαίνεται ότι οι νηπιαγωγοί έχουν μια γενική κατανόηση του προβλήματος, αναγνωρίζουν σε ένα βαθμό την πολυπλοκότητά του και τις σχέσεις μεταξύ των βασικών εννοιών που το χαρακτηρίζουν, ενώ έχουν συγκεχυμένη αντίληψη για τις επιπτώσεις της ατμοσφαιρικής ρύπανσης στο περιβάλλον και τη σχέση της με άλλα περιβαλλοντικά προβλήματα. Εκφράζουν αρνητικά συναισθήματα απέναντι στο πρόβλημα, θετικές προθέσεις στην προοπτική της αειφορίας για την αντιμετώπισή του, ενώ αναφέρουν αξίες τις οποίες θεωρούν είτε ως αίτια δημιουργίας του προβλήματος είτε ως προϋποθέσεις για την αντιμετώπιση του.

Δίτσιου Μαλαματή

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Ονοματεπώνυμο: Μαλαματή Δίτσιου

Τίτλος ερευνητικής εργασίας: «Αξιολόγηση του προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης: Πρώτη γνωριμία με τους φυσικούς πόρους - Από την παραγωγή στην κατανάλωση».

Είδος ερευνητικής εργασίας: Διδακτορική εργασία.

Διάρκεια υλοποίησής της: Έναρξη το 1993 - Ολοκλήρωση το 2002

Φορέας: Τομέας Παιδαγωγικής, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Φιλοσοφική Σχολή, ΕΚΠΑ

Επιβλέπων καθηγητής: Αντώνιος Δανασσής-Αφεντάκης

e-mail: mditsiou@in.gr

B. Κείμενο περίληψης

Σκοπός της ερευνητικής εργασίας ήταν η διαμορφωτική έρευνα-αξιολόγηση του προγράμματος «Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στο Δημοτικό σχολείο» (οργάνωση WWF-Ελλάς). Για το σκοπό της έρευνας επιλέχθηκαν από αυτό το εκπαιδευτικό πακέτο, 37 παιδαγωγικές δραστηριότητες, που αποτέλεσαν μια αυτοτελή διδακτική ενότητα με τίτλο «Πρώτη γνωριμία με τους φυσικούς πόρους: Από την παραγωγή στην κατανάλωση», η οποία και υλοποιήθηκε σε οκτώ δημοτικά σχολεία της Ελλάδας, για 16 εβδομάδες.

Σκοπός της διαμορφωτικής αξιολόγησης ήταν να αναδείξει τις πλευρές του προγράμματος που χρειαζόταν βελτίωση, ώστε το πρόγραμμα μετά την πειραματική του εφαρμογή και αξιολόγηση να πάρει την τελική του μορφή.

Επιλέχθηκε ένας συνδυασμός της εμπειρικής – αναλυτικής (οιονεί πειραματικό σχέδιο) και της περιγραφικής μεθόδου. Οι μετρήσεις πριν και μετά την εφαρμογή του προγράμματος έγιναν σε 16 τμήματα της πειραματικής ομάδας (n=446) και 15 τμήματα της ομάδας ελέγχου (n=370), στην Δ' και Στ' τάξη, σε σχολεία δημόσια και ιδιωτικά, αστι-

κών κέντρων και μη. Η έρευνα εστιάστηκε: α) στα αποτελέσματα της εφαρμογής του προγράμματος στους μαθητές, όσον αφορά τις μεταβλητές περιβαλλοντικές γνώσεις, στάσεις και πρόθεση συμπεριφοράς - *ερωτηματολόγιο μαθητών, n=816*, και β) στις απόψεις των εκπαιδευτικών που συμμετείχαν στο πρόγραμμα σχετικά με το ίδιο το πρόγραμμα και τη διαδικασία εφαρμογής του - *ερωτηματολόγιο εκπαιδευτικών, n=28*.

Η ανάλυση των δεδομένων –μέσω του στατιστικού πακέτου SPSS και της ανάλυσης περιεχομένου, ανέδειξε μία ποικιλία αποτελεσμάτων ανά πληθυσμιακή υποομάδα. Το πρόγραμμα σε γενικές γραμμές συνετέλεσε στη στατιστικά σημαντική βελτίωση (επίπεδο σημαντικότητας 0,01) στο επίπεδο των γνώσεων των μαθητών, λιγότερο στο επίπεδο των στάσεων, δεν είχε όμως καμία επίδραση στην τάση συμπεριφοράς των μαθητών. Στα οφέλη από την επίδραση του προγράμματος συμπεριλαμβάνονται μεταξύ άλλων η απόκτηση δεξιοτήτων, η περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση και η κινητοποίηση της πλειονότητας των μαθητών για την επίλυση περιβαλλοντικών προβλημάτων – οφέλη που αποδίδονται κυρίως στο μεθοδολογικό πλαίσιο του προγράμματος.

Τα ευρήματα της έρευνας α) επιβεβαίωσαν την άποψη ότι οι εκπαιδευτικοί προκειμένου να κάνουν καλή χρήση ενός εκπαιδευτικού υλικού πρέπει να πεισθούν για την αξία του, και β) ανέδειξαν ως σημεία του προγράμματος που απαιτούν βελτίωση, την ανάγκη για μεγαλύτερη έμφαση στην παιδαγωγική διαδικασία σε όλα τα στάδια του προγράμματος, καθώς και την οργάνωση των συνθηκών που διευκολύνουν την έκβαση μιας καινοτομίας στην πράξη (επαρκής επιμόρφωση, διατιθέμενος χρόνος, κεντρικός συντονισμός και στήριξη της εφαρμογής της).

Ζαχαρίου Αραβέλλα

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Όνοματεπώνυμο: Αραβέλλα Ζαχαρίου

Τίτλος ερευνητικής εργασίας: «Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στη Δημοτική Εκπαίδευση της Κύπρου: Διερεύνηση των Αναλυτικών Προγραμμάτων.»

Είδος ερευνητικής εργασίας: Διδακτορική εργασία

Διάρκεια υλοποίησής της: Έναρξη το 1998 - Ολοκλήρωση το 2004

Φορέας: Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Σχολή Επιστημών Αγωγής, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης

Επιβλέπων καθηγητής: Απόστολος Κατσίκης

e-mail: aravella@cytanet.com.cy, aravella@cyearn.pi.ac.cy

B. Κείμενο περίληψης

Η συγκεκριμένη εργασία επικεντρώθηκε στη διερεύνηση της παρουσίας του θεωρητι-

κού πλαισίου της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (επίπεδα στόχων, αρχές) (Π.Ε.) στη φιλοσοφία και στις θεωρητικές επιδιώξεις του Αναλυτικού Προγράμματος (Α.Π.) του 1990 της δημοτικής εκπαίδευσης της Κύπρου. Επιπλέον, μέσα από αυτήν εξετάσθηκε: α) Η παρουσία του κοινωνικού προσανατολισμού της Π.Ε. σε αυτό, β) η δυνατότητα υλοποίησης της Π.Ε. στην εκπαιδευτική πρακτική, γ) το είδος της περιβαλλοντικής ηθικής που προωθείται στο Α.Π. του 1990.

Για τη διεξαγωγή της συγκεκριμένης έρευνας χρησιμοποιήθηκε η ποιοτική έρευνα και ειδικότερα η ανάλυση περιεχομένου με παράλληλη χρήση στοιχείων από την ιστορική έρευνα. Για την ανάλυση του περιεχομένου διαμορφώθηκαν οι κατηγορίες έρευνας που επικεντρώθηκαν, μέσα από τους γενικούς προσανατολισμούς του προγράμματος και το σύνολο των γνωστικών του αντικειμένων, στην εξέταση των επιπέδων στόχων της Π.Ε. (επίπεδο οικολογικής θεμελίωσης, επίπεδο συνειδητοποίησης, επίπεδο δεξιοτήτων και επίπεδο δράσης και συμμετοχής) και στη διερεύνηση των βασικών της αρχών («ολιστική θεώρηση», «διεπιστημονική προσέγγιση», «άνοιγμα του σχολείου στην κοινότητα», «εκπαίδευσης σχετικά με-, μέσα-, για το περιβάλλον»). Η ιστορική έρευνα χρησιμοποιήθηκε συνδυαστικά και συμπληρωματικά ως προς την ανάλυση περιεχομένου και επικεντρώθηκε στην εξέταση των σχετικών με την Π.Ε. εγκυκλίων. Για την κωδικοποίηση των δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν ως μονάδες καταγραφής η λέξη, η πρόταση και η παράγραφος.

Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων διαπιστώνεται ότι το Α.Π. του 1990 αν και αναθεωρημένο, εν τούτοις η παρουσία των στόχων και αρχών της Π.Ε. στις δομές του φανερώνουν ότι μέσα από αυτό δεν επιδιώχθηκε το «πρασίνισμά» του. Αντίθετα φαίνεται να προωθείται μια «περιθωριακού» και «περιφερειακού» τύπου Π.Ε., η οποία πέρα από το γεγονός ότι αναπαράγει το ισχύον εκπαιδευτικό σύστημα συμβάλλει παράλληλα στη διατήρηση του υφιστάμενου κοινωνικού «status quo». Ο περιορισμός του προγράμματος σε συγκεκριμένες παιδαγωγικές μεθόδους και η απουσία εκπαιδευτικών καινοτομιών σε συνδυασμό με την αδυναμία προώθησης της δράσης και της συμμετοχής, παραπέμπουν σε μια Π.Ε. «δασκαλοκεντρικού» τύπου μέσα από την οποία προάγεται ένα «ελλειμματικό κοινωνικό παράδειγμα».

Καταληκτικά σημειώνεται ότι η συγκεκριμένη εργασία αποτελεί την πρώτη έρευνα που πραγματοποιείται στην Κύπρο σε σχέση με το Α.Π. και την Π.Ε. γι' αυτό και έχει ιδιαίτερη σημασία δεδομένου ότι τα αποτελέσματά και οι εισηγήσεις που κατατίθενται μέσα από αυτήν μπορούν να αξιοποιηθούν σε μια μελλοντική προσπάθεια «οικολογικοποίησης» του Αναλυτικού Προγράμματος της δημοτικής εκπαίδευσης της Κύπρου.

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Όνοματεπώνυμο: Καλαϊτζίδης Δημήτριος

Τίτλος εργασίας: «Σχολική Γεωγραφία και Περιβαλλοντική Εκπαίδευση: Η συμβολή της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στη Γεωγραφία.»

Είδος εργασίας: Διδακτορική Διατριβή.

Διάρκεια υλοποίησής της: χρονολογία έναρξης: 1994 – ολοκλήρωσης: 1999

Φορέας: Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης

Επιβλέπων καθηγητής/Επιστημονικός υπεύθυνος: Κωνσταντίνος Ουζούνης

e-mail: kalariv1@sch.gr

B. Κείμενο περίληψης

Με την παρούσα διατριβή διερευνήθηκε η πιθανή αποτελεσματικότητα ενός συνδυασμού της σχολικής γεωγραφίας με ένα πρόγραμμα Π.Ε. Με τον συνδυασμό αυτό διερευνήσαμε την πιθανότητα να διευκολυνθεί η υλοποίηση ορισμένων στόχων της σχολικής γεωγραφίας αν αυτή συνδυαζόταν με ένα πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης γεωγραφικού χαρακτήρα.

Το πρώτο από τα ερωτήματα της έρευνας αφορούσε το βαθμό της επίδρασης του προγράμματος περιβαλλοντικής εκπαίδευσης «Το Ποτάμι» στο γνωστικό επίπεδο των μαθητών που συμμετέχουν σ' αυτό, σχετικά με γεωγραφικές και περιβαλλοντικές γνώσεις. Το δεύτερο από τα ερωτήματα της έρευνας αφορούσε το βαθμό στον οποίο το συγκεκριμένο πρόγραμμα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης με γεωγραφικό χαρακτήρα επιδρά στις γνώσεις των μαθητών σχετικά με τα γεωγραφικά και οικολογικά χαρακτηριστικά της λεκάνης απορροής, τη χρήση και διαχείριση του νερού του ποταμού, τη γεωλογική δράση του νερού και τις επιπτώσεις των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στον ποταμό και τη λεκάνη του. Το τρίτο από τα ερωτήματα της έρευνας αφορούσε το κατά πόσον μπορεί ένα πρόγραμμα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης με γεωγραφικό χαρακτήρα να ενισχύσει τις γεωγραφικές γνώσεις των μαθητών που προσφέρονται από το κανονικό μάθημα γεωγραφίας.

Πρόκειται για μια ποσοτική έρευνα. Για τους σκοπούς της δημιουργήθηκε ένα πρόγραμμα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης με γεωγραφικό χαρακτήρα, το οποίο εφάρμοσαν για δύο συνεχόμενα σχολικά έτη ορισμένα σχολεία από διάφορες περιοχές της χώρας μας. Οι μαθητές που έλαβαν μέρος στην έρευνα φοιτούσαν στη Δευτέρα και Τρίτη τάξη Γυμνασίου. Το εργαλείο της έρευνας ήταν ένα ερωτηματολόγιο το οποίο οι συμμετέχοντες στην έρευνα συμπλήρωσαν δύο φορές (σχεδιασμός πριν και μετά). Συγκεντρώθηκαν περίπου 800 ερωτηματολόγια κατά τις δύο χρονιές της έρευνας τα οποία υπέστησαν στατιστική επεξεργασία με το πακέτο SPSS.

Από τα αποτελέσματα προκύπτει θετική επίδραση του προγράμματος στις γνώσεις

των μαθητών τόσο σε γεωγραφικά και όσο και σε περιβαλλοντικά θέματα.

Ένα άλλο ζήτημα που έχει στενή σχέση με την επίτευξη των θετικών αποτελεσμάτων του προγράμματος της έρευνας, αποτελεί η εργασία πεδίου που προτείναμε και σε σημαντικό βαθμό υιοθέτησαν και πραγματοποιήσαν οι Πειραματικές Ομάδες.

Οι στατιστικά σημαντικές διαφορές επιτρέπουν να θεωρήσουμε πως ένα πρόγραμμα Π.Ε. με γεωγραφικό προσανατολισμό, μπορεί να ενισχύσει τις γεωγραφικές γνώσεις των μαθητών που συμμετέχουν σ' αυτό, έτσι ώστε να παρουσιάζουν καλύτερη επίδοση από μαθητές που παρακολουθούν το κανονικό σχολικό πρόγραμμα.

Κιμιωνής Γεώργιος

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Όνοματεπώνυμο: Γεώργιος Κιμιωνής

Τίτλος ερευνητικής εργασίας: «Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση ως Προαιρετική Δραστηριότητα στα Σχολεία, Προσανατολισμοί και Προοπτικές.»

Είδος ερευνητικής εργασίας: Διδακτορική Εργασία

Διάρκεια υλοποίησής της: χρονολογία έναρξης 1998 – σε εξέλιξη

Φορέας: Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Επιβλέπων καθηγητής: Καθ. Παναγιώτης Μνηχαλίδης

e-mail: geokim@edc.uoc.gr

B. Κείμενο περίληψης

Η διερεύνηση των συνθηκών που επικρατούν από την άποψη της εφαρμογής της ΠΕ στη χώρα μας, του προσανατολισμού και των προοπτικών που διαγράφονται αποτελεί μια αναγκαιότητα. Η παρούσα εργασία συμβάλει: α) Στην εκτίμηση της υπάρχουσας κατάστασης σχετικά με την εφαρμογή της ΠΕ, όπως έχει διαμορφωθεί στο Ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα με βάση το μέχρι σήμερα ισχύον θεσμικό πλαίσιο. β) Στην αποτίμηση της προαιρετικής – εθελοντικής συμμετοχής των σχολείων, εκπαιδευτικών και μαθητών στα προγράμματα ΠΕ. γ) Στον προσδιορισμό, καταγραφή και ανάλυση των απόψεων, των αντιλήψεων και των τάσεων των Υπευθύνων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, σχετικά με την εφαρμογή της ΠΕ και τα προβλήματα που παρουσιάζονται.

Βασικός σκοπός της έρευνας είναι να διερευνηθεί: α) η υφιστάμενη κατάσταση εφαρμογής της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης που προκύπτει από το θεσμικό πλαίσιο, οι προϋποθέσεις που παρέχει αυτό για ευρεία εξάπλωση και υλοποίηση προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στα σχολεία, β) ποια προβλήματα προκύπτουν, γ) ποιο προσανατολισμό δίνει και δ) ποιες προοπτικές διαγράφονται.

Όσον αφορά τη μεθοδολογία της έρευνας, διερευνώνται ποιοτικά και ποσοτικά

στοιχεία, όπως το θεματολόγιο των προγραμμάτων, που έχουν υλοποιηθεί στα σχολεία, η συμμετοχή των μαθητών, των εκπαιδευτικών και των σχολείων στα προγράμματα ΠΕ. Γίνεται διερεύνηση του ποσοστού των μαθητών, του είδους των προγραμμάτων και δραστηριοτήτων που συμμετείχαν οι μαθητές, καθώς και των απόψεων τους σχετικά με την επίδραση που είχαν σε αυτούς αυτά τα προγράμματα και οι δραστηριότητες. Χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο προς τους μαθητές της τελευταίας τάξης των λυκείων. Τέλος διερευνώνται οι αντιλήψεις και οι απόψεις των Υπευθύνων ΠΕ σχετικά με την εφαρμογή της ΠΕ μέσω ερωτηματολογίου.

Στα συμπεράσματα της έρευνας αναφέρεουμε ότι το ποσοστό των εκπαιδευτικών και ιδιαίτερα εκείνο των μαθητών που συμμετέχουν στην ΠΕ είναι μικρό. Οι ευκαιρίες που έχουν για συμμετοχή δεν είναι ούτε σίγουρες ούτε δεδομένες και κυρίως δεν είναι ίδιες για όλους τους μαθητές. Οι απαντήσεις των Υπευθύνων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης δείχνουν ότι υπάρχουν ευνοϊκές συνθήκες για τους εκπαιδευτικούς στην υλοποίηση των προγραμμάτων στα σχολεία τους. Το θεσμικό πλαίσιο δε θεωρείται επαρκές ούτε για τους εκπαιδευτικούς ούτε για τους Υπευθύνους ΠΕ. Η εντύπωση που σχηματίζουν είναι ότι η πολιτεία στην πραγματικότητα αδιαφορεί ή ακόμα και δυσχεραίνει την εφαρμογή της ΠΕ, αφού δεν υπάρχουν κατά την άποψη των υπευθύνων, οι απαραίτητες προϋποθέσεις και οι ευνοϊκές συνθήκες που θα παρότρυναν τους εκπαιδευτικούς, θα στήριζαν τους ίδιους και θα ενθάρρυναν ουσιαστικά την εφαρμογή της ΠΕ.

Κοσμίδης Παύλος

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Όνοματεπώνυμο: Παύλος Κοσμίδης

Τίτλος ερευνητικής εργασίας: «Αξιοποίηση της έρευνας δράσης στην βελτίωση προγράμματος περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και στην επαγγελματική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού»

Είδος ερευνητικής εργασίας: Διδακτορική Διατριβή

Διάρκεια υλοποίησής της: Χρονολογία έναρξης 2000 – σε εξέλιξη

Φορέας (τμήμα και ακαδημαϊκό ίδρυμα): ΤΕΑΠΗ, Πανεπιστήμιο Πάτρας

Επιβλέπων καθηγητής/Επιστημονικός υπεύθυνος: Γεώργιος Μπαγάκας

e-mail: kosmidis@sch.gr

B. Κείμενο περίληψης

Πρόκειται για έρευνα δράσης (Ε.Δ.) που πραγματοποιήθηκε στο Γυμνάσιο Γλυκών Νερών από ομάδα εκπαιδευτικών, παράλληλα με την εκπόνηση προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Π.Ε.) και διήρκεσε δύο σχολικά έτη (2001-2003).

Η ομάδα αποτελείτο από τέσσερις εκπαιδευτικούς: έναν πανεπιστημιακό (Διευκο-

λυντής), ένα μεταπτυχιακό φοιτητή (*Κριτικός Φίλος*) και δύο καθηγήτριες που υλοποιούσαν τα περιβαλλοντικά προγράμματα στο εν λόγω σχολείο (*Ερευνήτριες*). Με την έρευνα επιδιώχθηκε να προσδιοριστούν και να διερευνηθούν τα προβλήματα και οι δυσκολίες που προκύπτουν κατά την υλοποίηση ενός προγράμματος Π.Ε. Επιχειρήθηκε ακόμη, η αναζήτηση τρόπων βελτίωσης των συγκεκριμένων περιβαλλοντικών προγραμμάτων, καθώς και η επαγγελματική ανάπτυξη των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών. Τα βασικά ερωτήματα που απασχόλησαν την ομάδα ήταν:

- *Γιατί οι μαθητές μετέχουν στην περιβαλλοντική ομάδα (π.ο.);*
- *Για ποιους λόγους, αφού μετέχουν εθελοντικά, δεν εργάζονται πρόθυμα στη διάρκεια των συναντήσεων;*

Έγινε παρατήρηση όλων των συναντήσεων της π.ο. και καταγραφή σε ημερολόγιο των όσων συνέβαιναν σε αυτές, καθώς και των εργασιών στις συναντήσεις της ομάδας έρευνας. Πραγματοποιήθηκαν επίσης ημιδομημένες ατομικές συνεντεύξεις μαθητών και μαθητριών που συμμετείχαν στην π.ο., καθώς και ημιδομημένη ομαδική συνέντευξη γονέων, προκειμένου να διερευνηθούν οι αντιλήψεις τους σε σχέση με τη συμμετοχή των παιδιών στην π.ο. Τα στοιχεία που λήφθηκαν ήταν κυρίως ποιοτικά και λίγα ποσοτικά. Η προσπάθεια βελτίωσης του προγράμματος Π.Ε. μέσω της Ε.Δ., επιτεύχθηκε μέσα από τη συνεχή συνεργασία της ομάδας έρευνας, η οποία εστίασε τη σκέψη και τη δράση της στο «πρόβλημα» που είχαν οι δύο καθηγήτριες-ερευνήτριες, σε συγκεκριμένες συνθήκες, περίοδο και πρόγραμμα.

Τα βασικά συμπεράσματα της έρευνας ήταν:

1. Απαιτείται συστηματική προετοιμασία της συνάντησης της π.ο., μεθοδικός σχεδιασμός και καλή οργάνωση των δραστηριοτήτων. Η σύνθεση της υποομάδας θα πρέπει να αλλάζει σε κάθε συνάντηση και να υπάρχει καταμερισμός εργασίας περισσότερο συγκεκριμένος. Επιδίωξη συνεργασίας με ειδικούς επιστήμονες και με καθηγητές άλλων ειδικοτήτων. Τέλος, διαπιστώθηκε ότι τα παιδιά προτιμούν περισσότερο εξορμήσεις εκτός σχολείου και ενασχόληση περισσότερο συμμετοχική, βιωματική και πρακτική.
2. Η προσπάθεια των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών γινόταν με την πάροδο του χρόνου πιο συστηματική και οργανωμένη. Στοιχεία που επηρέασαν θετικά ήταν η δυνατότητα να εκφράζονται ήρεμα, να έχουν στη διάθεσή τους αρκετό χρόνο αναστοχασμού και να συζητούν έννοιες και ιδέες τους σε ένα πλαίσιο τόσο επιστημονικό όσο και πρακτικό.

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Όνοματεπώνυμο: Χρήστος Κουτσούμπας

Τίτλος εργασίας: «Διδακτική προσέγγιση των ήπιων μορφών ενέργειας στο Γυμνάσιο, με το παραδοσιακό και το εποικοδομητικό πρότυπο»

Είδος εργασίας: Διδακτορική Διατριβή.

Διάρκεια υλοποίησης: Έναρξη το 1999 - ολοκλήρωση το 2004

Φορέας (ακαδημαϊκό ίδρυμα): Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών – Φιλοσοφική Σχολή – Τμήμα Φιλοσοφίας Παιδαγωγικής Ψυχολογίας – Τομέας Παιδαγωγικής

Επιβλέπων καθηγητής: Γεώργιος Βαγιανός

e-mail: chrkouts@ceed.uoa.gr

B. Κείμενο περιήληψης

Στόχος της έρευνας ήταν ο αναλυτικός σχεδιασμός κατάλληλων διδακτικών παρεμβάσεων, προκειμένου να επιτευχθούν ορισμένοι από τους γενικότερους σκοπούς της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, όπως: α) η αποτελεσματικότερη κατανόηση του περιβαλλοντικού προβλήματος, και β) οι επιπτώσεις από τη μη χρήση των «φιλικών» με το περιβάλλον μορφών ενέργειας. Επίσης, η έρευνα απέβλεπε στο να συμβάλει διδακτικά και μαθησιακά στην απόκτηση θετικής στάσης από τους μαθητές απέναντι στην κατάλληλη χρήση και την αξιοποίηση των ήπιων μορφών ενέργειας. Η πρωτοτυπία της έρευνας συνίσταται στην οργάνωση, διεξαγωγή και ερευνητική αξιολόγηση διδακτικών παρεμβάσεων που αποβλέπουν στη βελτίωση του γνωστικού επιπέδου των μαθητών για θέματα σχετικά με τα περιβαλλοντικά προβλήματα, την αλλαγή της στάσης τους απέναντι στο περιβάλλον και την ευαισθητοποίησή τους με τρόπο που να κατατείνει σε μια διαρκή συνειδητή δραστηριοποίηση.

Η έρευνα σχεδιάστηκε σύμφωνα με το μοντέλο «Πριν και Μετά» (Before - After) και διενεργήθηκε με τη συμμετοχή δύο πειραματικών ομάδων. Έγινε σύγκριση των τελικών αποτελεσμάτων των δύο ομάδων, ώστε να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα. Χρησιμοποιήθηκαν τα στατιστικά πακέτα SPSS και Stata. Το στατιστικό δείγμα αποτέλεσαν, 60 μαθητές Γ' τάξης Γυμνασίου, από 3 Σχολεία που επελέγησαν με κλήρωση από 464 συνολικά σχολεία της ευρύτερης περιοχής Αθηνών.

Στα συμπεράσματα της έρευνας περιλαμβάνονται τα ακόλουθα. Βρέθηκε:

1. Στατιστικά σημαντική επίδραση στο γνωστικό επίπεδο των μαθητών, όσον αφορά στις «εναλλακτικές μορφές ενέργειας», με μεγαλύτερη επίδραση στους μαθητές στους οποίους η διδακτική παρέμβαση πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με το εποικοδομητικό πρότυπο.
2. Στατιστικά σημαντική βελτίωση στη στάση των μαθητών ως προς τη χρήση «περι-

βαλλοντικά φιλικών μορφών ενέργειας» με μεγαλύτερη επίδραση και εδώ στους μαθητές στους οποίους η διδακτική παρέμβαση πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με το εποικοδομητικό πρότυπο.

3. Σαφής βελτίωση στη στάση των μαθητών για δραστηριοποίηση και συμμετοχή σε περιβαλλοντικές δραστηριότητες, με μεγαλύτερη βελτίωση στους μαθητές στους οποίους η διδακτική παρέμβαση πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με το εποικοδομητικό πρότυπο.

Ακόμη, τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν μια θετική μεταβολή στο Ατομικό Κέντρο Ελέγχου των μαθητών στους οποίους χρησιμοποιήθηκε το εποικοδομητικό πρότυπο διδασκαλίας.

Λιαράκου Γεωργία

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Όνοματεπώνυμο ερευνητή: Γεωργία Λιαράκου

Τίτλος ερευνητικής εργασίας: «Ποια οικολογική προβληματική για ποια Περιβαλλοντική Εκπαίδευση; Ανάλυση των στάσεων των φοιτητών του Πανεπιστημίου Αθηνών απέναντι στην επέμβαση στο περιβάλλον» (Education Environnementale: Quelle problématique écologique pour quelle éducation? Analyse des attitudes des élèves instituteurs de l'Université d'Athènes à l'égard de l'intervention sur l'environnement)

Είδος ερευνητικής εργασίας: Διδακτορική εργασία

Διάρκεια υλοποίησής της: έναρξη 1990 – ολοκλήρωση 1995

Φορέας: UFR Sciences de l'Éducation, Πανεπιστήμιο: Université René Descartes (ParisV)

Επιβλέπων καθηγητής: DUMAZEDIER Joffre, VIGARELLO George

e-mail: liarakou@rhodes.aegean.gr

B. Κείμενο περίληψης

Σκοπός της έρευνας ήταν η ανάπτυξη μιας κοινωνιολογικής προσέγγισης της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, μέσα από την εξέταση των στάσεων που υιοθετούν οι εκπαιδευτικοί απέναντι στην επέμβαση του ανθρώπου στο περιβάλλον. Η ανάλυση του περιβαλλοντικού μηνύματος αυτής της νέας εκπαίδευσης δεν είχε αποτελέσει ιδιαίτερο αντικείμενο έρευνας μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 90, καθώς είχε δοθεί απόλυτη προτεραιότητα στην ανάπτυξη παιδαγωγικών μεθόδων και διδακτικών ενοτήτων. Η πρωτοτυπία της διατριβής έγκειται στο γεγονός ότι αποτελεί μία από τις πρώτες έρευνες που ανέλυσε τις διαφορετικές απόψεις και προσεγγίσεις ως προς το περιβάλλον που υιοθετούν οι εκπαιδευτικοί της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Για την ανάλυση των στάσεων απέναντι στο περιβάλλον κατασκευάστηκε ένα θεω-

ρητικό μοντέλο που περιελάμβανε τρεις διαφορετικές προσεγγίσεις. Οι προσεγγίσεις αυτές είναι το αποτέλεσμα διαφορετικών τοποθετήσεων ως προς δύο βασικά ζητήματα που καθορίζουν την επέμβαση του ανθρώπου στο περιβάλλον: τον κύκλο παραγωγής – κατανάλωσης και την ανάπτυξη της επιστήμης και της τεχνολογίας. Πρόκειται για τη διορθωτική προσέγγιση που προτείνει διορθωτικές φιλο-περιβαλλοντικές παρεμβάσεις, χωρίς όμως να θέτει σε αμφισβήτηση το κυρίαρχο σύστημα, την απόλυτη προσέγγιση που το απορρίπτει τελείως και την ενδιάμεση προσέγγιση που προτείνει σημαντικές αλλαγές, χωρίς όμως να έρχεται σε πλήρη ρήξη με το υπάρχον σύστημα.

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε 200 φοιτητές (μελλοντικούς εκπαιδευτικούς) του Πανεπιστημίου Αθηνών. Εργαλείο της έρευνας ήταν ένα ερωτηματολόγιο το οποίο περιελάμβανε ερωτήσεις κλειστού και ανοικτού τύπου. Τα κυριότερα αποτελέσματα της έρευνας ήταν τα εξής: Οι πλειοψηφία των φοιτητών υιοθετεί την διορθωτική προσέγγιση, ακολουθεί η ενδιάμεση, ενώ την απόλυτη προσέγγιση ασπάζεται μια μικρή μειοψηφία. Το επάγγελμα των γονιών καθώς και η πολιτική τοποθέτηση είναι από τους παράγοντες που παίζουν σημαντικό ρόλο στην υιοθέτηση των συγκεκριμένων στάσεων. Από την άλλη, αυτές οι στάσεις διαμορφώνουν σε μεγάλο βαθμό τον τρόπο με τον οποίο ορίζεται ο περιβαλλοντικά υπεύθυνος πολίτης, ο οποίος αποτελεί το σκοπό της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Τέλος, οι στάσεις των φοιτητών αποδεικνύονται εύθραυστες και ασταθείς. Με βάση το τελευταίο συμπέρασμα, προτείνονται συγκεκριμένες στρατηγικές για την εκπαίδευση των εκπαιδευτικών σε αυτό τον τομέα.

Λιθοξοΐδου Λουκία

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Όνοματεπώνυμο: Λουκία Λιθοξοΐδου

Τίτλος εργασίας: «Η συμβολή ενός προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην καλλιέργεια στάσεων και αξιών στην προσχολική ηλικία»

Είδος εργασίας: Διδακτορική εργασία

Διάρκεια υλοποίησης: Έναρξη το 1994 - ολοκλήρωση το 2006

Φορέας: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Παιδαγωγική Σχολή, Τμήμα Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσης

Επιβλέπων Καθηγητής: Αλέξανδρος Γεωργόπουλος

e-mail: loukiali@yahoo.gr

B. Κείμενο περίληψης

Βασικός σκοπός της εργασίας είναι ο σχεδιασμός, η εφαρμογή και η αξιολόγηση ενός προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης για την προσχολική ηλικία, που

αποσκοπεί στη διαμόρφωση φιλοπεριβαλλοντικών στάσεων και αξιών. Η διερεύνηση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης παιδιών προσχολικής ηλικίας σε σχέση με ένα ζήτημα του τοπικού περιβάλλοντός τους, αλλά και η εκτίμηση της μεταβολής που σημειώνεται μετά τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα αποτελούν τους επιμέρους στόχους της έρευνας. Ο τρόπος με τον οποίο ζητήματα διαχειριστικά, οικοσυστημικά ή ατομικών μορφών ζωής επηρεάζουν τη διαμόρφωση της περιβαλλοντικής σκέψης αποτελεί ένα ακόμη ερευνητικό ερώτημα. Η πρωτοτυπία της έρευνας έγκειται στην προσπάθεια αξιολόγησης της επίδρασης ενός προγράμματος Π.Ε. στην ανάπτυξη στάσεων και αξιών φιλικών προς το περιβάλλον σε παιδιά προσχολικής ηλικίας.

Η έρευνα συνδυάζει τις ποσοτικές με τις ποιοτικές προσεγγίσεις. Η εφαρμογή της έχει στοιχεία από την οριζόντια πειραματική έρευνα και την έρευνα-δράση. Το δείγμα ήταν μία τάξη νηπιαγωγείου με δεκαεπτά μαθητές και μαθήτριες. Η συλλογή των δεδομένων στηρίχτηκε σε ημι-δομημένη συνέντευξη πριν και μετά την εφαρμογή του προγράμματος τόσο στην πειραματική ομάδα, όσο και σε ομάδα ελέγχου. Κατά τη διάρκεια της παρέμβασης, επίσης, έγινε παρατήρηση με καταγραφή σε ημερολόγιο και χρήση οπτικοακουστικών μέσων. Παιχνίδια ρόλων και δημιουργία ιστοριών συμπλήρωσαν τις μορφές διαμορφωτικής αξιολόγησης που εφαρμόστηκαν. Τα αποτελέσματα της έρευνας βασίστηκαν σε ποιοτική ανάλυση περιεχομένου της συνέντευξης και σε έρευνα συσχετίσεων μεταξύ των κύριων κατηγοριών της ανάλυσης. Η κατηγοριοποίηση αναφέρεται τόσο στους αναπτυξιακά αναμενόμενους τρόπους περιβαλλοντικής σκέψης των παιδιών όσο και στα κύρια ρεύματα της Περιβαλλοντικής Ηθικής.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα τα παιδιά προσχολικής ηλικίας ενδιαφέρονται για την προστασία του περιβάλλοντος κυρίως για το προσωπικό τους συμφέρον ή για το συμφέρον του ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος. Η συμμετοχή τους στο πρόγραμμα διαφοροποίησε τις αρχικές τους στάσεις, οι οποίες από εγωκεντρικές και κοινωνιοκεντρικές, που αρχικά ήταν, μετατράπηκαν σε περιβαλλοντικά ανθρωποκεντρικές και οικοκεντρικές. Το είδος του ζητήματος (διαχειριστικό, οικοσυστημικό ή ατομικών μορφών ζωής) φαίνεται να επιδρά στην ανθρωποκεντρική ή οικοκεντρική κατεύθυνση της περιβαλλοντικής οπτικής που θα αναπτύξει το παιδί. Οι ενδείξεις πως τα παιδιά προσχολικής ηλικίας μπορούν να εκδηλώσουν ενδιαφέρον για μη ανθρώπινα όντα στρέφουν την προσοχή προς το σχεδιασμό εκπαιδευτικών παρεμβάσεων κατάλληλων για την προσχολική ηλικία.

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Όνοματεπώνυμο: Παρασκευή Λοντρίδου

Τίτλος εργασίας: «Διαπλικιακή διερεύνηση αντιλήψεων μαθητών για τον καιρό, το κλίμα και τις κλιματικές αλλαγές. Σχεδιασμός και αξιολόγηση συνεργατικού τύπου διαθεματικής διδακτικής παρέμβασης σε μαθητές της Α΄ Γυμνασίου.»

Είδος εργασίας: Διδακτορική Διατριβή.

Διάρκεια υλοποίησης: Έναρξη το 1999 - ολοκλήρωση το 2005

Φορέας (ακαδημαϊκό ίδρυμα): Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Βασιλική Παπαδημητρίου

B. Κείμενο περίληψης

Θεωρητικό υπόβαθρο της παρούσας έρευνας αποτελεί η εποικοδομητική θεωρία για τη μάθηση. Κύριος σκοπός της έρευνας ήταν η διερεύνηση των ιδεών των παιδιών διαφορετικών ηλικιών για θέματα που αφορούν στην ατμόσφαιρα και φαινόμενα που συμβαίνουν μέσα σ' αυτή, ώστε αυτές να αποτελέσουν αφετηρία για τη διαμόρφωση διδακτικών παρεμβάσεων. Η έρευνα εξελίσσεται σε δυο στάδια. Στόχοι του πρώτου σταδίου είναι: α) η διερεύνηση των αντιλήψεων των παιδιών για την ατμόσφαιρα, την κίνηση των αερίων μαζών, τον καιρό, το κλίμα και τις κλιματικές αλλαγές, β) οι ηλικιακές διαφοροποιήσεις των αντιλήψεών τους σε σχέση με τη διδασκόμενη ύλη και γ) η διαπίστωση των παραγόντων που συμβάλλουν στη διαμόρφωση των αντιλήψεών τους. Στόχοι του δεύτερου σταδίου της έρευνας είναι η διαμόρφωση και αξιολόγηση διδακτικών παρεμβάσεων με αφετηρία τα αποτελέσματα της έρευνας του πρώτου σταδίου.

Η πρωτοτυπία της έρευνας αυτής συνίσταται: α) στο γεγονός ότι προσθέτει νέα δεδομένα στη διεθνή βιβλιογραφία σχετικά με τις αντιλήψεις των παιδιών για θέματα Μετεωρολογίας και β) στο ότι προβαίνει στη διαμόρφωση και αξιολόγηση διδακτικών πορειών με αφετηρία τις αντιλήψεις των παιδιών, προσέγγιση που είναι σχεδόν ανύπαρκτη στη διεθνή βιβλιογραφία για τα θέματα αυτά.

Στο πρώτο στάδιο της έρευνας συμμετείχαν 75 παιδιά ηλικίας 12-18 ετών και η συλλογή των δεδομένων έγινε με ημιδομημένες, ατομικές συνεντεύξεις. Στο δεύτερο στάδιο της έρευνας συμμετείχαν 45 μαθητές της Α΄ Γυμνασίου (22 της πειραματικής ομάδας και 23 της ομάδας ελέγχου). Για την αξιολόγηση των μαθητικών αντιλήψεων χρησιμοποιήθηκε αφενός η ανάλυση περιεχομένου των φύλλων εργασίας των παιδιών της πειραματικής ομάδας και αφετέρου το ερωτηματολόγιο ανοικτού τύπου που δόθηκε και στις δυο ομάδες πριν και μετά τη διδασκαλία.

Από την έρευνα διαπιστώθηκε ότι τα παιδιά στην πλειοψηφία τους ανεξαρτήτως ηλι-

κίας: α) δυσκολεύονται να προσδιορίσουν έννοιες όπως: «ατμόσφαιρα», «άνεμος», «καιρός», «κλίμα» και «κλιματικές αλλαγές», β) έχουν ελλιπή γνώση για τα χαρακτηριστικά της ατμόσφαιρας, τους μηχανισμούς θέρμανσής της και τους μηχανισμούς κίνησης των αερίων και γ) έχουν λανθασμένες απόψεις για κάποιες έννοιες από τις Φ.Ε.

Από την αξιολόγηση των διδακτικών παρεμβάσεων διαπιστώθηκε ότι περισσότερο αποτελεσματικές ήταν δραστηριότητες όπως: α) ο σχεδιασμός γραφικών παραστάσεων β) η συλλογή πληροφοριών από το διαδίκτυο, καθώς και από μετρήσεις που πραγματοποίησαν τα ίδια και γ) η στατιστική επεξεργασία δεδομένων.

Λούντζη Μαρία

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Ονοματεπώνυμο ερευνήτριας: Μαρία Λούντζη

Τίτλος ερευνητικής εργασίας: «Σχεδιασμός, ανάπτυξη, εφαρμογή και αξιολόγηση ηλεκτρονικού εκπαιδευτικού υλικού: Μια στρατηγική για την επίτευξη της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης των μαθητών στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση».

Είδος ερευνητικής εργασίας: Διδακτορική Διατριβή

Διάρκεια υλοποίησής της: Έναρξη το 2005 - σε εξέλιξη

Φορέας: Τμήμα Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο.

Επιβλέπων καθηγητής/ Επιστημονικός υπεύθυνος: Κωνσταντίνος Αμπελιώτης

e-mail: maroula78@yahoo.gr, mlountzi@epeaek.gr

B. Κείμενο περίληψης

Βασική επιδίωξη της παρούσας διδακτορικής διατριβής αποτελεί η ανάπτυξη, η εφαρμογή και η αξιολόγηση ηλεκτρονικού εκπαιδευτικού υλικού, το οποίο θα περιλαμβάνει ποικίλα θέματα που αφορούν στο περιβάλλον με σκοπό την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση των μαθητών στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.

Αναλυτικότερα, τα βασικά ερωτήματα στα οποία θα προσπαθήσει να απαντήσει αυτή η έρευνα είναι:

- Είναι ικανό το συγκεκριμένο εκπαιδευτικό υλικό να βοηθήσει τους μαθητές να πετύχουν τους δηλωμένους στόχους του προγράμματος;
- Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του υπολογιστικού υλικού που συνεισφέρουν στη δόμηση περιβαλλοντικών γνώσεων μέσα από την ενεργητική συμμετοχή των μαθητών;
- Ποιοι είναι οι παράγοντες εκείνοι, που διαμορφώνουν το κατάλληλο διδακτικό μαθησιακό περιβάλλον με την χρήση του προτεινόμενου λογισμικού για την απόκτηση δεξιοτήτων ασφαλούς κατανόησης και επίλυσης προβλημάτων σχετικά με το περιβάλλον;

- Σε ποιο βαθμό η χρήση του συγκεκριμένου εκπαιδευτικού λογισμικού συμβάλλει στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης των μαθητών σε περιβαλλοντικά ζητήματα;
- Ποιες είναι οι απόψεις των μαθητών και των εκπαιδευτικών για το συγκεκριμένο λογισμικό;
- Ποια είναι τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα του διερευνητικού εκπαιδευτικού λογισμικού;
- Ποιοι είναι οι καταλληλότεροι δείκτες αξιολόγησης για το προτεινόμενο λογισμικό;
- Τι είδους παιδαγωγικές επεμβάσεις απαιτείται να πραγματοποιηθούν, για να μεγιστοποιηθεί η συμβολή του υπολογιστικού περιβάλλοντος στη διδασκαλία περιβαλλοντικών θεμάτων;

Η εμπειρική διερεύνηση του θέματος θα προκύψει μέσα από μία πολυμεθοδολογική προσέγγιση (συνδυασμός ποιοτικής-ποσοτικής έρευνας). Αναλυτικότερα, όμως, στοιχεία για το μεθοδολογικό σχεδιασμό της έρευνας δεν έχουν σαφώς προσδιοριστεί, λόγω του αρχικού σταδίου της έρευνας (χρονολογία έναρξης Νοέμβριος 2005).

Μαλανδράκης Γεώργιος

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Όνοματεπώνυμο ερευνητή: Γεώργιος Μαλανδράκης

Τίτλος ερευνητικής εργασίας: «Διερεύνηση τοπικών οικολογικών διαταραχών μέσω πειραμάτων με επικίνδυνα προϊόντα οικιακής και σχολικής χρήσης. Δυνατότητες αντιμετώπισης των διαταραχών μέσα από την εκπαίδευση στα πλαίσια διδακτικής παρέμβασης με στόχο την εννοιολογική αλλαγή»

Είδος ερευνητικής εργασίας: Διδακτορική Διατριβή

Διάρκεια υλοποίησής της: Έναρξη το 2000 – ολοκλήρωση το 2004

Φορέας: Πανεπιστήμιο Κρήτης, Π.Τ.Δ.Ε. (Ρέθυμνο)

Επιβλέπων καθηγητής: Πλουμπίδης Δημήτριος

e-mail: gmandr@edc.uoc.gr, gmandr@yahoo.gr,

B. Κείμενο περίληψης

Η παρούσα έρευνα εντάσσεται στο πεδίο της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης για τις φυσικές επιστήμες και αποσκοπεί (α) στη διερεύνηση των αντιλήψεων των παιδιών για τα οικιακά απορρίμματα, τα επικίνδυνα οικιακά απορρίμματα (ΕΟΑ), καθώς και τα επικίνδυνα προϊόντα οικιακής χρήσης (ΕΠΟΧ), (β) στη διερεύνηση όψεων εννοιολογικής αλλαγής των παιδιών για τα θέματα αυτά μετά από σχετική διδακτική παρέμβαση.

Η πρωτοτυπία της έρευνας έγκειται στη συνεργασία και το συνδυασμό αρχών και

μεθόδων της εκπαίδευσης για τις φυσικές επιστήμες με την φιλοσοφία και τους στόχους της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης σε ένα καθαρά περιβαλλοντικό ζήτημα.

Στην έρευνα συμμετείχαν 173 παιδιά τάξεων Δ', Ε' και ΣΤ' (αγόρια = 90, κορίτσια = 83) και με τη χρήση ερωτηματολογίου και συνεντεύξεων διερευνήθηκαν οι αντιλήψεις τους πριν, δύο εβδομάδες μετά και ένα χρόνο μετά από τη διδακτική παρέμβαση.

Από τη στατιστική και φαινομενογραφική ανάλυση των δεδομένων προέκυψε ότι (α) τα παιδιά συμμετέχουν στην παραγωγή και χρήση απορριμμάτων και ΕΠΟΧ, χωρίς να το έχουν συνειδητοποιήσει σε ικανοποιητικό βαθμό, (β) τα παιδιά δεν αντιλαμβάνονται την επικινδυνότητα τους και την έκθεσή τους σε αυτά, (γ) αν και τα ίδια τα παιδιά χρησιμοποιούν ΕΠΟΧ και απορρίπτουν ΕΟΑ, έχουν εξωτερικό σημείο ελέγχου, θεωρώντας ότι άλλοι και όχι οι ίδιοι μπορούν να συνεισφέρουν στην μείωση χρήσης των ΕΠΟΧ, (δ) τρία μοντέλα εννοιολογικής αλλαγής διαπιστώνονται, από την πιο ριζική και ουσιαστική, μέχρι τον εννοιολογικό εμπλουτισμό και την πλήρη απόρριψη της νέας γνώσης, (ε) η χρήση ζωντανών οργανισμών, η εργασία σε ομάδες και η ανάπτυξη των μεταγνωστικών αντιλήψεων των παιδιών συνέβαλαν καθοριστικά στην δόμηση της νέας γνώσης και τη διατήρησή της σε βάθος χρόνου, και (στ) υπάρχουν σημαντικά στοιχεία που υποστηρίζουν την εγκαταστημένη φύση και την κοινωνική δόμηση της νέας γνώσης, καθώς και ότι η ηθική και η γνώση αλληλοσυνδέονται στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση.

Μανούσου Ευαγγελία

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Ονοματεπώνυμο: Ευαγγελία Μανούσου

Τίτλος εργασίας: «Προδιαγραφές παιδαγωγικού υλικού για εξ αποστάσεως εφαρμογή προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης σε ολιγοθέσια σχολεία»

Είδος ερευνητικής εργασίας: Διδακτορική διατριβή

Διάρκεια υλοποίησης της: Χρονολογία έναρξης: 2003. Είναι σε εξέλιξη

Φορέας (ακαδημαϊκό ίδρυμα): ΕΑΠ

Επιβλέπων καθηγητής/ Επιστημονικός υπεύθυνος: Αντώνης Λιοναράκης

e-mail: gellym@gmail.com

B. Κείμενο περίληψης

Το ερευνητικό πρόβλημα της εργασίας είναι ο προσδιορισμός ενός παιδαγωγικού μοντέλου και οι προδιαγραφές της εξ αποστάσεως εφαρμογής προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΠΕ), σε μαθητές Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης ολιγοθέσιων scho-

λείων και απομακρυσμένων περιοχών. Σκοπός της έρευνας είναι η δημιουργία ενός μοντέλου παιδαγωγικού υλικού για εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση σε προγράμματα ΠΕ, αλλά και κατ' επέκταση σε όλα τα καινοτόμα προγράμματα και η ανάδειξη των δυνατοτήτων της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην ενίσχυση της εκπαιδευτικής διαδικασίας σε ολιγοθέσια και απομακρυσμένα σχολεία της Ελλάδας.

Οι υποθέσεις εργασίας - ερευνητικά ερωτήματα της εργασίας μας ήταν οι εξής:

1. Είναι δυνατό να πραγματοποιηθεί εξ αποστάσεως εφαρμογή προγραμμάτων ΠΕ σε μαθητές πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ολιγοθέσιων και απομακρυσμένων σχολείων;
2. Η μαθησιακή διαδικασία στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση σε μαθητές πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης υποστηρίζεται από κατάλληλα σχεδιασμένο πολυμορφικό παιδαγωγικό υλικό;
3. Η εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση είναι αποτελεσματική, όταν αξιοποιούνται πολύπλευρες επικοινωνιακές διαδικασίες;
Ο μεθοδολογικός σχεδιασμός της έρευνας αφορούσε τα ακόλουθα:
 - Σχεδιασμός και δημιουργία πολυμορφικού παιδαγωγικού υλικού με βάση συγκεκριμένες προδιαγραφές και κριτήρια που αφορούν την εξ αποστάσεως εκπαίδευση και την ΠΕ.
 - Διαμορφωτική αξιολόγηση του υλικού πριν την εφαρμογή.
 - Εφαρμογή του παιδαγωγικού υλικού σε 74 μαθητές Ε' και Στ' δημοτικού ό απομακρυσμένων ολιγοθέσιων δημοτικών σχολείων.

Η συλλογή δεδομένων θα γίνει μέσω παρατήρησης και συνεντεύξεων, τα είδη των δεδομένων θα είναι ποιοτικά και θα αφορούν τόσο στη μορφή, στο περιεχόμενο και στην αποτελεσματικότητα του παιδαγωγικού υλικού όσο και στη διαδικασία της εξ αποστάσεως εφαρμογής. Στη συλλογή δεδομένων θα συμμετέχουν ως εξωτερικοί παρατηρητές και οι εκπαιδευτικοί των τάξεων, οι οποίοι έχουν επιμορφωθεί σχετικά με τη διαδικασία. Το παιδαγωγικό υλικό και η διαδικασία εφαρμογής θα αξιολογηθεί από τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές.

Καθώς η έρευνα βρίσκεται ακόμα σε εξέλιξη, προσδοκώμενα αποτελέσματά της θεωρούμε τη λεπτομερή ανάπτυξη ενός μοντέλου παιδαγωγικού υλικού και μιας εκπαιδευτικής διαδικασίας εξ αποστάσεως εφαρμογής προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης σε ολιγοθέσια και απομακρυσμένα σχολεία.

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Όνοματεπώνυμο: Χριστίνα Μαρούλη, Κοινωνιολόγος - Περιβαλλοντολόγος

Τίτλος: Η «Διαπολιτισμική Περιβαλλοντική Εκπαίδευση»: Αναγκαιότητα, πραγματικότητα και δυνατότητες.

Είδος ερευνητικής εργασίας: Ερευνητικό πρόγραμμα – Fulbright

Φορέας: Second Nature (NGO working for sustainability at the universities)

e-mail: hrisma@hol.gr; christina.marouli@astrale.org

B. Κείμενο περίληψης

Η έρευνα βασίστηκε στις ακόλουθες υποθέσεις:

1. Τα περιβαλλοντικά προβλήματα επηρεάζουν όλους μας και απαιτούν ευρεία και συχνά διεθνή συνεργασία, και
2. Η περιβαλλοντική εκπαίδευση (ΠΕ) έχει μια μεθοδολογία που στόχο έχει να καλλιεργήσει το συνεργατικό πνεύμα και άρα μπορεί να προωθήσει την κατανόηση και συνεργασία μεταξύ των λαών.

Στόχος της έρευνας ήταν να διερευνήσει αν υπάρχουν προγράμματα ΠΕ που συνειδητά προωθούν τη διαπολιτισμική κατανόηση ή συνεργασία, κυρίως στη Βόρεια Αμερική και ακόμα να διερευνηθεί το θεωρητικό υπόβαθρο μέσα στο οποίο αυτά αναπτύχθηκαν. Απώτερος σκοπός ήταν η διερεύνηση των τρόπων με τους οποίους η ΠΕ μπορεί να βοηθήσει στην προαγωγή της κατανόησης και συνεργασίας μεταξύ των λαών (ιδιαίτερα Ελλήνων και Τούρκων).*

Η μεθοδολογία της έρευνας ήταν ποιοτική. Τα σχετικά προγράμματα εντοπίστηκαν μέσα από έρευνα στο διαδίκτυο, βιβλιογραφική έρευνα και προσωπικές επαφές με ειδικούς στην ΠΕ. Διαμορφώθηκε ένα ανοικτό ερωτηματολόγιο και συλλέχθηκαν 21 ερωτηματολόγια, τα οποία αναλύθηκαν με τη μέθοδο της ανάλυσης περιεχομένου. Έγιναν και κάποιες συνεντεύξεις σε επιλεγμένα προγράμματα του δείγματος.

Από την έρευνα αυτή διαφάνηκε ότι:

- Υπάρχει η έννοια της «Διαπολιτισμικής Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης» (ΔΠΕ) (Multicultural Environmental Education) στις ΗΠΑ και τον Καναδά και κάποια σχετικά προγράμματα έχουν πραγματοποιηθεί.
- Τέτοια προγράμματα υλοποιούνται κυρίως από εκπαιδευτικά ιδρύματα (π.χ. πανεπιστήμια) και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.
- Τα προγράμματα ΔΠΕ που έχουν υλοποιηθεί δεν έχουν κοινή θεωρητική τοποθέ-

* Η έρευνα αυτή διεξήχθη με την υποστήριξη του Fulbright Foundation στο πλαίσιο των Aegean Initiatives που στόχο έχουν να προάγουν τις Ελληνο-τουρκικές σχέσεις. Η συλλογή των στοιχείων έγινε σε συνεργασία με την Δρ. Günyay Kocasoy, Bogaziçi University το 2001, ενώ η ανάλυση των στοιχείων, όπως αυτή παρουσιάζεται σήμερα γίνεται με την απόλυτη ευθύνη της συγγραφέως.

τηση ή κατανόηση του όρου. Η θεωρία της ΔΠΕ βρίσκεται ακόμα σε πρώιμο στάδιο ανάπτυξης. Ελάχιστες βιβλιογραφικές αναφορές μπόρεσαν να εντοπισθούν σε επίσημα και επιστημονικά κατοχυρωμένα περιοδικά.

- Εν τούτοις, είναι σαφές ότι όχι μόνο υπάρχει δυνατότητα η ΠΕ να προάγει τη διαπολιτισμική κατανόηση και συνεργασία, αλλά έχει επίσης διαφανεί και η ανάγκη για μια διαπολιτισμική τοποθέτηση στην ΠΕ μια και το «περιβάλλον» είναι και αυτό μια έννοια πολιτισμικά φορτισμένη.
- Η Διαπολιτισμική Περιβαλλοντική Εκπαίδευση μπορεί να έχει πολλαπλά οφέλη σε εθνικό αλλά και διεθνές επίπεδο και για την Ελλάδα.

Μπαγιάτη Ειρήνη

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Όνοματεπώνυμο: Ειρήνη Μπαγιάτη, Δασκάλα - Βιολόγος - μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης στις Επιστήμες της Αγωγής

Τίτλος ερευνητικής εργασίας: «Αντιλήψεις και στάσεις μαθητών Λυκείου σε σχέση με βασικές οικολογικές έννοιες και ζητήματα στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση.»

Είδος ερευνητικής εργασίας: Διδακτορική Διατριβή

Διάρκεια υλοποίησής της: Χρονολογία έναρξης Ιανουάριος 2000- σε εξέλιξη

Φορέας: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών - Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Ευγενία Φλογαΐτη

e-mail: eimprag @ sch.gr

B. Κείμενο περίληψης

Η παρούσα έρευνα διερευνά τις εναλλακτικές αντιλήψεις και στάσεις 234 μαθητών Α΄ Λυκείου σε σχέση με τα τροφικά πλέγματα και με οικολογικά ζητήματα, που έχουν τη βάση τους στις ανθρώπινες παρεμβάσεις σε αυτά. Παράλληλα, διερευνάται εάν η ειδική οικολογική γνώση, που είναι αναγκαία για την κατανόηση ενός οικολογικού ζητήματος, επιδρά θετικά στις στάσεις των μαθητών για το ζήτημα αυτό. Ως ερευνητικό εργαλείο χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο, το οποίο διαμορφώθηκε από την ερευνήτρια, βασισμένο σε μια περισσότερο φαινομενολογική προσέγγιση διερεύνησης του τρόπου σκέψης των μαθητών. Ως εκ τούτου, το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει πολλές ανοικτές ερωτήσεις, κυρίως, πάνω σε καταστάσεις, που απαιτούν από το μαθητή να εφαρμόσει τη γνώση του γύρω από τα τροφικά πλέγματα, ώστε να εκμαιευτούν οι αυθόρμητες σκέψεις των μαθητών για τα οικολογικά φαινόμενα και ζητήματα.

Από την ανάλυση των δεδομένων, προκύπτει ότι η πλειοψηφία του δείγματος κατανοεί το φαινόμενο της θήρευσης, του ανταγωνισμού και τη σημασία των παραγωγών

ως βάση του τροφικού πλέγματος, ενώ δυσκολεύεται να καθορίσει τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ πληθυσμών, που ανήκουν σε διαφορετικές τροφικές αλυσίδες.

Οι μαθητές επιδεικνύουν σε υψηλά ποσοστά φιλοπεριβαλλοντική στάση σε σχέση με τη χρήση παρασιτοκτόνων, το κυνήγι αρπακτικών πουλιών, τη βιολογική καταπολέμηση εντόμων, την υπεραλίευση, την εισαγωγή ενός ξενικού είδους, την εξόντωση ενός «επικίνδυνου» είδους και τον κατακερματισμό ενδιαιτημάτων. Οι αντιλήψεις των μαθητών εκτείνονται από ακραίες ανθρωποκεντρικές – τεχνοκεντρικές έως βιοκεντρικές. Κυρίαρχη αντίληψη, στα περισσότερα οικολογικά ζητήματα, αναδεικνύεται η επιστημονική οικοσυστημική αντίληψη, σύμφωνα με την οποία, ο άνθρωπος είναι αναπόσπαστο μέρος των φυσικών οικοσυστημάτων και οι παρεμβάσεις του στη φύση επηρεάζουν τόσο τον ίδιο όσο και το οικοσύστημα

Από τη στατιστική ανάλυση προκύπτει ότι η ειδική οικολογική γνώση επιδρά πάρα πολύ σημαντικά έως σημαντικά θετικά στις στάσεις για τα υπό μελέτη οικολογικά ζητήματα. Μόνο στην περίπτωση κατακερματισμού ενδιαιτημάτων για την κατασκευή ενός δρόμου οι παραπάνω μεταβλητές είναι ανεξάρτητες, επιβεβαιώνοντας την άποψη ότι τα επιλεκτικά κίνητρα (προσωπική άνεση) υπερισχύουν των πρωταρχικών (περιβαλλοντικές αξίες), όταν το κόστος εκτιμάται υψηλό.

Ως πεποιθήσεις που διαμορφώνουν αντιπεριβαλλοντικές στάσεις θεωρούνται οι απόψεις ότι κάποιοι οργανισμοί εκλαμβάνονται ως επιβλαβείς, ότι οι φυσικοί πόροι θεωρούνται ανεξάντλητοι ή ότι ο φυσικός κόσμος εξυπηρετεί την αύξηση της ανθρωπίνης ευημερίας.

Μπαζίγου Κατερίνα

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Όνοματεπώνυμο: Κατερίνα Μπαζίγου

Τίτλος εργασίας: «Διερευνώντας τις παιδαγωγικές διαστάσεις της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης – Η Ελληνική περίπτωση»

Είδος εργασίας: Διδακτορική έρευνα.

Διάρκεια υλοποίησης: Έναρξη το 1995 - Ολοκλήρωση το 2001

Φορέας: Sussex University – Institute of Education.

Επιβλέπων καθηγητής: Prof. Colin Lacey

e-mail: katbazigou@hotmail.com

B. Κείμενο περίληψης

Τα προγράμματα που εκπονούνται στο πλαίσιο της ΠΕ είναι μια καινοτομία για την Ελληνική δευτεροβάθμια εκπαίδευση στο περιθώριο της σχολικής ζωής, τα οποία ει-

σάγουν μια εναλλακτική διδακτική. Δεδομένου ότι το επίσημο αναλυτικό πρόγραμμα είναι ισχυρά δεμένο στη δασκαλοκεντρική παράδοση, οι καθηγητές και οι μαθητές που εθελοντικά συμμετέχουν σε αυτά τα προγράμματα βιώνουν μια αντίφαση ανάμεσα σε δύο διαφορετικές διδακτικές παραδόσεις. Η εμπειρία των καθηγητών και των μαθητών μέσα σε αυτή την αντίφαση, καθώς και οι συνέπειες που αυτή μπορεί να έχει στην σχολική τους συμπεριφορά είναι οι κύριες εστίες ενδιαφέροντος αυτής της έρευνας.

Η συλλογή στοιχείων βασίστηκε στη συμμετοχική παρατήρηση πέντε περιβαλλοντικών προγραμμάτων (Γυμνάσια και Λύκεια) κατά τη διάρκεια μιας σχολικής χρονιάς, καθώς και σε συνεντεύξεις με τους καθηγητές και μαθητές που συμμετείχαν στα προγράμματα αυτά. Η κυριότερη συνεισφορά της παρούσας έρευνας στη μελέτη της ΠΕ στην Ελλάδα βρίσκεται στο γεγονός ότι η μακρά παρατήρηση των προγραμμάτων αποκάλυψε πτυχές της εφαρμογής της ΠΕ, που δύσκολα θα ανιχνεύονταν με ποσοτικές ή ακόμα και με συγκεκριμένες ποιοτικές ερευνητικές μεθοδολογίες.

Τα ευρήματα έδειξαν ότι οι μαθητές που συμμετείχαν σε πρόγραμμα ΠΕ έγιναν πιο κριτικοί απέναντι στο σχολείο, γιατί μέσα από την εμπειρία της συμμετοχής τους σε αυτό απέκτησαν ένα συγκριτικό πλαίσιο και έτσι μπορούσαν να αξιολογήσουν την επίσημη σχολική παράδοση αντιπαραθέτοντας την σε μια εναλλακτική παιδαγωγική. Παρ' όλα αυτά, δεν έχουν ακόμα ένα παρόμοιο πλαίσιο αξιολόγησης για να τοποθετήσουν την εμπειρία τους στο πρόγραμμα ΠΕ. Σαν συνέπεια, δεν μπορούσαν να ανιχνεύσουν την αναπαραγωγή δασκαλοκεντρικών μεθόδων από κάποιους καθηγητές κατά τη διάρκεια της εφαρμογής του προγράμματος. Οι καθηγητές στις συνεντεύξεις τους αιτιολόγησαν την εθελοντική συμμετοχή τους στην ΠΕ αντιπαραβάλλοντας τις παιδαγωγικές αρχές της ΠΕ με την κυρίαρχη παιδαγωγική του επίσημου σχολικού προγράμματος. Παρ' όλα αυτά, στην πράξη οι καθηγητές τείνουν να αναπαράγουν ακόμα και στο πλαίσιο της ΠΕ δασκαλοκεντρικές διδακτικές μορφές, αν και όπως φάνηκε από τις συνεντεύξεις τους ήταν ακριβώς αυτές οι παιδαγωγικές αρχές της ΠΕ που αρχικά τους προσέλκυσαν. Επίσης, η παρατήρηση έδειξε ότι ο τρόπος που ο καθηγητής διαχειρίζεται την εξουσία του έχει σημαντική επίπτωση στην όλη διαδικασία της εφαρμογής του προγράμματος και καταλήγει σε διαφοροποίηση όσο αφορά στην ενδυνάμωση των μαθητών.

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Όνοματεπώνυμο: Γεωργία Παπαγεωργάκη

Τίτλος εργασίας: «Οι πεποιθήσεις των μαθητών Λυκείου για τον έλεγχο της περιβαλλοντικής τους συμπεριφοράς και η σχέση τους με χαρακτηριστικά της άτυπης λειτουργίας του σχολείου»

Είδος εργασίας: Διδακτορική Διατριβή.

Ημερομηνία έναρξης: Νοέμβριος 2002 – σε εξέλιξη

Φορέας: Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Περιβάλλοντος.

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών: Περιβαλλοντική Πολιτική και Διαχείριση

Επιβλέπων καθηγητής: Καθηγητής Θεμιστοκλής Λέκκας

e-mail: envm02007@env.aegean.gr

B. Κείμενο περίληψης

Ο σκοπός της διατριβής είναι η διερεύνηση, η περιγραφή και η πληρέστερη κατανόηση ενός από τους κύριους παράγοντες της περιβαλλοντικής συμπεριφοράς, των Ορίων Ελέγχου της Περιβαλλοντικής Συμπεριφοράς, και των πιθανών σχέσεών του με κάποια από τα χαρακτηριστικά της άτυπης λειτουργίας του σχολείου (του παραπρογράμματος). Τα ερευνητικά ερωτήματα είναι τα εξής:

1. Ποιες οι πεποιθήσεις των μαθητών για τα 'όρια ελέγχου της περιβαλλοντικής τους συμπεριφοράς';
2. Πόσο τα υπό διερεύνηση χαρακτηριστικά της άτυπης λειτουργίας του σχολείου, γίνονται φανερά μέσα από τις απόψεις των μαθητών;
3. Ποιες κατηγορίες μαθητών προκύπτουν (σε σχέση με τις πεποιθήσεις τους για τα όρια ελέγχου) και ποια είναι η τυπολογία τους (σε σχέση με τις απόψεις τους για το σχολείο);

Η βασική μεθοδολογική στρατηγική που ακολουθήθηκε είναι αυτή της εθνογραφίας, ενώ συνδυάζονται ποσοτικές και ποιοτικές μέθοδοι. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε ένα Ενιαίο Λύκειο της περιοχής της Αθήνας και συμμετείχαν όλοι οι μαθητές του σχολείου (250 άτομα). Τα στάδια, τα οποία ακολουθήθηκαν είναι τα εξής:

- Συνεντεύξεις (διπλές, εστιασμένες και ημι-δομημένες) με ορισμένο αριθμό μαθητών. Η ανάλυση του περιεχομένου τους αποσκοπούσε, κυρίως, στον εντοπισμό θεμάτων προς διερεύνηση και στον καθορισμό ενός θεωρητικού πλαισίου ως βάση για την επόμενη φάση. Τα θέματα που καθορίστηκαν ταξινομούνται σε: i) πεποιθήσεις των μαθητών σε σχέση με τον έλεγχο της περιβαλλοντικής συμπεριφοράς τους ii) απόψεις των μαθητών για μια σειρά θεμάτων που αφορούν τα εξής: σχέσεις σχολείου – κοινωνίας, σχέσεις ατόμου – ομάδας μέσα στο σχολείο, έλεγχος των μαθητών σε θέματα του σχολείου, προσδοκίες από το σχολείο.
- Ερωτηματολόγια προς όλους τους μαθητές που περιείχαν: i) Ερωτήσεις κλίμακας για

την μέτρηση των πεποιθήσεων για τον περιβαλλοντικό έλεγχο. Η ανάλυσή τους με στατιστικές μεθόδους αποσκοπούσε στον καθορισμό των διαστάσεων του ελέγχου και των κατηγοριών των μαθητών. ii) Ερωτήσεις ανοιχτών απαντήσεων σε προτάσεις σχετικές με τα καθορισμένα χαρακτηριστικά του σχολείου. Η ανάλυση του περιεχομένου τους οδήγησε στην δημιουργία τυπολογίας κάθε κατηγορίας μαθητών ανά βαθμό περιβαλλοντικού ελέγχου.

Παπαδόπουλος Π. Δημήτρης

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Όνοματεπώνυμο: Δημήτρης Παπαδόπουλος

Τίτλος ερευνητικής εργασίας: «Ανάπτυξη, εφαρμογή και αξιολόγηση προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης για τη διαχείριση στερεών αποβλήτων.»

Είδος ερευνητικής εργασίας: Διδακτορική Διατριβή

Διάρκεια ερευνητικής εργασίας: Έναρξη το 2001- ολοκλήρωση το 2005

Φορέας (τμήμα και ακαδημαϊκό ίδρυμα): Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Σχολή Θετικών Επιστημών, Τμήμα Χημείας

Επιβλέπων καθηγητής: Καθηγητής Μιχαήλ Σκούλλος

e - mail: Dimitis_Papadopoulos@hotmail.com, drapadopoulos@chem.uoa.gr

B. Κείμενο περίληψης

Στην παρούσα ερευνητική εργασία αξιολογήθηκε το εκπαιδευτικό υλικό για τη διαχείριση των απορριμμάτων που είχε αναπτυχθεί νωρίτερα από τους συγγραφείς και εξετάστηκε η αποτελεσματικότητά του. Επίσης, συντάχθηκε ένα ερωτηματολόγιο, το οποίο επιχειρούσε να προσμετρήσει τις γνώσεις και τις στάσεις των μαθητών του Γυμνασίου και του Λυκείου στο θέμα των απορριμμάτων. Είναι ένας συνδυασμός ποιοτικής και ποσοτικής έρευνας.

Το εκπαιδευτικό υλικό περιλαμβάνει 20 προτεινόμενες δραστηριότητες, παρέχοντας χρήσιμες γνώσεις για τα απορρίμματα και πληροφορίες προς τον εκπαιδευτικό για να υλοποιήσει το πρόγραμμα στα πλαίσια της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

Το ερωτηματολόγιο συμπληρώθηκε δύο φορές από μαθητές Γυμνασίου και Λυκείου για να αξιολογηθούν οι ερωτήσεις. Με το τελικά διαμορφωμένο ερωτηματολόγιο έγινε η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού υλικού με τη μέθοδο του προελέγχου και μεταελέγχου με τη χρήση πειραματικής ομάδας και ομάδας ελέγχου. Ο πληθυσμός της έρευνας ήταν οι μαθητές του Γυμνασίου και της Α΄ τάξης του Ενιαίου Λυκείου του νομού Αττικής. Το εκπαιδευτικό υλικό εφαρμόστηκε τη σχολική χρονιά 2003 – 2004 ως πρόγραμμα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης σε Γυμνάσια (N=64 μαθητές)

και σε Ενιαία Λύκεια (N=83 μαθητές). Χρησιμοποιήθηκε η κατά συστάδες τυχαία δειγματοληψία. Υπολογίστηκαν παραμετρικά κριτήρια. Εφαρμόστηκε το κριτήριο t (σύγκριση μέσω των όρων δύο ομάδων) και η διπλή μικτή ανάλυση διακύμανσης (ANOVA).

Η στατιστική επεξεργασία των αποτελεσμάτων έδειξε ότι η διδακτική παρέμβαση βελτίωσε τις γνώσεις των μαθητών του Γυμνασίου ($F_{1, 133} = 7,60, p = 0,007$) και του Λυκείου ($F_{1, 174} = 5,33, p = 0,022$) για το θέμα της διαχείρισης των απορριμμάτων. Αντίστοιχη βελτίωση δεν παρατηρήθηκε στις στάσεις των μαθητών του Γυμνασίου ($F_{1, 133} = 0,01, p = 0,907$) και του Λυκείου ($F_{1, 174} = 1,01, p = 0,317$).

Το εκπαιδευτικό υλικό των απορριμμάτων εφαρμόστηκε επίσης στα πλαίσια της Ευέλικτης Ζώνης σε μαθητές Γυμνασίου (N=51 μαθητές). Η στατιστική επεξεργασία των αποτελεσμάτων έδειξε ότι η διδακτική παρέμβαση βελτίωσε τις γνώσεις ($F_{1, 98} = 6,83, p=0,01$), αλλά και τις στάσεις ($F_{1, 98} = 8,08, p = 0,005$) των μαθητών για το θέμα της διαχείρισης των απορριμμάτων.

Η γνώμη των εκπαιδευτικών (N=21) και των μαθητών των πειραματικών ομάδων (N=198) για το εκπαιδευτικό υλικό, όπως προκύπτει από τη συμπλήρωση σχετικού ερωτηματολογίου κρίνεται ως θετική.

Παπαδοπούλου Πηνελόπη

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Όνοματεπώνυμο: Πηνελόπη Παπαδοπούλου

Τίτλος εργασίας: «Ο ανθρωποκεντρισμός στην σκέψη των παιδιών και των εκπαιδευτικών: Αντιλήψεις για τα ζώα.»

Είδος εργασίας: Διδακτορική διατριβή (1994 -2003)

Φορέας: Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Επιβλέπων Καθηγητής: Κυριάκος Αθανασίου

e-mail: poripap@eled.auth.gr

B. Κείμενο περίληψης

Στην εργασία αυτή επικεντρωθήκαμε: α) στη σημασία, την οποία αποδίδουν στην έννοια «ζώο», β) στις επιμέρους ταξινομήσεις των ζώων & στις αντιλήψεις που σχετίζονται με αυτές τις ταξινομήσεις, και γ) στις αντιλήψεις και τις αξίες που αφορούν τη σχέση του ανθρώπου με τα ζώα παιδιών της μέσης σχολικής ηλικίας και εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

Πρόκειται για ποιοτική έρευνα κατά κύριο λόγο. Η σημασία της έννοιας «ζώο» διερευνήθηκε σε 26 μαθητές και μαθήτριες, 10 και 11 χρόνων και σε 10 εκπαιδευ-

τικούς της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η τεχνική της συνέντευξης αναγνώρισης παραδειγμάτων, ο αριθμός των συμμετεχόντων καθορίστηκε από τον πληροφοριακό κορυσμό και η ανάλυση των δεδομένων έγινε με τη μέθοδο της διαρκούς σύγκρισης. Η ύπαρξη και η σύνθεση των βιολογικών κατηγοριών διερευνήθηκε με προφορικά έργα τριάδων και γραπτά έργα δόμησης προσωπικών ταξινομήσεων και αναγνώρισης ομοιότητας και διαφοράς. Στα προφορικά έργα συμμετείχαν τα παιδιά και οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν και στη διερεύνηση της έννοιας «ζώο». Στην περαιτέρω διερεύνηση των ταξινομήσεων των εκπαιδευτικών συμμετείχαν 108 εκπαιδευτικοί της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Τα ευρήματα αυτής της μελέτης έδειξαν ότι η ανθρωποκεντρική αντίληψη είναι ιδιαίτερα εμφανής και στα τρία πεδία μελέτης, τόσο για τα παιδιά όσο και για τους εκπαιδευτικούς. Ο ανθρωποκεντρισμός φαίνεται δηλαδή να επηρεάζει, είτε τη σημασία που αποδίδεται στην έννοια «ζώο», είτε στις ταξινομικές αποφάσεις τους, είτε στη σχέση του ανθρώπου με τα άλλα ζώα, όπου γίνεται εμφανής η χρησιμοθηρική αντίληψη της σχέσης κυρίως με τα παραγωγικά ζώα, δευτερευόντως με τα ζώα συντροφιάς, αλλά ακόμα και με την άγρια ζωή, παρά τα ηθικά και οικολογικά επιχειρήματα.

Τα αποτελέσματα της παρούσας μελέτης μπορούν να εμπλουτίσουν την προβληματική της Π.Ε, καθόσον η ανθρωποκεντρική αντίληψη, η ιδέα δηλαδή, ότι οι άνθρωποι διαφέρουν ριζικά από τους άλλους ζωντανούς οργανισμούς και είναι ανώτεροι τους, θεωρήθηκε κατά το μάλλον υπεύθυνη για τη δεσποτική και καταστροφική επιβολή του ανθρώπου πάνω στη φύση και επιπλέον έχει νομιμοποιήσει την κακομεταχείριση και υπερεκμετάλλευση των ζώων.

Περδικάρη Σοφία

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Όνοματεπώνυμο: Σοφία Περδικάρη

Τίτλος εργασίας: «Η Συμβολή της Δραματικής Τέχνης στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση παιδιών Προσχολικής ηλικίας.»

Είδος εργασίας: Διδακτορική Διατριβή.

Διάρκεια υλοποίησης: Έναρξη το 2002 - σε εξέλιξη

Φορέας: Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

Επιστημονική Υπεύθυνη: Άλκηστις Κοντογιάννη

e-mail: sperdikari@uth.gr

B. Κείμενο περίληψης

Η έρευνα επικεντρώνεται στο σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση διδακτικής παρέμβασης, αναπτυξιακά κατάλληλης για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση παι-

διών προσχολικής ηλικίας (4-6 ετών) με έμφαση στη χρήση επιλεγμένων ασκήσεων και τεχνικών από τη Δραματική Τέχνη στην Εκπαίδευση (Δ.Τ.Ε.). Πολλοί ερευνητές σημειώνουν την έλλειψη σχετικών ερευνών σε παιδιά προσχολικής ηλικίας ενώ από εμάς δεν εντοπίστηκε παρόμοια έρευνα στην προσιτή ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία. Βασικό ερευνητικό ερώτημα αυτής είναι εάν και κατά πόσον ενισχύονται οι μεταβλητές, όπως περιβαλλοντικές γνώσεις, στάσεις και συμπεριφορές των παιδιών προσχολικής ηλικίας από την εφαρμογή της συγκεκριμένης διδακτικής παρέμβασης. Επιπρόσθετα ερευνητικά ερωτήματα της έρευνας είναι: α) η διερεύνηση και εκτίμηση των παραπάνω μεταβλητών, πριν την εφαρμογή της παρέμβασης, β) εάν και κατά πόσον οι μεταβλητές αλληλεπιδρούν, γ) η επίδραση της παρέμβασης στα παιδιά, σε σχέση με το βαθμό εισόδου τους σε αυτή (πριν τεστ), δ) η πιθανή διαφοροποίηση της επίδρασης της παρέμβασης σύμφωνα με το φύλο και την ηλικία, ε) η διερεύνηση της συμβολής της παρέμβασης στην ανάπτυξη συνεργατικότητας, ενεργούς συμμετοχής και δημιουργικότητας.

Δείγμα της έρευνας αποτέλεσε ο πληθυσμός (80 παιδιά) δύο διθέσιων δημόσιων νηπιαγωγείων αστικής περιοχής. Με ατομική ημι-δομημένη συνέντευξη (προ-τεστ & μετά-τεστ) συγκεντρώθηκαν τα δεδομένα της έρευνας, η επεξεργασία των οποίων γίνεται με ποσοτική ανάλυση – Περιγραφική, Επαγωγική Στατιστική. Δεδομένα που αφορούν την ανάπτυξη συνεργατικότητας, ενεργούς συμμετοχής και δημιουργικότητας, συγκεντρώθηκαν από παρατήρηση κατά την εφαρμογή της παρέμβασης και εκτιμήθηκαν ποιοτικά.

Η παρέμβαση, εφαρμόστηκε στην πειραματική ομάδα (40 παιδιά) για διάστημα πέντε μηνών (19 συνεδρίες), υποστηρίχτηκε από ασκήσεις και τεχνικές της Δ.Τ.Ε. όπως, παιχνίδια ρόλων, αυτοσχέδια δρώμενα, μιμήσεις, παγωμένες εικόνες, τελετουργικά δρώμενα, θεματικά στιγμιότυπα, μανδύα του ειδικού κ.ά. ενώ στην ομάδα ελέγχου δεν έγινε καμία σχετική παρέμβαση.

Από τη μέχρι στιγμής επεξεργασία των αποτελεσμάτων προκύπτει ότι τα παιδιά της ομάδας ελέγχου, στην πρώτη μέτρηση (προ τεστ) έχουν υψηλότερου βαθμού γνώσεις, στάσεις και συμπεριφορές σε σχέση με τα παιδιά της πειραματικής ομάδας. Στη δεύτερη μέτρηση (μετά-τεστ) αξιολογείται σημαντική αύξηση αυτών των μεταβλητών στην πειραματική ομάδα, που την καθιστά υψηλότερη της ομάδας ελέγχου. Συμπερασματικά, αποδεικνύεται ότι η παρέμβαση συνέβαλε τόσο στην προαγωγή των περιβαλλοντικών γνώσεων, όσο και στη δημιουργία και προώθηση στάσεων και συμπεριφορών φιλικών προς το περιβάλλον. Επιπρόσθετα, αποδεικνύεται σημαντική ενίσχυση της συνεργατικότητας, της ενεργούς συμμετοχής και της δημιουργικότητας.

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Όνοματεπώνυμο ερευνητή: Έλενα Περικλέους

Τίτλος ερευνητικής εργασίας: «Η συμβολή της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στον περιβαλλοντικό εθελοντισμό και τη διαμόρφωση της κοινωνίας των πολιτών.»

Είδος ερευνητικής εργασίας: Διδακτορική εργασία

Διάρκεια υλοποίησής της: Έναρξη το 2002 - σε εξέλιξη

Φορέας: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών - Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Ευγενία Φλογαΐτη

e-mail: elena.perikleous@yahoo.com

B. Κείμενο περίληψης

Η έρευνα ισχυρίζεται πως μέσα από την εμπλοκή του πολίτη στις εθελοντικές περιβαλλοντικές οργανώσεις μετακινούμαστε προς την κοινωνία των πολιτών.

Πιο συγκεκριμένα διερευνά:

- Τα γενικά κοινωνικά χαρακτηριστικά, την προσωπικότητα και το ιδεολογικό προφίλ των εθελοντών του περιβάλλοντος, καθώς και τη συνάφειά τους με το προφίλ του πολίτη της κοινωνίας των πολιτών.
- Τα κίνητρα και αντικίνητρα της εμπλοκής σε εθελοντικές περιβαλλοντικές οργανώσεις.
- Τις απόψεις τους για τον Εθελοντισμό, την κοινωνία των πολιτών και την ΠΕ
- Ένα μοντέλο ΠΕ που να οδηγεί στην ενεργό συμμετοχή.

Η διερεύνηση γίνεται ποιοτικά με ημι-δομημένες συνεντεύξεις από άτομα που προέρχονται από το χώρο των περιβαλλοντικών οργανώσεων της Κύπρου. Λήφθηκε συνέντευξη από ηγετικά στελέχη οργανώσεων που παρουσιάζουν δράση στα περιβαλλοντικά πράγματα του τόπου. Οι απόψεις τους για τον Εθελοντισμό, την κοινωνία των πολιτών και την ΠΕ καταγράφηκαν και μέσα από ιδεοθύελλα. Τα δεδομένα αναλύθηκαν μέσα από μια κυκλική διαδικασία που περιλαμβάνει συστηματική κωδικοποίηση/ομαδοποίηση των δεδομένων, για να προταθεί ένα ολοκληρωμένο θεωρητικό πλαίσιο που να περιλαμβάνει και να ερμηνεύει τα δεδομένα μέσα από την προοπτική των υποκειμένων της έρευνας

Τα μέχρι στιγμής συμπεράσματα συνοψίζονται στα ακόλουθα:

- Κοινωνικό προφίλ: Μεσαία/άνωτερη κοινωνική τάξη, αστικό περιβάλλον, υψηλό μορφωτικό επίπεδο.
- Ιδεολογικό προφίλ: Τοποθετούνται στα όρια της κοινωνικής οικολογίας με επίκεντρο τον άνθρωπο και έμφαση στην κοινωνία και στην πολιτική.
- Προσωπικό προφίλ: Πολιτιστικές καταβολές και πολιτικοκοινωνικά κίνητρα. Ανα-

πτυγμένη κοινωνική συνείδηση με διάθεση συλλογικής λειτουργίας. Είναι πρωτίστως ανεξάρτητα άτομα, αλλά θυσιάζουν την ανεξαρτησία τους για χάρη της συνύπαρξης και της ομαδικότητας. Έχουν υψηλή αυτοϊδέα και δηλώνουν ενεργοί πολίτες με επιθυμία για δράση. Η δημοκρατία και η ειρήνη τοποθετούνται στην κορυφή της ιεράρχησης των αξιών.

- Κύριο κίνητρο της συμμετοχής τους είναι η ανάγκη τους για πολιτικοκοινωνική παρέμβαση. Ως αντικίνητρο θεωρείται η προσωπική φθορά. Τα όποια μειονεκτήματα της οργάνωσης δε λειτουργούν ως αντικίνητρο.
- Θεωρούν τον εθελοντισμό ως απαραίτητη προϋπόθεση για την ενεργό πολιτικοποίηση και την κοινωνία των πολιτών ως μοναδική λύση στην κρίση της εποχής μας. Η Π.Ε. μπορεί υπό όρους και προϋποθέσεις (ιδεολογικές και μεθοδολογικές) να συνδράμει στην κατεύθυνση αυτή.

Ράγκου Κ. Πολυξένη

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Ονοματεπώνυμο ερευνητή: Πολυξένη Κ. Ράγκου

Τίτλος ερευνητικής εργασίας: «Συστημική προσέγγιση, μοντελοποίηση-προσομοίωση: κριτική ανάλυση της διδακτικής τους αξίας στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση» (L'approche systémique et la modélisation - simulation: analyse critique de leur valeur didactique en Education pour l'Environnement)

Είδος ερευνητικής εργασίας: Διδακτορική εργασία

Διάρκεια υλοποίησής της: χρονολογία έναρξης 1995 – ολοκλήρωσης 2000

Φορέας: Histoire et Diffusion des Sciences, Πανεπιστήμιο: Université Paris Sud Onze

Επιβλέπων καθηγητής: RAICHVARG Daniel, SOUCHON Christian

e-mail: pragou@otenet.gr

B. Κείμενο περίληψης

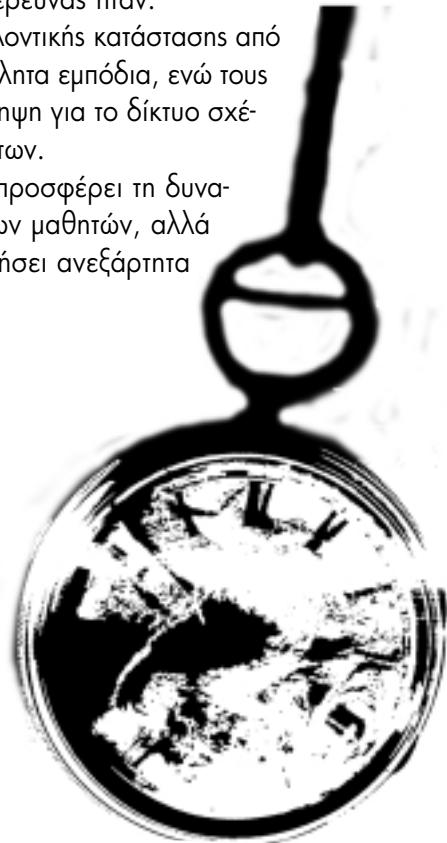
Η έρευνα εγγράφεται σε μια συνολικότερη προβληματική του κατά πόσον ορισμένα παιδαγωγικά εργαλεία έχουν μια ιδιαιτερότητα ως προς την καταλληλότητά τους σε σχέση με τους στόχους και τις παιδαγωγικές πρακτικές της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΠΕ). Ως τέτοιο εργαλείο θεωρείται και η συστημική προσέγγιση, μέθοδος ανάλυσης και μελέτης πολύπλοκων καταστάσεων. Αντικείμενο της έρευνας αποτελεί η κριτική μελέτη-ανάλυση της συστημικής προσέγγισης με σκοπό την αξιολόγηση της καταλληλότητας της για τις διδακτικές ιδιαιτερότητες της ΠΕ. Η πρωτοτυπία της έρευνας έγκειται στο γεγονός ότι η μελέτη της συστημικής προσέγγισης και

η εφαρμογή της στη διαδικασία απόκτησης γνώσεων, κατανόησης και ερμηνείας μιας πολύπλοκης πραγματικότητας στα πλαίσια της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης δεν είχε στο παρελθόν εξεταστεί.

Πρόκειται για ποιοτική έρευνα. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 30 μαθητές της Γ' Γυμνασίου. Στην πρώτη φάση έγινε μελέτη μέσω ερωτηματολογίου των αρχικών αντιλήψεων των μαθητών σχετικά με έννοιες του περιβάλλοντος και διερεύνηση της ικανότητας τους να βρίσκουν σχέσεις και αλληλεπιδράσεις σε μια περιβαλλοντική πραγματικότητα. Κατά τη δεύτερη φάση οι μαθητές διδάχθηκαν τις βασικές έννοιες και τη συμβολική της συστημικής ανάλυσης και των εργαλείων της. Στην τρίτη φάση έγινε διερεύνηση της ικανότητας των μαθητών μέσω ερωτηματολογίου να χρησιμοποιούν τα εργαλεία της συστημικής ανάλυσης, για να αναλύουν μια περιβαλλοντική κατάσταση, και αξιολόγηση ενδεχομένων αλλαγών των προτέρων αντιλήψεων που μπορούν να αποδοθούν στην εφαρμογή της συστημικής πρακτικής. Τα ερωτηματολόγια αναλύθηκαν με τη μέθοδο της ποιοτικής ανάλυσης περιεχομένου και τη συστημική ανάλυση. Η τεχνική της κατασκευής συστημικών σχημάτων χρησιμοποιήθηκε και ως εργαλείο αξιολόγησης των εργασιών των μαθητών. Τέλος, οι κατασκευές των μαθητών χρησιμοποιήθηκαν και ως εργαλεία για την αξιολόγηση της ίδιας της διδακτικής πρακτικής.

Ανάμεσα στα βασικά συμπεράσματα της έρευνας ήταν:

- Η συστημική μοντελοποίηση μιας περιβαλλοντικής κατάστασης από τους μαθητές επιτυγχάνεται χωρίς ανυπέβλητα εμπόδια, ενώ τους βοηθά να αποκτήσουν μια καλύτερη αντίληψη για το δίκτυο σχέσεων μεταξύ των εμπλεκόμενων παραγόντων.
- Η κατασκευή των συστημικών σχημάτων προσφέρει τη δυνατότητα αξιολόγησης των παρανοήσεων των μαθητών, αλλά και έκφρασης εκείνων που έχουν κατανοήσει ανεξάρτητα από το γενικό επίπεδο γνώσης τους.

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Όνοματεπώνυμο: Μανόλης Δ. Ρωμαντζής

Τίτλος εργασίας: «Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Στόχοι των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και παράγοντες που επηρεάζουν την επίτευξή τους.»

Είδος εργασίας: Διδακτορική Διατριβή

Διάρκεια υλοποίησης: Έναρξη το 1993 - ολοκλήρωση το 1998.

Φορέας (ακαδημαϊκό ίδρυμα): Τμήμα Φιλοσοφίας Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Επιβλέπων καθηγητής: Αντώνιος Δανασσίης- Αφεντάκης.

e-mail: perival@dide-anatol.att.sch.gr

B. Κείμενο περίληψης

Με την εργασία αυτή επιδιώχθηκε: α) να διαπιστωθεί κατά πόσον υπάρχει διαφορά μεταξύ της υπάρχουσας και της επιδιωκόμενης κατάστασης όσον αφορά τους στόχους των εκπαιδευτικών προγραμμάτων ΠΕ, τα οποία πραγματοποιήθηκαν στα Γυμνάσια κατά το σχολικό έτος 1992-1993, και β) να διερευνηθούν παράγοντες που σχετίζονται και επηρεάζουν αυτή τη διαφορά. Τον πληθυσμό της έρευνας αποτέλεσαν οι συντονιστές των παιδαγωγικών ομάδων που πραγματοποίησαν τα εν λόγω προγράμματα ΠΕ. Για τη συλλογή των στοιχείων στάλθηκαν ταχυδρομικά 342 ερωτηματολόγια, από τα οποία επιστράφηκαν 145 σωστά συμπληρωμένα (ποσοστό 42,4%).

Τα κυριότερα από τα ευρήματα που προέκυψαν είναι τα εξής:

- Παρατηρείται σημαντική διαφορά μεταξύ της επιδιωκόμενης και της υπάρχουσας κατάστασης των προγραμμάτων ΠΕ ως προς τους στόχους τους. Η διαφορά αυτή επηρεάζεται άμεσα από την εμπειρία που έχουν οι εκπαιδευτικοί στην υλοποίηση τέτοιων προγραμμάτων, από τις δυσκολίες που συναντούν οι εκπαιδευτικοί κατά την πραγματοποίηση των προγραμμάτων και από την ανάγκη για επιμόρφωση που εκφράζουν οι εκπαιδευτικοί. Η εν λόγω διαφορά επηρεάζεται έμμεσα και σε μικρό βαθμό από το φύλο, την ειδικότητα, την ηλικία και από το αν έχουν επιμορφωθεί ή όχι οι εκπαιδευτικοί σε θέματα ΠΕ.
- Ο κυριότερος από τους παράγοντες που συνθέτουν τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί κατά την επίδωξη των στόχων των προγραμμάτων ΠΕ είναι τα εμπόδια λειτουργικού χαρακτήρα (σχολικό πρόγραμμα, χρόνος, μετακινήσεις, σχολική βιβλιοθήκη, διδακτικό υλικό και οικονομικές ανάγκες).
- Όλοι οι στόχοι του μοντέλου των Hungerford, Peyton & Wilke τέθηκαν σε μέτριο βαθμό στα προγράμματα ΠΕ. Οι στόχοι των προγραμμάτων ΠΕ εκπροσωπούν ισότιμα όλες τις κατηγορίες στόχων (γνωστικού, συναισθηματικού και ψυχοκινητικού τομέα). Οι εκπαιδευτικοί θεωρούν σημαντικούς όλους τους στόχους του μοντέλου ανα-

- φοράς και ταυτόχρονα αποδίδουν μεγαλύτερη βαρύτητα στους στόχους του τέταρτου σε σχέση με τους στόχους του δεύτερου επιπέδου.
- Οι εκπαιδευτικοί εκφράζουν σε σημαντικό βαθμό την ανάγκη να επιμορφωθούν, δηλώνουν δε ότι μεγαλύτερη ανάγκη για επιμόρφωση έχουν σε θέματα Οικολογίας.

Σκούλλης Μιχαήλ

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Όνοματεπώνυμο: Μιχαήλ Σκούλλης

Τίτλος εργασίας: «Εξέλιξη εννοιών: από την περιβαλλοντική εκπαίδευση (ΠΕ) στην Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη (ΕΑΑ) &

Ανάπτυξη δεικτών για την εκτίμηση της αποτελεσματικότητας αυτής της μετάβασης.»

Είδος εργασίας: Ερευνητικό Πρόγραμμα

Φορέας (ακαδημαϊκό ίδρυμα): Μεσογειακό Γραφείο Πληροφόρησης για το Περιβάλλον τον Πολιτισμό & την Αειφόρο Ανάπτυξη (ΜΙΟ-ESCDE) σε συνεργασία με το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Σχολή Θετικών Επιστημών, Τμήμα Χημείας

Επιβλέπων καθηγητής/ Επιστημονικός υπεύθυνος: Καθηγητής Μιχαήλ Σκούλλης, **Email:** mio-ee-env@ath.forthnet.gr

B. Κείμενο περίληψης

Ένα εξελικτικό μοντέλο που συνοδεύεται και από γραφικές αναπαραστάσεις (γνωστό ως μοντέλο «διπλής πυραμίδας» ή «διαμαντιού») και αφορά τη μετάβαση από την ΠΕ προς την ΕΑΑ έχει αναπτυχθεί από τον συγγραφέα σε κύρια διεθνή συνέδρια και συμαντήσεις. Έχει χρησιμοποιηθεί άμεσα ή σε σχέση με την Δεκαετία του ΟΗΕ για την ΕΑΑ και την ανάπτυξη της Στρατηγικής για την ΕΑΑ της UNECE. Τώρα, ενόψει και της ανάπτυξης των σχετικών δεικτών για τις προαναφερθείσες διεθνείς διαδικασίες, η έρευνά μας επικεντρώνεται στο προσδιορισμό και την ανάπτυξη μιας σειράς δεικτών που αντιστοιχούν στο προαναφερθέν μοντέλο. Οι δείκτες αυτοί θα βοηθήσουν στην κατανόηση της πορείας και της αποτελεσματικότητας της μετάβασης αυτής.

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Όνοματεπώνυμο: Παναγιώτα Σταθοπούλου

Τίτλος εργασίας: «Η Εικαστική Εκπαίδευση και η περιβαλλοντική της διάσταση στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση – Σχεδίαση, εφαρμογή και αξιολόγηση διδακτικού μέσου για το περιβάλλον και την τέχνη».

Είδος ερευνητικής εργασίας: Διδακτορική διατριβή

Διάρκεια υλοποίησης: Έναρξη το 1993 - ολοκλήρωση το 2005.

Φορέας: Τομέας Παιδαγωγικής, Τμήμα Φιλοσοφίας-Παιδαγωγικής-Ψυχολογίας, Φιλοσοφική Σχολή, Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Επιβλέπων καθηγητής: Αντώνιος Δαναασής-Αφεντάκης.

e-mail: pstath@ceed.uoa.gr

B. Κείμενο περίληψης

Η παρούσα διατριβή διερευνά τη σχέση Εικαστικής και Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης μέσα από τη χρήση διδακτικού μέσου για την περιβαλλοντική τέχνη.

Σκοπός της η προώθηση της εκπαίδευσης για το περιβάλλον και την τέχνη στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση και στη σύνδεση της περιβαλλοντικής τέχνης με την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Επιμέρους στόχοι της ήταν α) να γνωρίσουν οι μαθητές τα έργα της περιβαλλοντικής τέχνης β) να κατανοήσουν ότι η τέχνη και η αισθητική σχετίζονται άμεσα με την προστασία του περιβάλλοντος και γ) να ευαισθητοποιηθούν και να δραστηριοποιηθούν για τα περιβαλλοντικά ζητήματα.

Το θεωρητικό μέρος της εργασίας ασχολείται με τη σύγκριση Εικαστικής και Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και τη μελέτη κατασκευής διδακτικού μέσου που να τις συνδέει. Το καλλιτεχνικό μέρος ασχολείται με την κατασκευή και παραγωγή του διδακτικού μέσου. Το εμπειρικό μέρος ασχολείται με την εφαρμογή και αξιολόγηση του διδακτικού μέσου με κριτήρια την αρτιότητα, τη χρησιμότητα και την πρακτικότητα.

Το προτεινόμενο διδακτικό μέσο προβλήθηκε σε 250 μαθητές της Γ΄ Γυμνασίου, διαφορετικών σχολείων, που συμπλήρωσαν τα ερωτηματολόγια.

Ανάμεσα στα αποτελέσματα της έρευνας ήταν τα ακόλουθα:

1. Τα κοινά σημεία Εικαστικής και Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, η διαπολιτισμικότητα/πολυπολιτισμικότητα, η διεπιστημονικότητα/διαθεματικότητα, η οικοβιωσιμότητα και η πολυαισθητηριακή αντίληψη, αποτέλεσαν τον πυρήνα κατασκευής του διδακτικού μέσου.
2. Το διδακτικό μέσο που παρήχθη είναι ένας ψηφιακός δίσκος διάρκειας 20΄. Περιέχει 25 έργα περιβαλλοντικής τέχνης σε 2 θεματικές ενότητες: την *τέχνη της γης* (έργα που αναδεικνύουν την ομορφιά της φύσης και του τοπίου) και την *οικολογική τέχνη* (έργα που αφορούν στην προστασία του περιβάλλοντος).
3. Πάνω από τους μισούς μαθητές ανταποκρίθηκαν θετικά στους σκοπούς και στόχους

του διδακτικού μέσου, που είναι κύρια η αφύπνιση φιλοπεριβαλλοντικών αισθημάτων. Η επιτυχία εφαρμογής του μέσου κρίθηκε από τις εκάστοτε συνθήκες του σχολικού περιβάλλοντος και όχι από τη συμμετοχή των μαθητών σε προγράμματα ΠΕ.

Στράγκα Σοφία

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Όνοματεπώνυμο: Σοφία Στράγκα

Τίτλος εργασίας: Πρότυπο Εκπαιδευτικό Πλαίσιο / Υλικό και Λογισμικό για τις Δασικές Πυρκαγιές –Μια Επιστημονική και Μεθοδολογική Προσέγγιση (προ-)Σχεδίων Περιβαλλοντικών Δραστηριοτήτων— Εφαρμογές

Είδος εργασίας: Διδακτορική διατριβή

Φορέας: Π.Τ.Δ.Ε. του Πανεπιστημίου Αθηνών, Τομέας Φυσικών Επιστημών, Τεχνολογίας και Περιβάλλοντος

B. Κείμενο περίληψης

Η διαχείριση του δασικού (οικο)συστήματος είναι προϊόν μιας πολύπλοκης διαδικασίας που αποτελείται από ποικίλες αλληλεπιδράσεις ανθρωπογενών παραγόντων και του φυσικού δασικού περιβάλλοντος. Απαιτεί ένα πλήθος πληροφοριών, η σύνθεση των οποίων παρέχει ένα δυναμικό εργαλείο, που αποσκοπεί στο σχεδιασμό των κατάλληλων ενεργειών χειρισμού του προβλήματος για την προστασία του δάσους από τον κάθε φορά καθοριζόμενο κίνδυνο.

Η συνέργεια επιστημονικής, εκπαιδευτικής και κοινωνικής/πολιτικής προσέγγισης μπορούν να διαδραματίσουν έναν ουσιαστικό ρόλο στη πρόληψη ενός προβλήματος, που αφορά στην πατρίδα μας, αλλά και σε ολόκληρη τη Μεσόγειο.

Προτείνουμε ένα εκπαιδευτικό μοντέλο που αφορά στην εκτίμηση κινδύνου των δασικών περιοχών, ως συνάρτηση των τοπογραφικών παραγόντων, της δασικής σύνθεσης, των συνήθων κλιματολογικών συνθηκών, των μετεωρολογικών παραμέτρων και των ανθρωπογενών ιδιαιτεροτήτων κάθε περιοχής. Βασίζεται στα εν χρήσει διεθνή επιστημονικά μοντέλα και είναι κατάλληλα διαμορφωμένο, ώστε να είναι εύχρηστο και κατανοητό από μαθητές ηλικίας 11 έως 16 ετών. Ακόμη, απλοποιεί την επιστημονική μεθοδολογία και εξοικειώνει με τις δυνατότητες των σύγχρονων Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών (G.I.S).

Συνίσταται:

- στην καταγραφή των ανωτέρω στοιχείων, που προέρχονται από συγκεκριμένες περιοχές μελέτης, και τις μεταξύ τους σχέσεις και αλληλεξαρτήσεις,
- στη διαμόρφωση κατάλληλου γραφιστικού και υπολογιστικού περιβάλλοντος σε επίπεδο προσωπικού Η/Υ,

- στην εισαγωγή μετρήσεων και άλλων αναγκαίων πληροφοριών στον ηλεκτρονικό χάρτη αυτών των περιοχών με μια ειδικά δημιουργημένη ηλεκτρονική φόρμα υποδοχής στοιχείων,
- στον αυτόματο υπολογισμό του δείκτη επικινδυνότητας αυτών,
- στην επικοινωνία μέσω του διαδικτύου, μεταξύ χρηστών από διάφορες περιοχές.

Ακολουθώντας την ερευνητική/επιστημονική μεθοδολογία (έρευνα, διατύπωση υπόθεσης, πειραματισμός, διατύπωση θεωρίας, συνεχής έλεγχος) και εστιάζοντας στις παραμέτρους που επηρεάζουν το «σύστημα» δάσος και στη συστημική ανάλυση του «φαινομένου» κίνδυνος, καθορίζουμε περιοχές μελέτης για τη συλλογή στοιχείων και πληροφοριών. Τα στοιχεία αυτά εισάγονται σε ηλεκτρονικό περιβάλλον ψηφιακής καταχώρησης και επεξεργασίας, βαθμονομούνται κατά τάξη επικινδυνότητας, οπτικοποιούνται και αξιολογούνται, μπορούν δε να υπολογισθούν και με αριθμητικά μοντέλα/αλγορίθμους, με αριθμητικό εξαγόμενο.

Το προτεινόμενο εκπαιδευτικό μοντέλο λειτουργεί ως ένας κεντρικός μηχανισμός επεξεργασίας όλων των αλληλεπιδρώντων παραγόντων που εισάγονται σε αυτό, αλλά και ως αλληλεπίδραση αυτού και του χρήστη. Το τελικό εξαγόμενο είναι μεν η οπτικοποίηση του κινδύνου σε τοπικό επίπεδο και σε ειδική περιοχή (κελί του χάρτη), επίσης, όμως, ο καθορισμός του είδους και του εύρους της (αναμενόμενης) δράσης, όπως και η δυνατότητα μιας δυναμικής ενημέρωσης και ενεργοποίησης της τοπικής κοινότητας ή της ευρύτερης κοινότητας.

Σχίζα Κωνσταντίνα

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Ονοματεπώνυμο: Κωνσταντίνα Σχίζα

Τίτλος Εργασίας: «Η Συστημική Προσέγγιση στα Προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης»

Είδος Έρευνας: Διδακτορική Διατριβή

Έτος Υποστήριξης: 2004

Φορέας: Πανεπιστήμιο Αθηνών, Φιλοσοφική Σχολή, Τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής, Ψυχολογίας

Επιβλέπων Καθηγητής: Αντώνιος Δανασσής-Αφεντάκης

e-mail: dschiza@hotmail.com

B. Κείμενο περίληψης

Η έρευνα κινήθηκε στο πεδίο των Σχολικών Προγραμμάτων ακολουθώντας δυο στάδια: ένα θεωρητικό προκειμένου να αναζητηθεί ένα νέο πλαίσιο σκέψης ικανό να εκφράσει τον κοινωνικά κριτικό χαρακτήρα της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Ανα-

συνθετική Μέθοδος) και ένα πρακτικό προκειμένου να εφαρμοστεί το νέο πλαίσιο σκέψης με μαθητές (Έρευνα-Δράση). Το πρώτο στάδιο οδήγησε στη δημιουργία ενός Διδακτικού Μοντέλου που εγγράφεται στη Συστημική του Παρατηρητή. Το δεύτερο στάδιο οδήγησε σε συμπεράσματα αναφορικά με την παιδαγωγική του σημασία.

Σύμφωνα με το Διδακτικό μας Μοντέλο, η διδασκαλία-μάθηση οργανώνεται ως συνομιλία με πρώτη ύλη μια όψη της πραγματικότητας που βιώνουν οι συμμετέχοντες. Ο μαθητής αναπτύσσεται και ωριμάζει μέσω δημιουργικά επαναλαμβανόμενων συνομιλιών με τους συμμαθητές του, οι οποίες αποκαλύπτουν και ερμηνεύουν κριτικά τις ανθρώπινες επιδιώξεις, που της έδωσαν υπόσταση με στόχο το μετασχηματισμό τους. Ο εκπαιδευτικός εξασφαλίζει τους όρους της συνομιλίας, ώστε η όψη της πραγματικότητας να «εποπτικοποιείται» σταδιακά από τους μαθητές, εκκινώντας από το φυσικό, οντολογικό της επίπεδο και καταλήγοντας στο συμβολικό, πολιτισμικό, πολιτικό. Το συνολικό εγχείρημα-Σχολικό Πρόγραμμα αποκτά τα χαρακτηριστικά ενός δικτύου συνομιλιών, απ' όπου αναδύονται οι μαθητές ως τελεστές του λόγου για τις όψεις του κόσμου που μοιράζονται με τους άλλους και ο λόγος τους ως λόγος του πολίτη.

Το Διδακτικό μας Μοντέλο εφαρμόστηκε με είκοσι τρία παιδιά της πρώτης τάξης του 2^{ου} Λυκείου Βύρωνα. Θέμα του προγράμματος ήταν «*Η Διασκέδαση, η Ψυχαγωγία, η Αναψυχή στην Πόλη μας*». Οι μαρτυρίες της Έρευνας-Δράσης κατέδειξαν ότι οι μαθητές 1) πέτυχαν να θέσουν τα κρίσιμα για κάθε πολίτη ερωτήματα: «*ποιοι κατευθύνουν το νόημα της Διασκέδασης, της Ψυχαγωγίας και της Αναψυχής*»; «*Τι συνεπάγεται αυτό το νόημα για την Πόλη και τους Πολίτες*»; «*Τι νόημα θα μπορούσε να έχει*»; 2) αφιέρωσαν στο πρόγραμμα τον ελεύθερο χρόνο τους και μάλιστα σε μια δύσκολη περίοδο της σχολικής ζωής 3) δημιούργησαν στο πεδίο της διδακτικής-μαθησιακής πράξης τη σχέση με τον άλλο ως από κοινού πραγμάτευση των αναγκών και των προσδοκιών τους και 4) ανέδειξαν τη διδασκαλία-μάθηση σε ένα πεδίο ελεύθερης σκέψης ικανό να επανασυστήσει την κοινωνία των πολιτών που θα αντιπαρατίθενται με την κοινωνία των οργανώσεων και των εταιριών και να σηματοδοτήσει το πέρασμα από τη «*βιωσιμότητα*» ως πλαίσιο-στόχο των Νομικών Προσώπων, στη «*συμβίωση*» ως διεκδίκηση της παγκόσμιας ανθρώπινης κοινότητας.

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Όνοματεπώνυμο: Κωνσταντία Ταμουσέλη

Τίτλος εργασίας: «Φυσικό τοπίο- Αγωγή και παιδί της προσχολικής ηλικίας»

Είδος εργασίας: Διδακτορική Διατριβή

Διάρκεια υλοποίησης: Έτος υποστήριξης: 1997

Φορέας (ακαδημαϊκό ίδρυμα): Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο, Παιδαγωγική Σχολή, Τμήμα Επιστημών Προσχολικής Αγωγής,

Επιβλέπων καθηγητής/ Επιστημονικός υπεύθυνος: Γερμανός Δημήτρης

Καθηγητής Τμήματος Επιστημών Προσχολικής Αγωγής, Παιδαγωγική Σχολή Α.Π.Θ

e-mail: ktam@nured.auth.gr

B. Κείμενο περίληψης

Η εργασία αυτή περιλαμβάνει δύο μέρη, ένα θεωρητικό και ένα ερευνητικό. Το 1^ο μέρος αποτελεί μια συστηματική και συνθετική βιβλιογραφική διερεύνηση της διαδικασίας αλληλεπίδρασης ανάμεσα στο παιδί της προσχολικής ηλικίας και στο περιβάλλον της φύσης, καθώς και των δυνατοτήτων για εκπαιδευτική αξιοποίηση των παραγόντων που υπεισέρχονται στη σχέση αυτή. Στο 2^ο μέρος δομείται η ερευνητική προσέγγιση για την ερμηνεία των ευρημάτων πεδίου.

Η έρευνα στηρίχτηκε στη βασική υπόθεση ότι ο υλικός χώρος και ειδικότερα η παρουσία της φύσης σε περιβάλλον αγωγής συνδέονται με την εκπαιδευτική διαδικασία, τις δραστηριότητες παιχνιδιού, που εκδηλώνονται και εξελίσσονται στο χώρο, τις μορφές επικοινωνίας που εκδηλώνονται στη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας και του παιχνιδιού, τη θέση του παιδιού στη διαδικασία αγωγής και τη σχέση του με τη φύση, που ενισχύει και προωθεί ο σχολικός μηχανισμός.

Η έρευνα πεδίου πραγματοποιήθηκε σε υπαίθριους χώρους νηπιαγωγείων της Θεσσαλονίκης. με στόχο τη συνδυασμένη διερεύνηση των σχέσεων των παιδιών με το περιβάλλον της φύσης στα νηπιαγωγεία του δείγματος. Γίνονται παρατηρήσεις που συναρτούν το χώρο ως περιβάλλον αγωγής με το ρόλο που παίζει για το παιδί. Ερευνώνται, επίσης, οι μορφές της εκπαιδευτικής σχέσης και τα εκπαιδευτικά μοντέλα που διαπιστώθηκε ότι επικρατούν στο πεδίο της έρευνας. Αναλύονται, επίσης, οι απόψεις των εκπαιδευτικών για το θέμα.

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε 12 νηπιαγωγεία της Θεσσαλονίκης και συμμετείχαν σε αυτήν 13 μόνιμες νηπιαγωγοί, 9 ασκούμενες και 353 παιδιά. Εφαρμόστηκε σύνθετη τεχνική για την έρευνα πεδίου που στηρίχθηκε στην «ανάλυση της δυναμικής του χώρου», μια σύνθετη μέθοδος για τη διερεύνηση θεμάτων, που αφορούν τη σχέση του παιδιού με το χώρο. Χρησιμοποιήθηκαν διαφορετικά μεθοδολογικά εργαλεία, όπως σχέδια κάτοψης του χώρου, φωτογραφίες, σκίτσα, μαγνητόφωνο για συνεντεύξεις και καταγραφή των δραστηριοτήτων στο χώρο.

Στα συμπεράσματα της έρευνας είναι ότι τα χαρακτηριστικά των χώρων του δείγματος συνδέονται με τα στοιχεία συμπεριφοράς και επικοινωνίας παιδιών-εκπαιδευτικών. Διαπιστώνεται η αδυναμία του κυρίαρχου μοντέλου σχολικού χώρου να ενσωματώσει τη σχέση του παιδιού με το περιβάλλον της φύσης στην εκπαιδευτική διαδικασία. Παράλληλα, διατυπώνονται προτάσεις για την αναβάθμιση της σχέσης του παιδιού, αλλά και της εκπαιδευτικής διαδικασίας με το περιβάλλον της φύσης.

Τρικαλίτη Αγγελική

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Όνοματεπώνυμο: Αγγελική Τρικαλίτη

Τίτλος: «Διερεύνηση γνωστικών, κοινωνικών και ψυχολογικών παραμέτρων συνδεδεμένων με την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Συμβολή στη διαμόρφωση προγραμμάτων Π.Ε. στο σχολείο.»

Είδος ερευνητικής εργασίας: **Διδακτορική διατριβή**

Διάρκεια υλοποίησης: Έτος υποστήριξης: 1995

Φορέας: Τμήμα Φιλοσοφίας Παιδαγωγικής, Ψυχολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής Αθηνών σε συνεργασία με το Τμήμα Χημείας του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Επιβλέπων καθηγητής: Ιωάννης Μαρκαντώνης

e-mail: atrikal@otenet.gr

B. Κείμενο περίληψης

Στη διατριβή αυτή έγινε διερεύνηση μιας δέσμης μεταβλητών (γνώσεις για οικολογικές σχέσεις και περιβαλλοντικά προβλήματα, πεποιθήσεις και στάσεις απέναντι σε περιβαλλοντικά θέματα, όπως επιλογές λύσεων, εκδήλωση της Περιβαλλοντικής Δράσης, Κέντρο ελέγχου), οι οποίες απασχολούν τόσο αυτούς που οργανώνουν προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης όσο και εκείνους που ασχολούνται με τη διερεύνηση των μεταβλητών οι οποίες είναι σημαντικές στην πρόβλεψη της εκδήλωσης υπεύθυνης περιβαλλοντικής δράσης. Θεωρητικά η έρευνα εντάσσεται στο θεωρητικό πεδίο της Κριτικής Κοινωνιολογίας σύμφωνα με την οποία αξίζει να εξετάσουμε το πώς τα άτομα-μέλη μιας κοινωνικής ομάδας σκέπτονται, όταν δρουν και πώς συσχετίζουν μεταξύ τους διάφορες καταστάσεις, πεποιθήσεις, αξίες κλπ, αρκεί οι νόμοι τους οποίους θα εντοπίσουμε να είναι πιθανολογικού χαρακτήρα.

Η διερεύνηση έγινε μέσω μιας εμπειρικοστατιστικής έρευνας με πληθυσμό τους τελειόφοιτους μαθητές Λυκείου του Λεκανοπεδίου Αττικής, οπότε, έχοντας την εικόνα αυτών οι οποίοι ολοκληρώνουν τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, μπορούμε να αποτιμήσουμε την προσφερόμενη τυπική και άτυπη Περιβαλλοντική Εκπαίδευση.

Μετά από τρεις προκαταρκτικές έρευνες διαμορφώθηκε το τελικό εργαλείο μέτρησης για την έρευνα. Τελικά, χρησιμοποιήθηκαν ερωτήσεις κλειστού τύπου, εκτός από την περίπτωση της περιβαλλοντικής δράσης όπου χρησιμοποιήθηκε μια ανοικτού τύπου ερώτηση. Το ερωτηματολόγιο διακινήθηκε σε 18 σχολεία (τυχαία δειγματοληψία, με κοινωνική διαστρωμάτωση του δείγματος) και συμπληρώθηκε από 577 μαθητές. Χρησιμοποιήθηκαν ερωτήσεις κλειστού τύπου εκτός από την περίπτωση της ομολογίας περιβαλλοντικής δράσης που χρησιμοποιήθηκε ανοικτή ερώτηση. Για το ερευνητικό εργαλείο υπολογίστηκαν αρκετοί δείκτες αξιοπιστίας και εγκυρότητας, Επίσης, εξασφαλίστηκε η εγκυρότητα περιεχομένου. Τα δεδομένα κωδικοποιήθηκαν και υποβλήθηκαν σε ποικίλες περιγραφικές και συσχετιστικές αναλύσεις με το στατιστικό πακέτο SPSS.

Από τα ποικίλα ευρήματα της έρευνας προκύπτει πλήθος αναπαραστάσεων των τελειοφοίτων μαθητών σχετικά με πληροφορίες, γνώσεις, πεποιθήσεις και δράσεις που σχετίζονται με το περιβάλλον. Είναι σημαντικό να ανιχνεύονται τα προϋπάρχοντα μοντέλα σκέψης και αναπαραστάσεων των μαθητών, τα οποία μας αποκαλύπτονται μέσα από ευρήματα της έρευνας, γιατί στη συνέχεια μπορούμε να δούμε τι χρειάζεται να τροποποιηθεί ή να προστεθεί, ώστε τα μοντέλα αυτά να συμπληρώνονται και /ή να αναδομούνται προκειμένου οι μαθητές να μεταβαίνουν σε πιο επιθυμητά μοντέλα σκέψης ή/και δράσης, δηλαδή, εν προκειμένω, μοντέλα τα οποία είναι πιο συμβατά με την ορθή αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών ζητημάτων.

Τσαλίκη Ελισάβετ

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Ονοματεπώνυμο: Ελισάβετ Τσαλίκη

Τίτλος: «Παράγοντες που επηρεάζουν την πρόθεση για εμπλοκή σε περιβαλλοντικές δράσεις των παιδιών που ολοκληρώνουν την πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Η περίπτωση του δάσους»

Είδος ερευνητικής εργασίας: Διδακτορική διατριβή – σε εξέλιξη

Φορέας: Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Επιβλέπων καθηγητής: Αθανασίου Κυριάκος (μέχρι το 2003: Τσελφές Βασίλης)

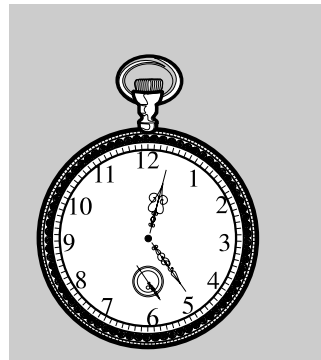
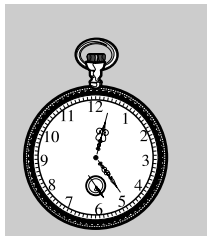
e-mail: etsaliki@eled.auth.gr

B. Κείμενο περίληψης

Ένα στοιχείο που φαίνεται να απασχολεί την έρευνα και την πρακτική της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης (ή της εκπαίδευσης για την αειφορία), κεντρικός στόχος της οποίας ήταν και συνεχίζει να είναι ο ενεργός πολίτης, είναι η απόσταση που διαπιστώνε-

ται ανάμεσα στη ρητορική και στην πράξη. Στο πλαίσιο αυτό, στόχος της διατριβής είναι η αποκάλυψη και η κατανόηση των παραγόντων οι οποίοι επηρεάζουν την πρόθεση για εμπλοκή σε περιβαλλοντικές δράσεις μαθητών και μαθητριών της Στ' τάξης Δημοτικών σχολείων της Θεσσαλονίκης, σχετικά με την προστασία του δάσους. Προκειμένου να διερευνηθούν τα παραπάνω, επιλέχθηκε μια τυπολογία περιβαλλοντικών δράσεων και ορίστηκαν συγκεκριμένες δράσεις σχετικές με το δάσος. Ως ερευνητικό εργαλείο χρησιμοποιήθηκε η ατομική συνέντευξη βάσει οδηγού, γνωστή ως ημιδομημένη συνέντευξη. Η βιβλιογραφική επισκόπηση έδειξε ότι οι παράγοντες που επηρεάζουν τις προθέσεις των ανθρώπων να συμμετέχουν σε περιβαλλοντικές δράσεις είναι ποικίλοι. Μεταξύ αυτών καταγράφονται οι στάσεις για μία συγκεκριμένη δράση, οι κοινωνικές νόρμες και η εκτίμηση για την αποτελεσματικότητα της δράσης. Τα παραπάνω αποτέλεσαν τις θεωρητικές παραδοχές της έρευνας. Με βάσει τις παραδοχές αυτές και τις δράσεις που ορίστηκαν, κατασκευάστηκε ο οδηγός των ερωτήσεων της συνέντευξης. Πραγματοποιήθηκαν 32 συνεντεύξεις. Έγινε ποιοτική ανάλυση των δεδομένων σε δύο επίπεδα, αξιοποιώντας στοιχεία από διαφορετικές ποιοτικές προσεγγίσεις ανάλυσης: α) βάσει των θεωρητικών προδιαγραφών και β) βάσει των επαγωγικών κατηγοριών που αναδύθηκαν από τα δεδομένα.

Τα αποτελέσματα της ανάλυσης αποκάλυψαν ποικιλία στοιχείων που επηρεάζουν τις προθέσεις των παιδιών για εμπλοκή σε δράσεις: Οι πεποιθήσεις για την αποτελεσματικότητα μιας δράσης και για τις κοινωνικές νόρμες επηρεάζουν την πρόθεση. Η κινητοποίηση του κόσμου, η κοινή συμμετοχή μαζί με άλλους - συλλογική δράση θεωρούνται περισσότερο αποτελεσματικά και είναι αυτά που προτιμώνται σε σχέση με τις ατομικές προσπάθειες. Αυτό αναδεικνύει τον πολιτικό χαρακτήρα της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Η συμμετοχή πολλών ανθρώπων δίνει σιγουριά για το αποτέλεσμα, γιατί το αίτημα γίνεται ισχυρότερο και η πίεση προς τους αρμόδιους για να αναλάβουν τις ευθύνες τους και να δράσουν είναι μεγαλύτερη. Όταν εκφράζονται πεποιθήσεις υποτίμησης της προσωπικής ή της κοινωνικής συμβολής, τότε διαπιστώνεται μοιρολατρική αποδοχή μιας κατάστασης. Η απαισιοδοξία συνδέεται με πεποιθήσεις για την έλλειψη βοήθειας από τα θεσμικά όργανα, αλλά και έλλειψης γνώσης των στρατηγικών δράσης, ή εμπειρίας.

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Όνοματεπώνυμο: Ίριδα Τσεβρένη

Τίτλος: «Η πόλη μέσα από τα μάτια των παιδιών. Προσεγγίζοντας το συμμετοχικό σχεδιασμό του χώρου μέσα από μία εναλλακτική θεώρηση της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.»

Είδος ερευνητικής εργασίας: Διδακτορική διατριβή – σε εξέλιξη

Έναρξη: 2004

Φορέας: Τμήμα Πολεοδομίας και Χωροταξίας. Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών. Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Ε. Παναγιωτάτου

e-mail: iridatsevreni@hotmail.com

B. Κείμενο περίληψης

Τα παιδιά αποτελούν μία από τις μειονότητες που βιώνουν χωρικό και κοινωνικό αποκλεισμό και δεν συμμετέχουν στο δημόσιο διάλογο για την πόλη. Σκοπός της διατριβής είναι η εμπλοκή των παιδιών στο σχεδιασμό του χώρου και στη φροντίδα του περιβάλλοντος μέσα από την κριτική θεώρηση της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, η οποία επιτρέπει την ενθάρρυνση του παιδικού ακτιβισμού και της χειραφέτησης. Βασικό ερώτημα της διατριβής είναι κατά πόσο μια θεώρηση της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, η οποία στηρίζεται στην έκφραση και την επικοινωνία των βιωμάτων, των αντιλήψεων και των συναισθημάτων των παιδιών για το αστικό περιβάλλον, χωρίς να περιλαμβάνει τη μετάδοση επιστημονικών γνώσεων, μπορεί να θέσει τα θεμέλια για την άρση της περιθωριοποίησης από τα ίδια τα παιδιά.

Πρόκειται για μια πρωτότυπη, ποιοτική ερευνητική διαδικασία, η οποία περιλαμβάνει το σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση ενός εναλλακτικού προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης με έμφαση στη δράση. Το πρόγραμμα υλοποιήθηκε σε δημοτικό σχολείο της Αθήνας και συμμετείχαν σε αυτό 60 παιδιά, ηλικίας 9-12 χρόνων. Η μεθοδολογία της έρευνας στηρίχθηκε στην κριτική προσέγγιση της εκπαιδευτικής έρευνας και πράξης και στην πεποίθηση ότι υπάρχει ανάγκη για μια ριζοσπαστική κοινωνική έρευνα, όπου τα υποκείμενα ενθαρρύνονται και εκπαιδεύονται να δρουν για τα ζητήματα των κοινοτήτων και του περιβάλλοντός τους. Οι μέθοδοι που χρησιμοποιήθηκαν διαμορφώθηκαν από έναν πρωτότυπο συνδυασμό της έρευνας δράσης με συμμετοχικές μεθόδους σχεδιασμού του χώρου ειδικές για παιδιά, και συγκεκριμένα τη συγγραφή ιστοριών, τη φωτογραφία και το περιβαλλοντικό δράμα. Η ανάλυση των δεδομένων βασίστηκε σε τεχνικές της ανάλυσης περιεχομένου και της θεμελιωμένης θεωρίας.

Στα πορίσματά της έρευνας αναδείχθηκαν οι αντιλήψεις των παιδιών για το αστικό περιβάλλον, ο χωρικός και κοινωνικός αποκλεισμός τους, η μοναξιά που βιώνουν,

οι ανάγκες και τα οράματά τους για το μέλλον της πόλης. Επίσης, εφαρμόστηκε και αξιολογήθηκε μια διαδικασία ενεργοποίησης, η οποία με μέσο την έκφραση και την επικοινωνία των αντιλήψεων και των βιωμάτων των παιδιών οδήγησε στη δράση. Η έρευνα φιλοδοξεί να συμβάλει στο διάλογο για τη συμμετοχή των παιδιών στο σχεδιασμό του χώρου και τη φροντίδα του περιβάλλοντος, μέσα από μια Περιβαλλοντική Εκπαίδευση η οποία εστιάζει στη δράση.

Τσιτουρίδου Μεληπομένη, Παρασκευόπουλος Στέφανος,
Ιωαννίδου Α. Ειρήνη, Κουράκης Κώστας και Ψυχίδου Ρένα

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Όνοματεπώνυμα ερευνητών: Τσιτουρίδου Μεληπομένη, Παρασκευόπουλος Στέφανος, Ιωαννίδου Α. Ειρήνη, Κουράκης Κώστας και Ψυχίδου Ρένα

Τίτλος ερευνητικής εργασίας: «Νερό Και Βιώσιμες Πόλεις:Μια Διερεύνηση Της Ζώνης Επικείμενης Ανάπτυξης Με Τη Χρήση Μεταδεδομένων Και Νοητικών Εργαλείων»

Είδος ερευνητικής εργασίας: Ερευνητικό πρόγραμμα

Διάρκεια υλοποίησής της: χρονολογία υλοποίησης από 1-5- 2005 έως 31-12-2006

Φορέας: ΤΕΠΑΕ του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Επιβλέπων καθηγητής/Επιστημονικός υπεύθυνος: Αλέξανδρος Γεωργόπουλος

e-mail: oikopolis@nured.auth.gr

B. Κείμενο περίληψης

Η παρούσα έρευνα έχει σκοπό το σχεδιασμό, την ανάπτυξη και αξιολόγηση ενός διαδραστικού περιβάλλοντος μάθησης με θέμα: «Νερό και Βιώσιμες Πόλεις» για μαθητές Α/θμιας Εκπαίδευσης με θεωρητική αφετηρία τη Ζώνη Επικείμενης Ανάπτυξης (ΖΕΑ) του Vygotsky. Η προσέγγιση στο σχεδιασμό είναι ανθρωποκεντρική, ανατροφοδοτούμενη από τους παράγοντες που αλληλεπιδρούν στην εκπαιδευτική διαδικασία. Με το συγκεκριμένο διαδραστικό περιβάλλον μάθησης επιχειρείται η ανάδειξη της πολυπλοκότητας των περιβαλλοντικών θεμάτων και η οικοδόμηση της γνώσης ανάλογα με τις εξατομικευμένες ανάγκες των μαθητών.

Στο πλαίσιο του σχεδιασμού διεξήχθη έρευνα πεδίου που αφορούσε τους εκπαιδευτικούς με μεθοδολογικό εργαλείο τις ομάδες εστίασης (focus groups). Τα υπό μελέτη αντικείμενα ήταν οι ανάγκες, οι προσδοκίες και οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών οι οποίες σχετίζονται με την αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ) στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (ΠΕ). Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν έντεκα εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (τρεις νηπιαγωγοί και οκτώ δάσκαλοι) από το νομό Θεσσαλονίκης με εμπειρία στο πεδίο της ΠΕ κατά τα τελευταία

χρόνια. Διεξήχθησαν τρεις συναντήσεις με τους παραπάνω εκπαιδευτικούς, οι οποίες βιντεοσκοπήθηκαν και οι συζητήσεις απομαγνητοφωνήθηκαν.

Από την επεξεργασία των δεδομένων της έρευνας προκύπτει ότι οι εκπαιδευτικοί συνδέουν την επιτυχή ενσωμάτωση των ΤΠΕ στην ΠΕ με παραδείγματα όπως: εκπαιδευτικά παιχνίδια και προσομοιώσεις, ιστοσελίδες, επικοινωνία και ανταλλαγή υλικού με άλλα σχολεία, καθώς επίσης και τη δημιουργία δικτύων υποστήριξης των εκπαιδευτικών. Τεκμηριώνουν την άποψή τους με επιχειρήματα, όπως η αμεσότητα και η διαδραστικότητα των τεχνολογιών, η χρήση των ΤΠΕ για σύνθετες έννοιες, η εξοικονόμηση χρόνου και το άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία. Σε κάθε περίπτωση οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι οι ΤΠΕ αφενός δε θα έπρεπε να αποτελέσουν το κύριο αντικείμενο της ΠΕ, αφετέρου δε θα έπρεπε να αντικαταστήσουν άλλα μέσα που χρησιμοποιούν τα παιδιά σε δραστηριότητες μέχρι τώρα. Τέλος, η συνεργασία, ο πειραματισμός και η απόκτηση δεξιοτήτων εκ μέρους των παιδιών αποτελούν τους κύριους στόχους που οφείλει να θέσει η ΠΕ αξιοποιώντας τις ΤΠΕ.

Στην επόμενη φάση της έρευνας ακολουθεί ο σχεδιασμός και η έρευνα πεδίου σε μαθητές πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Φλογαΐτη Ευγενία

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Όνοματεπώνυμα ερευνητών: Ευγενία Φλογαΐτη, Γεωργία Λιαράκου, Μαρία Δασκολιά, Αθανασία Χατζηφωτίου, Κατερίνα Μπαζίγου (και συνεργάτες)

Τίτλος ερευνητικής εργασίας: «Η πολυσημία των εννοιών και ο πλουραλισμός των απόψεων στο χώρο της ΠΕ για την Αειφορία. Διερεύνηση των αντιλήψεων εκπαιδευτικών και φοιτητών»

Είδος ερευνητικής εργασίας: Ερευνητικό πρόγραμμα «ΕΠΕΑΚ/ ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ II: Ενίσχυση Ερευνητικών Ομάδων στα Πανεπιστήμια».

Διάρκεια υλοποίησής της: Ιανουάριος 2005 – Δεκέμβριος 2006

Φορέας: Κέντρο Έρευνας, Μελέτης και Εφαρμογών στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (ΚΕΜΕ-ΠΕ). Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία (ΤΕΑΠΗ), Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Επιστημονική υπεύθυνη: Ευγενία Φλογαΐτη

e-mail: eflogait@ecd.uoa.gr

B. Κείμενο περίληψης

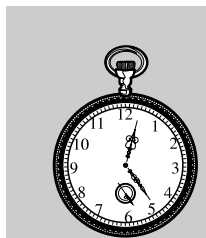
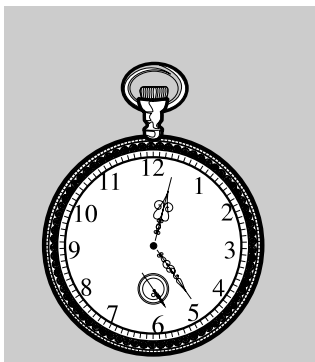
Τις τελευταίες δεκαετίες αναγνωρίζεται ολοένα και περισσότερο στο πεδίο της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΠΕ) η αξία της κατανόησης των προσωπικών αντιλήψεων των εκπαιδευτικών για έννοιες και θέματα της εκπαιδευτικής τους πρακτικής. Ήδη τα τε-

λευταία χρόνια έχει αρχίσει να αναπτύσσεται μια σημαντική ερευνητική παράδοση, τόσο στο διεθνή όσο και στον ελληνικό χώρο. Σε ελάχιστες από τις έρευνες αυτές όμως έχουν μέχρι σήμερα εξεταστεί οι αντιλήψεις εκπαιδευτικών ή/και φοιτητών για βασικές έννοιες της προβληματικής της ΠΕ. Η παρούσα έρευνα εντάσσεται στον παραπάνω ερευνητικό προβληματισμό και τον επεκτείνει.

Σκοπός του ερευνητικού προγράμματος ήταν η αναζήτηση των κοινών και των διαφορετικών τρόπων με τους οποίους εκπαιδευτικοί και φοιτητές (εν δυνάμει – μελλοντικοί εκπαιδευτικοί) αντιλαμβάνονται βασικές έννοιες της ΠΕ, οι οποίες είναι πολυσήμαντες και αντιφατικές, όπως είναι οι έννοιες της «αιφορίας», της «φύσης», του «περιβάλλοντος» και του «περιβαλλοντικού προβλήματος/ ζητήματος». Διερευνήθηκε το περιεχόμενο και η δομή των αντιλήψεων εκπαιδευτικών και φοιτητών και πιθανές διαφοροποιήσεις σε σχέση με την επιστημονική προέλευση, τη βασική τους κατάρτιση και επιμόρφωση και την προηγούμενη συμμετοχή τους στην υλοποίηση προγραμμάτων ΠΕ.

Πληθυσμός – στόχος της έρευνας ήταν: (α) οι εκπαιδευτικοί όλων των βαθμίδων (πρωτοβάθμιας – δευτεροβάθμιας) και ειδικοτήτων και (β) οι φοιτητές των παιδαγωγικών τμημάτων και άλλων τμημάτων που προετοιμάζουν μελλοντικούς εκπαιδευτικούς. Ακολουθήθηκε μια πολυμεθοδολογική προσέγγιση (συνδυασμός ποιοτικής και ποσοτικής έρευνας) και ποικιλία ερευνητικών τεχνικών. Η συλλογή των δεδομένων βασίστηκε στη χρήση συνέντευξης (ανοικτής και ημιδομημένης), στη μέθοδο πολλαπλής ταξινόμησης και σε ερωτηματολόγιο.

Η έρευνα περιλάμβανε 3 πακέτα εργασίας: (α) την ποιοτική διερεύνηση των αντιλήψεων εκπαιδευτικών και φοιτητών, (β) την ποσοτική διερεύνηση των αντιλήψεων εκπαιδευτικών και φοιτητών και (γ) τη διοργάνωση και πραγματοποίηση διεθνούς επιστημονικής συνάντησης εργασίας με θέμα τις αντιλήψεις εκπαιδευτικών και φοιτητών σε έννοιες της ΠΕ. Η πορεία εξέλιξης και τα αποτελέσματα της έρευνας αποτυπώνονται σε μια σειρά από δημοσιεύσεις και ανακοινώσεις της ερευνητικής ομάδας.

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Όνομα και Επίθετο: Αθανασία Χατζηφωτίου

Τίτλος Εργασίας: «Επίγνωση της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και κίνητρα για την πρακτική της από εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σε δύο Ευρωπαϊκές χώρες»

Είδος Έρευνας: Διδακτορική Διατριβή

Διάρκεια Υλοποίησης: 1996-2001

Φορέας: Τμήμα Παιδαγωγικής, Πανεπιστήμιο του Durham (Ηνωμένο Βασίλειο)

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Τζού Πάλμερ

E-mail: athanasia.chatzifotiou@durham.ac.uk athanasiachatziotou@yahoo.gr

B. Κείμενο περίληψης

Σκοπός της έρευνας ήταν να ανιχνεύσει τον αντίκτυπο που είχε η περιβαλλοντική εκπαίδευση (ΠΕ) στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση δύο Ευρωπαϊκών χωρών, στην Ελλάδα και Αγγλία. Η μελέτη διερεύνησε πώς οι δάσκαλοι αντιλαμβάνονται και εξασκούν την ΠΕ, ποια ήταν η προ- και μεταπτυχιακή τους κατάρτιση, τι ιδέες είχαν για το περιβάλλον και για σημαντικά περιβαλλοντικά θέματα που απασχολούν τον κόσμο σήμερα. Η πρωτοτυπία της έρευνας έγκειται στον συγκριτικό χαρακτήρα της ανάμεσα στις προαναφερθείσες χώρες.

Η μελέτη ακολούθησε μια ποιοτική προσέγγιση με κύριο όργανο της, την συνέντευξη ημι-δομημένης μορφής, μαζί με στοιχεία μιας ποσοτικής προσέγγισης στην ανάλυση. Η επιλογή της συγκεκριμένης μεθόδου έθεσε τους εκπαιδευτικούς στο επίκεντρο της έρευνας και έτσι υπήρχε μια ευελιξία κινήσεων στις ερωτήσεις και στη συζήτηση που αναπτύσσονταν κάθε φορά. Το δείγμα αποτελούνταν από 42 Έλληνες δασκάλους και 43 Άγγλους αντίστοιχα. Η πλειοψηφία ήταν γένους θηλυκού, με ηλικία μεταξύ 30 και 50 έτη. Όσον αφορά στην ανάλυση των δεδομένων, με τις απαντήσεις των δασκάλων ανέκυψαν συγκεκριμένα θέματα βάσει των οποίων δημιουργήθηκαν γενικές κατηγορίες για κάθε ερώτηση. Αυτές εισήχθησαν στο SPSS και εκεί έγινε περαιτέρω ανάλυση.

Τα αποτελέσματα της έρευνας οδήγησαν σε ομοιότητες και διαφορές μεταξύ των Ελλήνων και Άγγλων δασκάλων. Οι ομοιότητες συμπεριελάμβαναν την ενίσχυση της εκπαίδευσης ΓΥΡΩ από το περιβάλλον, την έλλειψη γνώσης αναφορικά με σύγχρονες και παλαιότερες εξελίξεις στον χώρο της ΠΕ, την έλλειψη προ- και μεταπτυχιακών σεμιναρίων για την ΠΕ, τις ανθρωποκεντρικές και λιγότερο οικοκεντρικές στάσεις τους σε σχέση με περιβαλλοντικά θέματα και την ανάδειξη των μέσων μαζικής ενημέρωσης ως την κύρια πηγή των περιβαλλοντικών τους γνώσεων. Οι διαφορές ανάμεσα τους ανέδειξαν το ενδιαφέρον των Άγγλων δασκάλων για το τοπικό περιβάλλον στην διδασκαλία, ενώ οι Έλληνες δάσκαλοι επικεντρώθηκαν σε γενικά περιβαλλοντικά θέματα. Επίσης, οι Άγγλοι δάσκαλοι θεώρησαν την εκπαίδευση ΓΙΑ ΧΑΡΗ του περιβάλλοντος ως τον κύριο στόχο της ΠΕ, ενώ οι Έλληνες δάσκαλοι ανέφεραν την εκπαίδευση

ΓΥΡΩ από το περιβάλλον. Οι ομοιότητες και διαφορές μεταξύ των Ελλήνων και Άγγλων δασκάλων συζητήθηκαν σε συνάρτηση με τα αναλυτικά προγράμματα των δύο χωρών, με τις διεθνείς συνθήκες και με το είδος υποστήριξης που λαμβάνουν. Η μελέτη κατέληξε με προτάσεις-συστάσεις για τα αναλυτικά προγράμματα των δύο χωρών και με υποδείξεις για περαιτέρω έρευνα.

Χριστοδούλου Νίκος

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Όνοματεπώνυμο: Νίκος Χριστοδούλου

Τίτλος εργασίας: «Η μεταφορά στη διδακτική των περιβαλλοντικών εννοιών»

Είδος εργασίας: Διδακτορική έρευνα.

Διάρκεια υλοποίησης: Έναρξη το 1993 - Ολοκλήρωση το 1999

Φορέας: University of London – Institute of Education

Επιβλέπων καθηγητής: Prof. Jon Ogborn

e-mail: ChristodoulouNikolaos@hotmail.com

B. Κείμενο περίληψης

Αν και πολλές έρευνες που μελετούν τη μεταφορά στις διαδικασίες της διδασκαλίας και της μάθησης έχουν υπογραμμίσει το πόσο σημαντικός είναι ο ρόλος της στη σκέψη, λίγη προσοχή έχει δοθεί στις συνέπειες που έχει η μεταφορά στις αναπαραστάσεις εννοιών που αφορούν το περιβάλλον. Πολύ περισσότερο έχουν παραμεληθεί κρυμμένες μεταφορές στην προσπάθεια αυτών των ερευνών να είναι αναλυτικές σε σχέση με το πώς λειτουργεί η μεταφορά.

Η παρούσα έρευνα έχει ως αντικείμενο τη μεταφορά στο πλαίσιο της διδακτικής περιβαλλοντικών εννοιών. Δεν προϋποθέτει ένα απλό συσχετισμό ανάμεσα σε κάποια γλωσσική ένδειξη και την ύπαρξη ή το είδος της μεταφοράς. Δύο θεωρητικές προσεγγίσεις έχουν επιλεγεί, η κοινωνιογλωσσολογική προσέγγιση της Συστημικής Λειτουργικής Γραμματικής, η οποία βλέπει τη γλώσσα ως μια κοινωνική κατασκευή, και η προσέγγιση των σχηματικών αναπαραστάσεων, που αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της γνωστικής επιστήμης και της γνωστικής γλωσσολογίας. Οι δύο αυτές προσεγγίσεις χρησιμοποιούνται στην ανάλυση και συζήτηση παραδειγμάτων μεταφορικών αναπαραστάσεων σε ένα αριθμό μαθημάτων τα οποία βιντεοσκοπήθηκαν σε σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στο Λονδίνο και σε μια ποικιλία διδακτικών εγχειριδίων που χρησιμοποιούνται ως υλικό στην περιβαλλοντική εκπαίδευση.

Σκοπός της συγκεκριμένης διατριβής δεν ήταν να θέσει υπό έλεγχο ή να συνεισφέρει στις δύο θεωρητικές προσεγγίσεις που υιοθετούνται. Το ενδιαφέρον της εστίαστηκε στο πώς και οι δύο αυτές προσεγγίσεις, καθεμία με τον τρόπο της συνεισφέρουν

στην περιγραφή των αναπαραστάσεων των περιβαλλοντικών εννοιών. Κατά συνέπεια, η εργασία απέβλεπε στο να θέσει προβληματισμούς σχετικά με την αποτελεσματικότητά τους στην περιβαλλοντική εκπαίδευση.

Η επιλογή της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης ως αντικείμενου μελέτης του μεταφορικού λόγου προκύπτει από τις εξής δύο ιδιαιτερότητές της. Πρώτα από όλα αντικρουόμενες ιδεολογίες προκαλούν και δίνουν μορφή στο τι έχει ενδιαφέρον, τις επιλογές και τις αποφάσεις του τι θα αναπαρασταθεί και πώς. Σε αυτό το σημείο αναδεικνύεται ο ρόλος της μεταφοράς στη δημιουργία συγκλίσεων και αποκλίσεων μεταξύ διαφόρων ιδεολογιών. Και δεύτερον, η περιβαλλοντική εκπαίδευση δεν είναι διδακτική περιβαλλοντικών εννοιών από την οπτική γωνία των φυσικών επιστημών και μόνο, αλλά μία σύνθεση επιστημονικών εννοιών, καθημερινής γνώσης και θεωρήσεων που άπτονται στην κοινωνική διαπραγμάτευση ζητημάτων, τη διαμόρφωση πολιτικών και αποφάσεων. Όπως φαίνεται και στα αποτελέσματα της έρευνας ο μεταφορικός λόγος εμφανίζεται ακριβώς στα σημεία συνάντησης αυτών των διαφορετικών μορφών λόγου.

Χριστοπούλου Ευσταθία

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Όνοματεπώνυμο: Ευσταθία Χριστοπούλου

Τίτλος: «Οι Κοινωνικές Αναπαραστάσεις των δασκάλων για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση»

Είδος: Διδακτορική Εργασία

Διάρκεια υλοποίησης: Έναρξη: Νοέμβριος του 1998 – Ολοκλήρωση: Φεβρουάριος του 2006

Φορέας: Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία - Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Ευγενία Φλογαΐτη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια.

e-mail: skontarakis@hotmail.com

B. Κείμενο περίληψης

Σκοπός της ερευνητικής εργασίας είναι ο εντοπισμός και η διερεύνηση των Κοινωνικών Αναπαραστάσεων (Κ.Α.) των Ελλήνων δασκάλων που ασχολούνται συστηματικά με την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (Π.Ε.). Ακολουθώντας ποιοτική μεθοδολογική προσέγγιση και χρησιμοποιώντας ως εργαλείο συλλογής των δεδομένων την ημιδομημένη συνέντευξη, επιδιώξαμε αφενός να προσεγγίσουμε επιμέρους κατηγορίες Κ.Α. των Ελλήνων δασκάλων στο πλαίσιο της Π.Ε. και αφετέρου να αναδείξουμε πιθανές αναπαραστασιακές τάσεις. Ως επιμέρους στόχους της έρευνας θέσαμε τη διερεύνηση: α) των Κ.Α. των Ελλήνων δασκάλων για το περιβάλλον, β) των Κ.Α. των δασκάλων για τη σχέση ανθρώπου-φύσης, γ) των Κ.Α. των δασκάλων για την έννοια και τους στόχους της Π.Ε., δ)

του τρόπου με τον οποίο οι Κ.Α. των δασκάλων για το περιβάλλον επηρεάζουν τη θεματολογία στην Π.Ε., ε) του τρόπου με τον οποίο οι Κ.Α. επηρεάστηκαν από βιώματα των εκπαιδευτικών στην παιδική τους ηλικία, και στ) των αναπαραστασιακών τάσεων των δασκάλων στην Π.Ε., όπως αυτές προκύπτουν από τη σύνθεση των επί μέρους Κ.Α. τους.

Η πρωτοτυπία της εργασίας έγκειται στο γεγονός ότι δε βρέθηκαν έρευνες που να αναφέρονται στη διερεύνηση Κ.Α. εκπαιδευτικών για την Π.Ε. εκτός από του Reigota (1990, 1991) που αναφέρεται σε Κ.Α. εκπαιδευτικών για το περιβάλλον.

Τον πληθυσμό της έρευνας απετέλεσαν δάσκαλοι του Δημοτικού Σχολείου με τριετή και πλέον εμπειρία ενασχόλησης με την Π.Ε. στα σχολεία τους, ενώ στο τελικό δείγμα συμπεριελήφθησαν τριάντα δάσκαλοι. Η επεξεργασία των δεδομένων έγινε με τη μέθοδο της ανάλυσης του περιεχομένου των απομαγνητοφωνημένων συνεντεύξεων.

Πρόέκυψαν τα ακόλουθα συμπεράσματα: α) οι δάσκαλοι της έρευνάς μας αναπαριστούν το περιβάλλον απλουστευτικά, αδυνατώντας να το προσεγγίσουν με συστηματικό τρόπο, β) οι Κ.Α. των δασκάλων για τη σχέση ανθρώπου – φύσης είναι έντονα συναισθηματικά φορτισμένες, γ) για την έννοια και τους στόχους της Π.Ε. μοιράζονται Κ.Α. που εμπνέονται και από τις τρεις προοπτικές της Π.Ε. κατά Sauve (1992, 1994), δ) οι Κ.Α. τους για το περιβάλλον δεν αποτυπώνονται στην επιλογή των θεμάτων που επεξεργάζονται με τους μαθητές τους, ε) οι εμπειρίες τους από τη φύση φαίνεται να επηρέασαν έμμεσα την εμπλοκή τους με την Π.Ε. και στ) από τη σύνθεση των επί μέρους Κ.Α. των δασκάλων αναδύονται τέσσερις κατηγορίες αναπαραστασιακών τάσεων.

Χρυσοστομίδου Φιλία-Ανδρομάχη

A. Ταυτότητα της ερευνητικής εργασίας

Όνοματεπώνυμο: Φιλία-Ανδρομάχη Χρυσοστομίδου

Τίτλος ερευνητικής εργασίας: «Περιβαλλοντική Εκπαίδευση μέσο για την Αειφορία. Η πορεία της ΠΕ στη Μέση Εκπαίδευση. Θεωρητική και Εμπειρική Προσέγγιση (1977-1995)»

Είδος ερευνητικής εργασίας: Διδακτορική εργασία

Διάρκεια υλοποίησης: Έναρξη το 1993- Ολοκλήρωση το 1999

Φορέας: Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Αθηνών

Επιβλέπων καθηγητής: Ανδρέας Καζαμίας

e-mail: faxrisos@feiath.gr

B. Κείμενο Περίληψης

Η συγκεκριμένη έρευνα αναφέρεται στη διαχρονική πορεία της ΠΕ στη Μέση Εκπαίδευση, από το 1977 έως το 1995 και στις τάσεις και στάσεις των καθηγητών της Μέσης Τεχνικής Επαγγελματικής και Πολυκλαδικής Εκπαίδευσης που συμμετείχαν σε προ-

γράμματα ΠΕ ως προς την εφαρμογή και τα αποτελέσματα τους. Η εξελικτική πορεία της ΠΕ στη Μέση Εκπαίδευση διερευνήθηκε με ιστορική αναδρομή χωρισμένη σε 4 περιόδους. Παράλληλα, για τη διερεύνηση των τάσεων των καθηγητών πραγματοποιήθηκε ανάλυση 400 σχεδίων προγραμμάτων της περιόδου 1985-95, ενώ για τη μελέτη των στάσεων διεξήχθη εμπειρική έρευνα με ερωτηματολόγιο, στο οποίο ανταποκρίθηκαν 222 καθηγητές. Από τη συνολική έρευνα προέκυψε ότι διαμέσου των ιστορικών περιόδων που οριοθετούν την πορεία της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, δηλαδή από την περίοδο της εισαγωγής και περιορισμένης εφαρμογής της στη σχολική πράξη ("Γέννηση και τα πρώτα βήματα της ΠΕ", 1977-83), μέχρι το στάδιο της πλήρους ένταξης και εκτεταμένης εφαρμογής της ("Εφηβεία και ενηλικίωση", 1991-95), η υλοποίηση προγραμμάτων ΠΕ στα σχολεία μετασχηματίστηκε από τις πρώτες προσπάθειες υιοθέτησης των διεθνών τάσεων και συστάσεων, στην αφομοίωση και θεσμοθέτηση των διεθνών κανόνων και προτύπων μεθόδων (διεθνής πολιτική της ΠΕ), όπως της "διεπιστημονικότητας", της μεθόδου "project", της "μαθητοκεντρικής παιδαγωγικής" και του "ανοίγματος του σχολείου στην κοινωνία". Παράλληλα, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των καθηγητών της έρευνας, διαπιστώθηκε ότι τα προγράμματα ΠΕ βοήθησαν σε μεγάλο βαθμό τους μαθητές να αποκτήσουν μια γενικότερη ενημέρωση, ευαισθητοποίηση και βασικές γνώσεις γύρω από το περιβάλλον και τα προβλήματα του και σε μικρότερο βαθμό ικανότητες για ενεργό συμμετοχή στην προστασία του. Επιπλέον, μέσα από τα προγράμματα ΠΕ καλλιεργήθηκε στους μαθητές πνεύμα συνεργασίας, αναπτύχθηκε η κριτική τους σκέψη και αυξήθηκε η αυτοπεποίθησή τους όσον αφορά τη συμμετοχή τους στην αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων. Ένα επίσης σημαντικό εύρημα ήταν η διαπίστωση ότι με τα προγράμματα ΠΕ βελτιώθηκαν οι σχέσεις των μελών της σχολικής κοινότητας, ενώ ενημερώθηκαν και ευαισθητοποιήθηκαν τα μέλη της τοπικής κοινότητας γύρω από θέματα και ζητήματα περιβάλλοντος.

Αγγελίδου Ευαγγελία: Είναι Βιολόγος, διδάκτωρ Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΠΕ), Υπεύθυνη ΠΕ στη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ανατολικής Αττικής και διδάσκουσα στο ΠΤΠΕ – Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. Το ερευνητικό της έργο εστιάζεται σε θέματα διδακτικής της ΠΕ (διερεύνηση αντιλήψεων μαθητών και σπουδαστών, ανάπτυξη διδακτικών μεθόδων, παραγωγή παιδαγωγικού υλικού) κ.ά.. Έχει δημοσιεύσει μελέτες και σημαντικά άρθρα στο πεδίο της ΠΕ σε πολλά ελληνικά και διεθνή περιοδικά.

Αναστασάτος Νικόλαος: Γεννήθηκε στη Μυτιλήνη το 1955. Είναι πτυχιούχος του Οικονομικού Τμήματος του Πανεπιστημίου Πειραιά, του Οικονομικού Τμήματος του Πανεπιστημίου Αθηνών, κάτοχος Master στην Περιφερειακή Ανάπτυξη του Πάντειου Πανεπιστημίου και Διδάκτορας Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Από το 2004 διδάσκει στο ΤΕΠΑΕΣ του Πανεπιστημίου Αιγαίου και στο Π.Μ.Σ. Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Είναι συγγραφέας 10 βιβλίων και σειρά άρθρων για το περιβάλλον, την οικολογία και την περιβαλλοντική εκπαίδευση.

Αναστόπουλος Χρήστος: Εκπαιδευτικός της Α/θμιας Εκπ/σης. Υπηρετεί ως Σχολικός Σύμβουλος στο νομό Κεφαλονιάς & Ιθάκης. Οι παιδαγωγικές σπουδές του αναφέρονται στη Ράλλιο Ακαδημία Πειραιά και στο τμήμα Γενικής Αγωγής του Μαράσλειου Διδασκαλείου. Μέσω ΙΚΥ οδηγήθηκε στην απόκτηση διδακτορικού στην Περιβαλλοντική Αγωγή. Επιπρόσθετα έχει πτυχίο Οικονομικών Σπουδών (Βιομηχανική Σχολή Θεσ/νίκης), ενώ συνεχίζει τις σπουδές του στην Εκπαίδευση Ενηλίκων του ΕΑΠ.

Βασάλα Παρασκευή: Είναι γεωλόγος με μεταπτυχιακές σπουδές στην Εκπαίδευση Ενηλίκων και διδακτορικό στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Με την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση ασχολείται από το 1985. Είναι υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του Νομού Κεφαλληνίας. Έχει γράψει τρία βιβλία και οι επιστημονικές της εργασίες έχουν δημοσιευθεί σε επιστημονικά περιοδικά, συλλογικούς τόμους και πρακτικά συνεδρίων.

Βασιλοπούλου Μαρία: Βιολόγος και Διδάκτωρ του τμήματος Φ.Π.Ψ. του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (1998). Διδάσκει στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση και από το 2003 υπηρετεί ως Σχολική Σύμβουλος. Έχει διδάξει στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση τα αντικείμενα της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και της Ειδικής Διδακτικής της Βιολογίας. Έχει συμμετάσχει στη συγγραφή διδακτικού υλικού. Το 2001 κυκλοφόρησε το βιβλίο της «Ο χάρτης εννοιών ως εργαλείο μάθησης».

Βορέαδου Αικατερίνη: Σπούδασε Βιολογία στο Παν/μιο της Θεσσαλονίκης. Η διδακτορική της διατριβή (Παν/μιο Κρήτης) και τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα είναι σχετικά με την οικολογία των επιφανειακών νερών. Η παλαιότερη εμπειρία της ως εκπαιδευτικός, αλλά και η σημαντική της θέση ως υπεύθυνη του εκπαιδευτικού τμήματος του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας Κρήτης (Μ.Φ.Ι.Κ.), της έχουν δώσει την ευκαιρία να οργανώσει πλήθος εκπαιδευτικών προγραμμάτων, δραστηριοτήτων και σεμιναρίων για το φυσικό περιβάλλον, που απευθύνονται στους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς αλλά και στο ευρύ κοινό. Επίσης έχει συγγράψει και σχεδιάσει

αρκετά έντυπα, παιδικά βιβλία και οδηγούς δραστηριοτήτων για το φυσικό περιβάλλον και την περιβαλλοντική εκπαίδευση.

Γαβριλάκης Ι. Κώστας: Γεννήθηκε στις Καλύβες Χανίων και σπούδασε στο Τμήμα Περιβάλλοντος του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Στο ίδιο Τμήμα ολοκλήρωσε μεταπτυχιακές σπουδές στην 'Περιβαλλοντική Πολιτική και Διαχείριση'. Ασχολείται ερευνητικά με την Π.Ε. από το 1998 ενώ από το 2002 συμμετέχει στην ομάδα σχεδιασμού και υλοποίησης του έργου 'Σχολικά Προγράμματα Π.Ε.' του ΕΠΕΑΕΚ II.

Γιαννούλας Άγγελος: Είναι Μαθηματικός, Διδάκτωρ του τμήματος Φ.Π.Ψ. του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (2007). Το 2001 διορίστηκε σε συνιστώμενη θέση Πληροφορικής Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Υπηρετεί τη θέση του με απόσπαση στο Εργαστήριο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΕΠΕ) της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Είναι πιστοποιημένος επιμορφωτής στις Τεχνολογίες Πληροφορίας και μέλος Επιτροπών Αξιολόγησης της Κοινωνίας της Πληροφορίας.

Δαϊκόπουλος Γιάννης: Είναι δάσκαλος και κατέχει δίπλωμα μεταπτυχιακών σπουδών. Έχει δημοσιεύσει εκπαιδευτικό υλικό που αφορά την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Στο ΚΠΕ Μελίτης, όπου εργάζεται, ασχολείται με την ανάπτυξη και υλοποίηση προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Έχει συμμετάσχει ως εισηγητής σε σεμινάρια, συνέδρια. Άρθρα του έχουν δημοσιευθεί σε συλλογικούς τόμους, πρακτικά συνεδρίων και επιστημονικά περιοδικά (ελληνόγλωσσα και ξενόγλωσσα). Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στην αναζήτηση διδακτικών προσεγγίσεων που σχετίζονται με το μετασχηματισμό των περιβαλλοντικών αξιών.

Δασκολιά Μαρία: Σπούδασε Φιλοσοφία, Παιδαγωγική και Ψυχολογία στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και Περιβαλλοντική Ψυχολογία (MSc) στο Πανεπιστήμιο του Surrey στην Αγγλία. Είναι διδάκτωρ της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών στο αντικείμενο της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Έχει συμμετάσχει σε ευρωπαϊκά και εθνικά ερευνητικά προγράμματα στο πεδίο της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Έχει διδάξει Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στο Τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών και στο Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Έχει συγγράψει ένα βιβλίο και εργασίες της έχουν δημοσιευθεί σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά, συλλογικούς τόμους και πρακτικά συνεδρίων. Τον Νοέμβριο του 2007 εκλέχθηκε λέκτορας στο Τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών στο αντικείμενο «Θεωρία και Πράξη της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης».

Δημητρίου Αναστασία: Είναι πτυχιούχος φυσικός (Α.Π.Θ.) και διδάκτορας Περιβαλλοντικών Επιστημών (Πανεπιστήμιο Αιγαίου). Υπηρετεί ως Επίκουρος Καθηγήτρια Φυσικών Επιστημών και Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στο Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία του Δ.Π.Θ. όπου διευθύνει το Εργαστήριο Έρευνας και Επικοινωνίας για το Περιβάλλον και την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Έχει δημοσιεύσει άρθρα και εκπαιδευτικό υλικό στο πεδίο της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και των περιβαλλοντικών επιστημών και έχει συμμετάσχει σε σχετικά ευρωπαϊκά και εθνικά ερευνητικά προγράμματα.

Δημόπουλος Δημήτριος: Γεννήθηκε στην Αυστραλία το 1958. Αποφοίτησε από το Βιολογικό Τμήμα του ΑΠΘ το 1982 και ολοκλήρωσε το διδακτορικό του το 2005. Από το 1989 μέχρι το 2004 εργάστηκε στο Σύλλογο για την Προστασία της Θαλάσσιας Χελώνας ΑΡΧΕΛΩΝ. Από το

2005 εργάζεται στην ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς ως διευθυντής.

Δικαϊάκος Δημήτρης: Είναι απόφοιτος του Χημικού Τμήματος του Πανεπιστημίου Αθηνών (1988), κάτοχος Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στη Χημεία και Τεχνολογία Περιβάλλοντος (2003 – 2005) και υποψήφιος για την απόκτηση Διδακτορικού Διπλώματος στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη στο ίδιο Τμήμα. Είναι εκπαιδευτικός στο χώρο της Δευτεροβάθμιας Ιδιωτικής Εκπαίδευσης επί δεκατρία συνεχή έτη εκ των οποίων τα επτά με διευθυντική ιδιότητα Έχει συγγράψει εκπαιδευτικό υλικό για τη Χημεία και την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση.

Δίτσιου Μαλαματή: Εκπαιδευτικός της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, και τα τελευταία τρία χρόνια είναι Υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΠΕ) της Δ' Δ/σης ΔΕ Αθήνας. Έχει τα εξής πτυχία:

1. Δρ. Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Πανεπιστήμιο Αθηνών.
2. M.Ed., Παιδαγωγική Επιστήμη, Boston University, ΗΠΑ.
3. M.Sc., Μηχανικός Περιβάλλοντος, Παν/μιο του Newcastle upon Tyne, ΗΒ.
4. Φυσιογνωστικό Τμήμα, ΦΜΣ, Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Ζαχαρίου Αραβέλλα: Διδάκτωρ Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης της Σχολής Επιστημών Αγωγής του Π.Τ.Δ.Ε. του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Κείμενα της έχουν δημοσιευθεί σε ελληνικά και ξένα περιοδικά του χώρου, καθώς επίσης και σε πρακτικά Παγκόσμιων, Διεθνών και Πανελληνίων Συνεδρίων. Συμμετέχει σε διεθνή ερευνητικά προγράμματα για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και την Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη, ενώ είναι μέλος διαφόρων Διεθνών και Ελληνικών Οργανισμών για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Εργάζεται στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου ως μέλος της ομάδας Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και είναι υπεύθυνη του Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Πεδουλά.

Καλαϊτζίδης Δημήτρης: Έτος γέννησης: 1957 (Αλεξανδρούπολη)

Πτυχίο Γεωλογικού Τμήματος ΦΜΣ ΑΠΘ (1980).

Διδακτορικό Δίπλωμα από το Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης Δημοκρετίου Πανεπιστημίου Θράκης.

Καθηγητής Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

Διευθυντής Ραλλείου Πειραματικού Γυμνασίου Θηλέων Πειραιά.

Εκπαιδευτής Εκπαιδευτών του Εθνικού Κέντρου Πιστοποίησης Δομών

Πρόεδρος του Συμβουλίου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης της ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ, τηλ. 210297425 φαξ. 2104297424.

Κιμιωνής Γεώργιος: Απόφοιτος (1978) Γεωλογικού Τμήματος Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Κάτοχος Master Επιστημών Αγωγής (1995), θέμα Διατριβής «Τα GIS ως Εκπαιδευτικά Εργαλεία στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση».

Υποψήφιος Διδάκτορας ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Κρήτης θέμα Διατριβής «Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση ως Προαιρετική Δραστηριότητα στα Σχολεία, Προσανατολισμοί και Προοπτικές».

Καθηγητής Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης από το 1981.

Αποσπασμένος στο Εργαστήριο Διδακτικής Φυσικών Επιστημών, ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Κρήτης (1989-1992).

Υπεύθυνος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Νομού Ρεθύμνου (1987-1989 και 1994-2003).

Υπεύθυνος Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Βάμου (2003 -).

Κοσμίδης Παύλος: Γεωλόγος, καθηγητής στο 3^ο Λύκειο Αχαρνών. Διετέλεσε Υπεύθυνος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ανατολικής Αττικής (1995 – 2003). Το 2000 υπέβαλλε αίτηση για τη λήψη διδακτορικού διπλώματος στο Πανεπιστήμιο Πατρών.

Κουτσούμπας Χρήστος: Το 1977 φοίτησε στο Φυσικό τμήμα της Φυσικομαθηματικής απ' όπου αποφοίτησε το 1982. Το 1998 αποφοίτησε από το διετές Μεταπτυχιακό πρόγραμμα «Θεωρία και Πράξη της Διδασκαλίας και της Αξιολόγησης» με βαθμό Άριστα. Το 2004 ανακηρύχθηκε διδάκτορας του Τμήματος Φ.Π.Ψ. του Τομέα Παιδαγωγικής, της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, με βαθμό Άριστα.

Λιαράκου Γεωργία: Λέκτορας Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Σπούδασε επιστήμες της αγωγής με ειδίκευση (μεταπτυχιακό και διδακτορικό δίπλωμα) στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στο Πανεπιστήμιο René Descartes (Paris V) στη Γαλλία. Έχει δημοσιεύσει εκπαιδευτικό υλικό και επιστημονικές εργασίες στον τομέα της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην Ελλάδα και στο εξωτερικό και έχει συμμετάσχει σε πολλά ευρωπαϊκά και εθνικά ερευνητικά και εκπαιδευτικά προγράμματα.

Λιθοξοΐδου Λουκία: Αποφοίτησε από το Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών του Α.Π.Θ. το 1992 και εργάζεται ως νηπιαγωγός. Παράλληλα εκπονεί διδακτορική διατριβή στο Τμήμα Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσης του Α.Π.Θ. με θέμα: «Η συμβολή ενός προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην καλλιέργεια στάσεων και αξιών στην προσχολική ηλικία». Έχει επιμορφωτικό έργο και εργασίες της έχουν δημοσιευτεί σε πρακτικά συνεδρίων και συλλογικά έργα.

Λοντρίδου Παρασκευή: Πτυχιούχος Φυσικού Τμήματος της Φυσικομαθηματικής σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (1979). Το 1981 ολοκλήρωσα τις Μεταπτυχιακές μου σπουδές στο Φυσικό τμήμα του Πανεπιστημίου Αθηνών στη Μετεωρολογία. Από τον Φεβρουάριο του 2005 είμαι διδάκτορας του Π.Τ.Δ.Ε του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Από το 1984 έως και σήμερα υπηρετώ ως καθηγήτρια στη Β/θμια εκπαίδευση και παράλληλα εργάζομαι ως επιστημονικός συνεργάτης (Ν. 407) στο Π.Τ.Δ.Ε του Παν/μίου Θεσσαλίας.

Λούντζη Μαρία: Αποφοίτησε από το Τμήμα Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας του Χαροκοπέιου Πανεπιστημίου το 2001. Κατέχει, επίσης, το μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης «Βιώσιμη Ανάπτυξη» στην κατεύθυνση «Διαχείριση Περιβάλλοντος» του τμήματος από το 2004. Από τον Οκτώβριο του 2005 είναι υποψήφια διδάκτορας του ίδιου τμήματος. Διαθέτει τρίχρονη προϋπηρεσία ως εκπαιδευτικός ΠΕ15 στη Β/θμια Εκπαίδευση.

Μαλανδράκης Γεώργιος: Εργάζεται ως δάσκαλος στην Α/βάθμια εκπαίδευση. Με υποτροφία του ΙΚΥ απέκτησε master, ενώ το 2004 ολοκλήρωσε το διδακτορικό του. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα εστιάζονται στις ιδέες των παιδιών για διάφορα περιβαλλοντικά θέματα, στις σχέσεις της ΠΕ με τις φυσικές επιστήμες και τις νέες τεχνολογίες και στην ανάπτυξη διδακτικών και μαθησιακών μεθόδων οι οποίες αποσκοπούν στην εννοιολογική αλλαγή στην ΠΕ.

Μανούσου Ευαγγελία: Δασκάλα με μεταπτυχιακές σπουδές στην Πληροφορική στην Εκπαίδευση και υποψήφια διδάκτωρ στο Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Έχει υπηρετήσει ως υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στο νομό Κυκλάδων και ως αποσπασμένη στο Π.Ι. Είναι μέλος συγγρα-

φικής ομάδας παιδαγωγικού υλικού για την Ευέλικτη Ζώνη και την Π.Ε. Έχει συμμετάσχει ως επιμορφώτρια και εισηγήτρια σε επιμορφωτικά σεμινάρια και συνέδρια. Αρθρογραφεί σε παιδαγωγικά περιοδικά.

Μαρούλη Χριστίνα: Διδάκτωρ κοινωνιολόγος, με μεταπτυχιακό τίτλο στην Περιβαλλοντική Πολιτική. Έχει ασχοληθεί με θέματα περιβάλλοντος και την περιβαλλοντική εκπαίδευση ως ερευνήτρια και ως εκπαιδευτικός. Έχει εργαστεί στον ιδιωτικό χώρο, σε ΜΚΟ και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (Πανεπιστήμιο Αιγαίου και ΤΕΙ Πειραιά). Σήμερα, έχει την ευθύνη της παρακολούθησης των περιβαλλοντικών προγραμμάτων που εφαρμόζονται στην Ελλάδα και χρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο του LIFE.

Μπακίδου Σούλα: Είναι επίκουρη καθηγήτρια στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Έχει πάρει μέρος σε ερευνητικά προγράμματα με θέμα την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και την εκπαίδευση παιδιών γλωσσικών μειονοτήτων. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα και οι δημοσιεύσεις της αφορούν στην αντιρατσιστική εκπαίδευση και στη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερης σε παιδιά γλωσσικών μειονοτήτων με έμφαση σε ολιστικές προσεγγίσεις στη μάθηση. Η διδακτική εμπειρία της καλύπτει όλη την κλίμακα ηλικιών από παιδιά προσχολικής ηλικίας μέχρι μεταπτυχιακούς φοιτητές και φοιτήτριες. Επίσης, έχει διδάξει σε πολλά τμήματα μετεκπαίδευσης εκπαιδευτικών.

Μπαγάτη Ειρήνη: Απόφοιτος της Παιδαγωγικής Ακαδημίας και του Βιολογικού Τμήματος. Με υποτροφία του ΙΚΥ απέκτησε μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης στις Επιστήμες της Αγωγής με θέμα «Εναλλακτικές αντιλήψεις μαθητών δημοτικού γύρω από τις τροφικές αλυσίδες και της ικανότητάς τους να κατανοούν σχετικά περιβαλλοντικά προβλήματα». Συμμετείχε ως εισηγήτρια σε συνέδρια για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και τη Διδακτική των Φυσικών Επιστημών. Έχει συγγράψει εκπαιδευτικό υλικό για την Π.Ε. με θέμα «Βιοσυσσώρευση και Βιοποικιλότητα» για μαθητές Α/θμιας Εκπ/σнс.

Μπαζιγού Κατερίνα: Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1965. Σπούδασε Ιστορία-Αρχαιολογία στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Κρήτης. Σαν υπότροφος του ΙΚΥ πραγματοποίησε μεταπτυχιακές σπουδές στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (Master of Arts-Southampton University και Ph.D.-Sussex University). Από το 1998 είναι μόνιμη εκπαιδευτικός στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Σήμερα υπηρετεί με απόσπαση στο Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Αργυρούπολης. Από το 2005 είναι επιστημονική συνεργάτης του ΚΕΜΕΠΕ.

Παπαγεωργάκη Γεωργία: Πτυχίο Φυσικής και μεταπτυχιακό στην Φυσική Ωκεανογραφία από το Πανεπιστήμιο της Αθήνας. Από το 2002 εκπονεί διδακτορική διατριβή στον τομέα της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, που γίνεται στο Πανεπιστήμιο του Αιγαίου. Έχει εργαστεί σε ερευνητικά προγράμματα Φυσικής Ωκεανογραφίας στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας. Από το 1991 είναι καθηγήτρια στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση και για πολλά χρόνια έχει εφαρμόσει προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στο Λύκειο.

Παπαδόπουλος Δημήτρης: Είναι απόφοιτος του Χημικού Τμήματος του Πανεπιστημίου Αθηνών (1997), κάτοχος Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στη Διδακτική της Χημείας (1999 – 2001) και Διδακτορικού Διπλώματος στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (2001 – 2005) από το ίδιο Τμήμα. Είναι ωρομίσθιος εκπαιδευτικός σε προγράμματα του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και του Υπουργείου Εργασίας. Έχει δημοσιεύσει άρθρα σε περιοδι-

κά, έχει κάνει παρουσιάσεις σε συνέδρια και είναι συγγραφέας εκπαιδευτικού υλικού για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση

Περδικάρη Σοφία: Νηπιαγωγός με ειδίκευση στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Υπηρέτησε επί οκταετία ως Υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στη Β΄ Δ/νση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Αθηνών. Είναι Υποψήφια Διδάκτωρ του Παιδαγωγικού Τμήματος Προσχολικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα στρέφονται στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση των παιδιών προσχολικής ηλικίας.

Περικλέους Έλενα: Γεννήθηκε το 1970. Είναι Βοηθός Διευθύντρια Δημοτικής Εκπαίδευσης, αποσπασμένη στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου στον Τομέα της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Συντονίζει προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης που υλοποιούνται στα σχολεία και οργανώνει ερευνητικό πρόγραμμα αξιολόγησής τους. Ταυτόχρονα διδάσκει στα προγράμματα ενδοϋπηρεσιακής επιμόρφωσης του Π.Ι. στο θέμα της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. **Σπουδές:** Πτυχίο Παιδαγωγικών, Πανεπιστήμιο Κύπρου 1998

Msc Environmental and Development Education, South Bank University, 1999

Υποψήφια Διδάκτορας Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Ράγκου Πολυξένη: Λέκτορας στη Σχολή Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος του Α.Π.Θ. Διδάκτορας Διδακτικής της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Paris Sud-Ornze. Μεταπτυχιακές σπουδές στη Διδακτική της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στο Πανεπιστήμιο Paris 7. Χημικός του Τμήματος Χημείας του Α.Π.Θ. Ερευνητικά ενδιαφέροντα στον τομέα των μεθοδολογικών προσεγγίσεων στην ΠΕ, σε θέματα επιμόρφωσης, παραγωγής και αξιολόγησης εκπαιδευτικού υλικού για την ΠΕ. Διδάσκει στον προπτυχιακό κύκλο σπουδών της Σχολής Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος. Συμμετείχε στα ερευνητικά προγράμματα ModellingSpace, Modelscreator, Urbanet, Hlios, που χρηματοδοτήθηκαν από την ΕΕ και από εθνικούς πόρους. Επιμορφώτρια σε θέματα ΠΕ σε συνεργασία με ΠΕΚ και Ακαδημαϊκά Ιδρύματα της Ελλάδας και του εξωτερικού. Συμμετοχή σε διεθνή και ημεδαπά συνέδρια για την ΠΕ. Συγγραφέας πολλών άρθρων για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση.

Ρούσσοσ Γεώργιος: Είναι πτυχιούχος του Χημικού Τμήματος του Πανεπιστημίου Αθηνών (1980), κάτοχος Μ.Δ.Ε. στη Διδακτική της Χημείας και Νέες Εκπαιδευτικές Τεχνολογίες (ΔΙΧΗΝΕΤ) (2002 – 2005) και υποψήφιος για την απόκτηση Διδακτορικού Διπλώματος στη Χημεία Περιβάλλοντος στο ίδιο Τμήμα. Είναι εκπαιδευτικός στο χώρο της Δημόσιας Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (από 1989 – σήμερα). Έχει επιμορφωθεί, συμμετάσχει και υλοποιήσει προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Σκούλλος Μιχάλης: Καθηγητής, Διευθυντής Εργαστηρίου Περιβαλλοντικής Χημείας, του τμήματος Χημείας του Πανεπιστημίου Αθηνών, υπεύθυνος σειράς μεταπτυχιακών προγραμμάτων στην Ωκεανογραφία, Χημεία Περιβάλλοντος, Περιβαλλοντική Διαχείριση και Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και άλλα εκπαιδευτικά Ιδρύματα.

Ιδρυτής και Πρόεδρος από το 1991 του ΜΙΟ-ΕCSDE (Μεσογειακό Γραφείο Πληροφόρησης για το Περιβάλλον, τον Πολιτισμό και την Αειφόρο Ανάπτυξη), της κυριότερης ομοσπονδίας Μεσογειακών Περιβαλλοντικών Οργανώσεων.

Σταθοπούλου Παναγιώτα: 24/06/1956: Ημερομηνία γέννησης.

1980: Πτυχίο Εφαρμογής Διακοσμητικών Τεχνών - Σχολή Καλών και Διακοσμητικών Τεχνών

ΒΑΚΑΛΟ, Ελλάδα. 1985: Πτυχίο Γλυπτικής (Υπαίθρου) - ECOLE NATIONALE SUPERIEURE DES BEAUX ARTS Παρίσι, Γαλλία. 2005: Διδάκτωρ της Φιλοσοφικής Σχολής Αθηνών. Από το 1987 διδάσκει στη Δημόσια Εκπαίδευση, έχει υπηρετήσει σε περιβαλλοντικά κέντρα και ασχολείται με θέματα περιβάλλοντος, παιδείας και πολιτισμού.

Στράγκα Σοφία: Είναι Σχολική Σύμβουλος Α΄ Δ/νσης Π.Ε. Αθηνών
Η Διδακτορική διατριβή της έγινε στο Π.Τ.Δ.Ε. του Πανεπιστημίου Αθηνών, Τομέας Φυσικών Επιστημών, Τεχνολογίας και Περιβάλλοντος (υπότροφος ΙΚΥ)
Από το 1997 ως σήμερα διδάσκει τα αντικείμενα: «Περιβαλλοντική Εκπαίδευση», «Φυσική», «Τεχνολογία», σε ΜΔΔΕ, ΠΕΚ, ΕΠΕΑΕΚ, Φροντιστήρια Π.Τ.Δ.Ε
Έχει συμμετοχή σε 17 διεθνή συνέδρια με κριτές, 6 εθνικά με κριτές και 35 σεμινάρια, 7 δημοσιεύσεις σε περιοδικά και 2 ταινίες στην εκπαιδευτική τηλεόραση. Συμμετείχε στη συγγραφή 1 διδακτικού βιβλίου.

Σζίζα Κωνσταντίνα: Υπηρετεί ως Υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης της Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Α΄ Αθηνών (1991-2006)
Σπουδές: 1) Πτυχιούχος του Φυσικού Τμήματος της Φυσικομαθηματικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών 2) Διδάκτωρ Φιλοσοφίας, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Φιλοσοφική Σχολή, Τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής, Ψυχολογίας

Ταμουσέλη Κωσταντία: Είναι γεωπόνος του ΑΠΘ, Αρχιτέκτων Τοπίου Mphil Edinburgh University και Διδάκτωρ Επιστημών Αγωγής του ΑΠΘ. Είναι υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στη Δ.Ε. Δυτ.Θεσσαλονίκης και συντονίστρια του δικτύου. «Η Αυλή του σχολείου». Έχει ερευνητικό και συγγραφικό έργο στην Π.Ε Έχει διδάξει Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, στα τμήματα εξομοίωσης πτυχίων δασκάλων και νηπιαγωγών του Α.Π.Θ. Διδάσκει θέματα σχέσεων υπαίθρου χώρου και αγωγής στο Τμήμα Επιστημών Προσχολικής Αγωγής του Α.Π.Θ. και «Αρχιτεκτονική τοπίου» και «Αειφόρο ανάπτυξη». στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης.

Τσεβρένη Ίριδα: Είναι περιβαλλοντολόγος, κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος στο Περιβάλλον και την Ανάπτυξη και υποψήφια διδάκτορας στη Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα εστιάζονται στις μειονότητες, στη συμμετοχή των πολιτών στο σχεδιασμό του χώρου και την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Έχει διδάξει Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην πρωτοβάθμια και τεχνική εκπαίδευση και έχει εργαστεί εθελοντικά στο χώρο της εκπαίδευσης μειονοτικών ομάδων.

Τρικαλίτη Αγγελική: Πτυχιούχος του Τμήματος Χημείας του Πανεπιστημίου Αθηνών (1978). Διδάκτωρ, με Υποτροφία του ΙΚΥ, στο πεδίο της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αθηνών και κάτοχος διπλώματος ειδίκευσης (μάστερ) στην Ιστορία και Φιλοσοφία των Επιστημών. Εργάζεται στη ΔΕ από το 1978 μέχρι σήμερα, ενώ από το 1998 είναι Σχολική Σύμβουλος και διδάσκουσα στο μεταπτυχιακό Πρόγραμμα ΔιχνηNET (Τμήμα Χημείας του ΕΚΠΑ). Ασχολείται με την επιμόρφωση εκπαιδευτικών και την παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού Χημείας και ΠΕ.

Τσαλίκη Ελισάβετ: Είναι βιολόγος, εκπαιδευτικός. Στο πλαίσιο της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης εργάστηκε ως αποσπασμένη στο Π.Τ.Δ.Ε, ΑΠΘ και ως υπεύθυνη στο ΚΓΠΕ Ελευθερίου – Κορδελιού Ανέπτυξε και εφάρμοσε προγράμματα Π.Ε. σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Είναι συγγραφέας βιβλίου, άρθρων και εκπαιδευτικού υλικού για την Π.Ε., επιμορφώτρια σε

σεμινάρια για εκπαιδευτικούς και συμμετέχει σε διεθνή ερευνητικά προγράμματα. Είναι ιδρυτικό μέλος της Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε.

Φλογαΐτη Ευγενία: Είναι Καθηγήτρια Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και Διευθύντρια του Κέντρου Έρευνας, Μελέτης και εφαρμογών στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (ΚΕΜΕΠΕ) του Πανεπιστημίου Αθηνών (Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία). Σπούδασε Βιολογία (Πανεπιστήμιο Αθηνών) και Οικολογία (MSc, PhD) στην Ecole Normale Supérieure / Université P et M Curie –Paris 6, στο Παρίσι. Συμμετείχε ως επιστημονική υπεύθυνη, συντονίστρια, σύμβουλος και αξιολογήτρια σε διάφορα Ευρωπαϊκά και Εθνικά προγράμματα. Έχει δημοσιεύσει βιβλία, εκπαιδευτικό υλικό και επιστημονικές εργασίες, σχετικά με την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Χατζηφωτίου Αθανασία: Εξέτασε τους θεσμικούς και κοινωνικούς παράγοντες που επηρέασαν τις στάσεις εκπαιδευτικών έναντι της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση στην Ελλάδα και την Αγγλία. Τώρα είναι Λέκτορας στο Ανοικτό Πανεπιστήμιο στην Αγγλία και Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα συμπεριλαμβάνουν περιβαλλοντική εκπαίδευση, εκπαίδευση για την βιώσιμη εκπαίδευση, φιλοσοφία των αναλυτικών προγραμμάτων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και μέθοδοι κοινωνικής έρευνας.

Χριστοδούλου Νικόλαος: Εκπαιδευτικός της Α/θμιας εκπαίδευσης. Μέλος της παιδαγωγικής ομάδας του Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Αργυρούπολης. Απόφοιτος του Π.Τ.Δ.Ε. του Α.Π.Θ. με μεταπτυχιακές σπουδές στη διδακτική των φυσικών επιστημών και διδακτορικό στην περιβαλλοντική εκπαίδευση του Ινστιτούτου της Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου του Λονδίνου. Οι δημοσιεύσεις του σε συλλογικούς τόμους και πρακτικά συνεδρίων αφορούν τις αναπαραστάσεις των περιβαλλοντικών εννοιών και προβλημάτων στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Χριστοπούλου Ευσταθία: Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1964. Είναι κάτοχος διδακτορικού διπλώματος στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και Μεταπτυχιακών Ειδικεύσεων στην Εκπαίδευση Ενηλίκων και στην Ανοικτή και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Γνωρίζει πολύ καλά την Αγγλική και Γαλλική γλώσσα. Εργάζεται ως δασκάλα – διευθύντρια σε Δημοτικό Σχολείο και είναι μέλος του Κέντρου Έρευνας, Μελέτης και Εφαρμογών στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (ΚΕΜΕΠΕ) του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Χρυσοστομίδου Φιλία-Ανδρομάχη: Χημικός, διδάκτωρ Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΠΕ), Αναπληρώτρια Καθηγήτρια του ΤΕΙ Αθήνας (Τμήμα Φυσικής Χημείας και Τεχνολογίας Υλικών) και παράλληλα διδάσκουσα στο Μεταπτυχιακό Τμήμα ΠΕ του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου του Αιγαίου και στο Τμήμα Οικολογίας και Περιβάλλοντος του ΤΕΙ Ιονίων Νήσων. Έχει δημοσιεύσει άρθρα σε επιστημονικά περιοδικά, συλλογικούς τόμους και πρακτικά συνεδρίων.